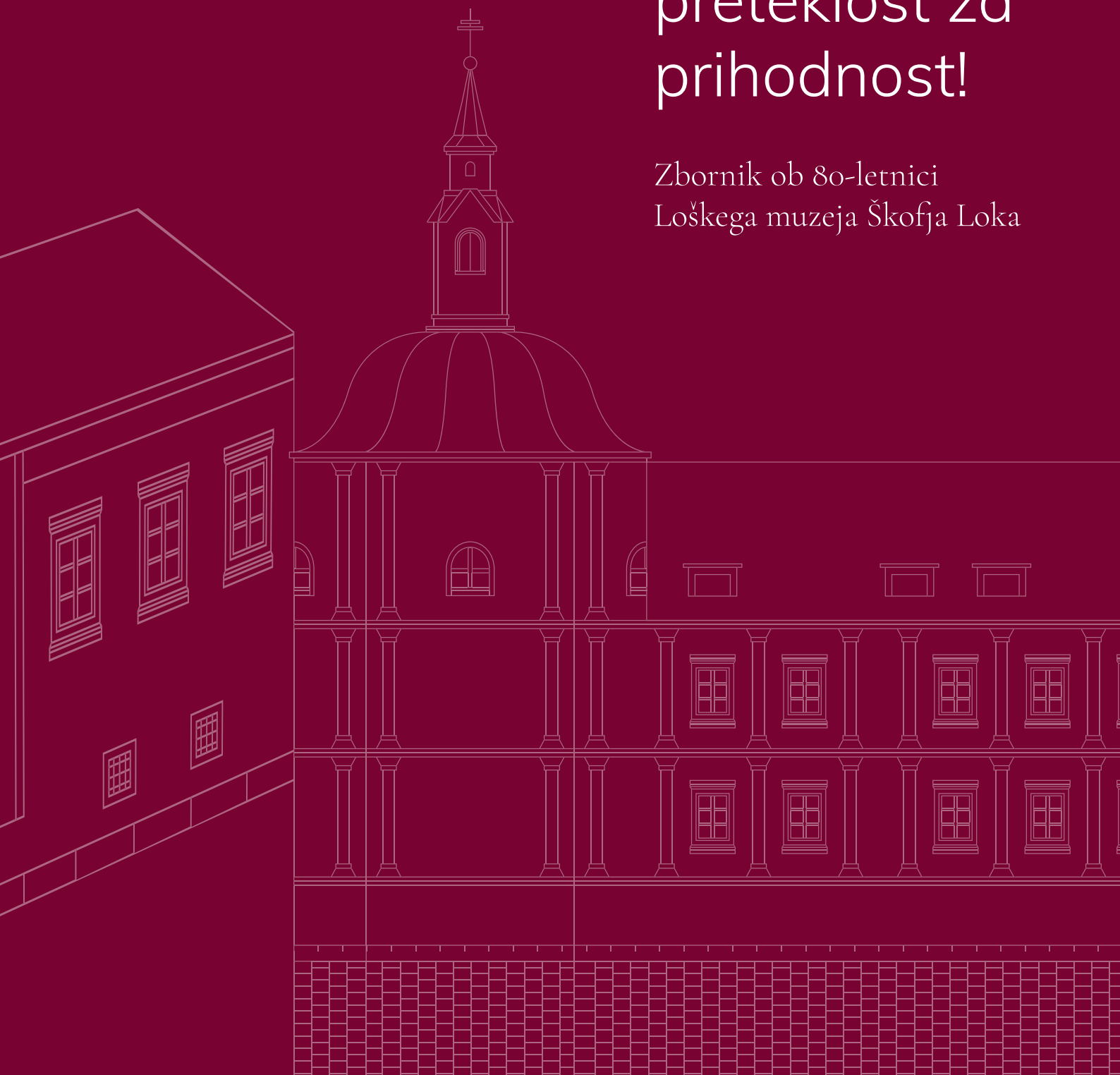

Ohranjamo preteklost za prihodnost!

Zbornik ob 80-letnici
Loškega muzeja Škofja Loka

ZLATI DRAŽGOŠKI OLTARJI IN STENKE POSLIKAVE V GRAJSKI KAPELI LOŠKEGA GRADU

Grajska kapela je izjemnega umetnostnega in zgodovinskega pomena ne le za Škofjo Loko in Loški muzej, temveč tudi za slovenski kulturni prostor. V njej so na ogled štiri znameniti zlati dražgoški oltarji, ki danes veljajo za najlepše slovenske zlate oltarje: Oltar sv. Lucije (1658), oltar sv. Ane (1628), oltar sv. Miklavža (1660) in oltar sv. Antona (1689). Spadajo med zgodnejše umetnostnozgodovinske muzejske predmete. Te je muzej pridobil iz Kapucinskega samostana, potem ko jih je muzejsko društvo rešilo, preden so Nemci med 2. svetovno vojno požgali cerkev sv. Lucije v Dražgošah, kjer so oltarji prvotno stali. Po koncu vojne, leta 1946, ko je Loški muzej dobil prostore za svoje nove muzejske zbirke v Puštalskem gradu, so tja preselili tudi dražgoške oltarje. Od tam so se nato leta 1959 skupaj z muzejem preselili na Loški grad, v grajsko kapelo. Kapelo krasijo tudi stenske poslikave avtorja Antona Jebačina, ki je leta 1915 po naročilu uršulink, takratnih lastnic gradu, poslikal kupolo (motiv: Personifikacije 7 krščanskih kreposti), ter stene kapele (motivi: Tobija ozdravlja svojega očeta, Marijino oznanjenje in Veduta Škofje Loke s portreti dveh gojenk iz uršulinske šole na gradu). Poslikave so dober primer tradicije slovenskega nabožnega stenskega slikarstva 19. stoletja in so hkrati tudi odziv na 1. svetovno vojno, ko je bila na gradu vojna bolnica za vojake s soške fronte. O tem priča zlasti kronogram v kupoli z napisom "Nič nam ne bodo škodovali sovražne vojne, če je bog z nami".

Kazalo

7	Marija Demšar <i>Zborniku na pot</i>	59	Jože Štukl <i>80 let arheologije v Loškem muzeju</i>
8	Saša Nabergoj <i>Ohranjamo preteklost za prihodnost!</i>	65	Boštjan Soklič <i>Umetnostnozgodovinska zbirka v Loškem muzeju</i>
12	Tine Radinja <i>Zaklad nad mestom</i>	71	Barbara Sterle Vurnik <i>Od telovadnice in grajske galerije do živahne galerijske mreže: Razvoj razstavne in galerijske dejavnosti v Loškem muzeju</i>
15	Aleksander Igličar <i>Razmišljanje ob 80-letnici Loškega muzeja</i>	79	Biljana Ristić <i>Razvoj prirodoslovne zbirke v Loškem muzeju</i>
19	<i>Pomembnejši mejniki v zgodovini Loškega muzeja</i>	85	Biljana Ristić <i>Muzejska zbirka Šport na Loškem</i>
27	Katja Mahnič <i>Umestitev Loškega muzeja v kontekst slovenskih muzejev</i>	91	Jože Štukl <i>Škofjeloški pasijon, Unesco in mednarodno sodelovanje</i>
37	Biljana Ristić <i>(O)živetni muzej</i>	97	Mira Kalan <i>Muzejska pedagoška dejavnost</i>
43	<i>Razvoj muzejskih zbirk Loškega muzeja</i>	105	Mira Kalan <i>Muzejska knjižnica ob 80-letnici delovanja</i>
45	Biljana Ristić <i>Zgodovinske in kulturno-zgodovinske zbirke Loškega muzeja</i>	109	<i>Publikacije Loškega muzeja Škofja Loka v obdobju 1961–2019</i>
51	Mojca Šifrer Bulovec <i>80 let oddelka za etnologijo v Loškem muzeju Škofja Loka</i>	124	<i>Praznovanje 80-letnice Loškega muzeja Škofja Loka</i>

Zibelka se nahaja v Zbirki Ivana in Franje Tavčar v Loškem muzeju Škofja Loka. Je iz konca 19. oziroma prve polovice 20. stoletja in je izdelana iz volutasto oblikovanih bukovih palic, ki so bile nekoč prebarvane z belo barvo. Narejena je bila v Thonetovi tovarni pohištva. Zibelko je Tavčarjevi družini darovala jugoslovanska kraljica Marija Karađorđević – Franja Tavčar (1868–1938) je bila od leta 1925 namreč dvorna dama jugoslovanske kraljice. Zibelko so leta 1946 iz dvorca Visoko pripeljali odborniki Muzejskega društva Škofja Loka.

Zborniku na pot

Ob načrtovanju praznovanja 80-letnice Loškega muzeja smo se za piko na i celoletnemu dogajanju odločili pripraviti zbornik, v katerem želimo predstaviti delovanje in razvoj Loškega muzeja skozi čas.

Tema sicer nudi številne možnosti in pričujoči zbornik bi bil lahko še mnogo bolj obširen, saj smo ob raziskovanju svoje zgodovine naleteli na številne iztočnice, ki si zaslužijo objavo. Odločili pa smo se, da pripravimo kratke preglede splošnega razvoja Loškega muzeja in posameznih muzejskih oddelkov ter obeležimo dogajanje ob letošnji 80-letnici. Hkrati v zborniku izpostavljamonekatere od naših »naj« predmetov – najbolj zanimivih, najbolj povednih, najbolj značilnih. Pomemben mejnik za muzej pa je tudi zbrana bibliografija izdanih publikacij Loškega muzeja, ki do zdaj še ni bila objavljena.

Večino prispevkov v zborniku so pripravili sodelavci Loškega muzeja, za nekaj uvodnih besed pa smo poleg direktorice muzeja Saše Nabergoj poprosili še predsednika Muzejskega društva Škofja Loka mag. Aleksandra Iglíčarja in župana Občine Škofja Loka Tineta Radinjo. Za pogled na Loški muzej »od zunaj« pa smo povabili k sodelovanju dr. Katjo Mahnič, umetnostno zgodovinarko in predavateljico na Filozofski fakulteti na Oddelku za umetnostno zgodovino, kjer predava tudi predmet Muzeologija – v svojem prispevku predstavi širši kontekst nastajanja muzejev na Slovenskem in umestitev Loškega muzeja v ta okvir.

Leto 2019 je bilo tako posvečeno častitljivi obletnici Loškega muzeja in kot vodja projekta praznovanja 80-letnice sem bila vpeta v prav vse nivoje praznovanja – raziskovanje, snovanje, organizacijo in proslavljanje. Ob tej priložnosti bi se rada zahvalila za sodelovanje celotnemu kolektivu Loškega muzeja, predvsem pa Biljani Ristić, ki je bila glavna kustosinja dveh razstav, ki smo jih pripravili v okviru praznovanja in je tudi sourednica tega zbornika.

Skozi vse svoje aktivnosti ob obletnici smo želeli prikazati ne samo zgodovino in razvoj Loškega muzeja, ampak tudi zakulisje dela v muzeju. Leto je bilo pestro in polno dogajanja, med arhivskim gradivom smo odkrili marsikaj zanimivega, kar bo navdihovalo raziskovanje in delo muzealcev tudi v prihodnjih letih. Ko pogledam nazaj, si upam reči, da je bil projekt *80 let Loškega muzeja* uspešen in da je pričujoči zbornik lep zaključek celoletnega dogajanja. Dragi Loški muzej, vse najboljše in še na mnoga leta!

Marija Demšar

vodja projekta praznovanje 80-letnice Loškega muzeja

Ohranjamo preteklost za prihodnost!

1939–∞

27. avgusta 1939, pred 80 leti, je v prostorih stare Mestne hiše vrata odprl Loški muzej Škofja Loka, 16. avgusta 1959, pred 60 leti, pa so bile zbirke prvič na ogled na Loškem gradu, tretji lokaciji muzeja od njegove ustanovitve, kjer še vedno domuje. Obe častitljivi obletnici smo izkoristili za pripravo celoletnega programa, s katerim smo želeli predstaviti kompleksnost in raznolikost muzejskega dela, spregovoriti o različnih metodah, načinih, formatih muzejskega dela ter osvetliti njegove manj vidne procese. Z raznolikimi vsebinskimi komponentami programa, njegovo časovno dimenzijo oz. razdeljenostjo skozi celo leto pa med drugim opozoriti, da je naše delo maraton in ne tek na kratke proge. Z drugimi besedami: tako vsebinska zasnova kakor način izvedbe programa obletnice odlikujeta našo vizijo muzejskega dela.

Od januarja do decembra 2019 smo tako pripravili raznolik nabor med seboj povezujočih se projektov: razstave, raziskave, javna vodstva, predavanja, delavnice, rubriko Muzej+ na naši spletni strani, študijski krožek in nenazadnje publikacijo, skozi katero smo na različne načine predstavljali zgodovino, sedanost in prihodnost Loškega muzeja. Govorili smo o njegovi vlogi, načinih delovanja, pomenu v strokovni in širši javnosti ter o pomenu kulture in umetnosti nasploh.

Zbornik, ki ga držite v roki, prav tako prinaša nabor različnih vsebin – z njim zaokrožamo in zaključujemo program obletnice, ponujamo pa tudi vpogled v prvih 80 let muzeja z vsebinskim pregledom in poglobljeno predstavitvijo vseh zbirk, izpostavljamo pa tudi izbrane predmete.

Loški muzej je bil med prvimi petimi ustanovljenimi javnimi muzeji v našem prostoru izven Ljubljane, pa tudi eden redkih, ki ni zrasel oziroma se profesionaliziral (institucionaliziral) iz zbirke bogatega zbiratelja, pač pa je spodbuda zanj prišla iz kroga intelektualcev, loških profesorjev oziroma t. i. profesorskega ceha. Ti so v času pred drugo svetovno vojno namesto zalog hrane in orožja kopicili muzejske predmete in tik pred izbruhom svetovne morije je Loški muzej začel s svojim delom.

Zanimiv vpogled v pionirsko fazo muzeja nam ponuja besedilo enega od njegovih ustanoviteljev Franceta Planine, ki je bil objavljen v *Loških razgledih* ob 50-letnici muzeja.¹ Prav on je leta 1936 dal uradno pobudo za ustanovitev muzeja, leta 1937 pa v novoustanovljenem Muzejskem društvu, ustanovljenem prav z namenom zbiranja predmetov za bodoči muzej, prevzel funkcijo »gospodarja«. V večjih muzejih bi bila to funkcija kustosa-varuha, a kot zapiše sam: »Varuh nisem mogel biti, ker še ni bilo kaj varovati. Treba je bilo predmete za muzej šele zbirati.«² Poleg njega so zbiranje prevzeli predsednik društva Pavle Blaznik ter iz

precej pragmatičnih razlogov notar Stevo Šink in lekarnar Oto Burdych. Slednja sta namreč poznala vse meščanske družine in vedela, katere predmete imajo in kateri bi bili primerni za muzej. In tako sta Planina in Blaznik večinoma med poletnimi počitnicami leta 1938 in 1939 obiskovala loške družine in odnesla, kar se jima je zdelo zanimivo za muzej in kar so jima bili seveda voljni izročiti. Nekaj predmetov so jima tudi sami prinesli – starološki Kaplan Ivan Veider je denimo prinesel tri kopije crngrobskih fresk. Nabrane predmete sta potem zbirala v starem rotovžu, v prostorih, ki so bili sicer namenjeni treznjenju. Nabralo se jih je nekaj nad 900, med temi mnoge drobnarije.

Gospodarjeva naloga je bila predmete očistiti, dopolniti podatke (v preveliki začetni vnemi so nekaj predmetov tudi zamešali ali pomanjkljivo oz. napačno zabeležili), zasnovati razstavne zbirke in jih primerno opremiti. In tako je sredi avgusta 1939 France Planina začel razstavljati in sopolstavljati predmete – in to kar po praznem stanovanju mestnega stražnika. V dveh ne prav velikih sobah in kuhinji je tako uredil predmete po vsebinskih sklopih: cehovstvo, freisinško gospostvo, narodopisni predmeti, ljudska umetnost, loški umetniki itd. Za opremo razstave je imel na voljo mizo, skrinjo in zaboje, v katerih so tovorili sladkor (te so prevlekli z vrečevino, ki so jo pripeli z žeblički). Predmete so potem postavili, obesili na stene oziroma položili na ovite zaboje.

Na dan odprtja muzeja v nedeljo, 27. 8. 1939, ob devetih zjutraj je predsednik društva Pavle Blaznik na hodniku pred vrati že sprejemal predstavnike banovine, župana, občinske odbornike, ljubljanske muzealce in ostale povablence, France Planina pa je še tekel čez prostore in v žep svojega smokinga pobiral papirčke s tal zbirk.

Po otvoritvi je bil obisk kar obilen, kot se izrazi Planina. Domačine je zanimalo, kakšen neki je ta muzej, o katerem so pisali celo ljubljanski časopisi. Marsikdo si je ob ogledovanju mislil, da »nekaj podobnega imamo tudi mi doma«. Tako so stari predmeti, ki so jih prej metali proč ali prodajali prekupčevalcem, dobili vrednost in marsikdo jih je prinesel v muzej prodat, podariti ali v hrambo.

Muzej je deloval dve leti, vse do okupacije. Nemci so zbirke prvotno nameravali poslati v celovški muzej, a naj bi ugotovili, da se vežejo le na Loko in so jih zato (zaprte) pustili na miru – do leta 1943, ko je neki nemški carinik zahteval muzejske prostore za svoje stanovanje, ker se mu je samo sredi Mestnega trga zdelo varno pred partizani. Tedaj so vse predmete prepeljali v kapucinsko cerkev, ki je bila zaradi izгона kapucinov sicer zaprta, a so v njej pustili fratra, ki je muzejske predmete varoval do konca vojne.

1. junija 1945 sta Planina in Blaznik kot člana komisije za ugotavljanje kulturno-zgodovinske škode službeno prišla v Loko. Predmete našega muzeja sta našla zložene po klopeh in oltarjih kapucinske cerkve, za povrh pa pod korom še kup etnografskih predmetov (ki so jih Nemci

¹ Planina, 1989, str. 11–14.

² Planina, 1989, str. 11.

zbrali za celovški muzej po Loki in okolici, a jih niso utegnili odpeljati), v lopi poleg drvarnice na vrtu pa so bili zloženi še deli dražgoških oltarjev. Muzejskemu fondu so dodali to in še vse tisto, česar okupator ni odnesel s seboj: lepake, s katerimi so razglašali svoje odredbe, obvestila o streljanju talcev itd. Spomladi 1946 je Muzejsko društvo močno okrepljene zbirke preselilo v Puštalski grad, kjer je občinski odbor za potrebe muzeja najel vse prostore razen stanovanja lastnice, Puštalske baronice. 28. 7. 1946 je bil muzej drugič odprt. Tam je ostal 13 let, se s prvim direktorjem Karlom Plestenjakom (ki je po Škofji Loki postal tudi prvi direktor goriškega muzeja) in prvimi kustosi (zgodovinarke Dorotejo Gorišek) profesionaliziral in se širil – začelo se je npr. s sesalci in ptiči, ki so jih za bodočo naravoslovno zbirko prispevali člani lovske družine. Zgodovina se resnično ponavlja, saj so nam 27. avgusta 2019, prav na dan odprtja muzeja pred osemdesetimi leti, člani Ribiške družine Sora podarili novo ribjo zbirko; njeni člani so več kot leto dni lovili kapitalce iz obeh Sor za konceptualno nadgradnjo naravoslovne zbirke.

Tudi Puštalski grad je kmalu postal premajhen za potrebe muzeja, zato se je muzej še tretjič (in zaenkrat zadnjič) selil, in sicer prav sem, na Loški grad. 16. avgusta 1959, torej 20 let po prvi otvoritvi, je muzej odprl vrata prav tu. Kot poroča Planina, je bilo obiskovalcev veliko – precej moških je prišlo tudi iz čiste radovednosti, saj v času, ko so bile na gradu uršulinke, sem niso smeli vstopiti.

Praviloma je tako, da so za pripoved najbolj vznemirljivi začetki, čeprav je ravno vsakdanje, maratonsko delo kustosov, direktorjev, strokovnih sodelavcev in še mnogih drugih, zaslužno za to, da je muzej ne le še vedno z nami, pač pa je skozi desetletja ostal dejaven in aktualen, vpet v sodobno dogajanje. Število predmetov in zbirk se je večalo, tako da danes muzej hrani malo manj kot 26.000 predmetov. Stalno ima postavljenih 9 zbirk na Loškem gradu, tri na Visoški domačiji, eno v Dražgošah in eno v Brodeh – veliko zbirk pa še čaka na možnosti razstavljanja.

Srce muzeja so predmeti, a seveda so muzeji mnogo več kot le skladišča starin. Dobri muzeji niso nikoli bili le nemi pomniki preteklosti, ropotarnice zaprašenih predmetov, pač pa živahni laboratoriji, namenjeni dostojnemu ravnanju z dediščino. Torej njenemu varovanju, hranjenju, prav tako pa tudi njenemu predstavljanju, kontekstualiziranju, vrednotenju in s tem ohranjanju zgodovinskega spomina. Tradicijo (znanja in veščine iz preteklosti) ves čas posodabljam in kažemo njeno relevantnost za sedanjost in prihodnost.

Prav tako se s poznavanjem preteklosti posodablja tudi razmišljanje o vlogi muzeja in o načinu delovanja, ki se skozi čas spreminjata. Sodobni muzej danes nagovarja svoje obiskovalce in publike drugače kot muzeji iz 18. stoletja; načini razstavljanja, komuniciranja, pa tudi hranjenja so se z novimi znanji spremenili. A osnovni pomen muzejev ostaja isti; že Planina je v besedilu, objavljenem leta 1959 ob 20. obletnici Loškega muzeja, zapisal, da »muzej ne

sme biti skladišče starin in umetnin, temveč šola za vzgojo ljudstva, ki mu približuje znanost in mu posreduje zvezo med preteklostjo in prihodnostjo. Muzej mora pravilno vrednotiti preteklost, da prav cenimo sedanjost in se najbolje usmerjamo v prihodnost.«³

Muzeji so namreč vedno bili pomembni centri produkcije znanja, učenja in preživljanja prostega časa, zdaj pa postajajo občutljivi tudi za medkulturno različnost, za ranljive družbene skupine in odgovorni do naravnega okolja. Postajajo prostori, kjer se goji kritična misel, razvija in premišlja nove modele delovanja, prilagojene hitro spreminjajoči se družbeni stvarnosti.

To pa je tudi izziv za ekipo Loškega muzeja za prihodnost!

Saša Nabergoj

direktorica Loškega muzeja Škofja Loka

Literatura:

Planina F., Spomini na odprtja Loškega muzeja, v: *Loški razgledi*, l. 36, št. 1, Škofja Loka 1989, str. 11–14.

Planina F., Dvajset let Loškega muzeja, v: *Loški razgledi*, l. 6, št. 1, Škofja Loka 1959, str. 66.

³ Planina, 1959, str. 66.

Zaklad nad mestom

Kaj najprej opazimo, ko se po glavnih poteh iz Ljubljane ali Kranja vozimo proti Škofji Loki? Kaj je tisto, kar najprej pritegne naš pogled?

Loški grad, ta osrednja fizična dominanta, najmarkantnejša mestna stavba in simbol starodavnega mesta, ki takoj zbudi radovednost in sproži vprašanja? Le kaj se v njem godi, kaj se v njem skriva? Grajski, mestni zaklad?

Zagotovo! V njem domuje Loški muzej, kjer hranimo in ponujamo na ogled najdragocenejše, kar kot skupnost premoremo, kar nas je skozi leta, stoletja gradilo, (iz)oblikovalo, konstituiralo kot samosvojo skupnost s svojstveno identiteto in samozavestjo.

Muzejske zbirke so materializirana substanca, bit lokalne skupnosti – kolikor se ta pusti ujeti. Prikazujejo tisto, kar imamo posebnega, dragocenega, na kar smo ponosni in kar želimo ohraniti in predstaviti javnosti. Že dolgih 80 let.

Naše mesto je mesto z bogato, celo izjemno naravno, kulturno in umetnostno dediščino. Vselej pa je imelo tudi plemenite in modre ljudi, ki so se zavedali tega bogastva in nujnosti zaščite ter strokovnega varovanja materialne in nematerialne dediščine – zato je bil že poleti leta 1939 v starem Rotovžu na Placu odprt naš Loški muzej.

In zato bi ob tem visokem jubileju rad izrekel svoje priznanje ljudem, ki so se v tistih časih zavedali svoje odgovornosti. In vsem tistim, ki so nadaljevali plemenito delo proforskega ceha v Muzejskem društvu, tistim, ki so delali v Loškem muzeju in ga vodili in usmerjali v razvoj ali v takšnih in drugačnih funkcijah pomagali ohraniti muzej živ in živahen do danes.

Muzej pa je živ, ker spodbuja in podžiga ogenj radovednosti, ker nam v živo pripoveduje zgodbo o nas samih, nas umešča v zgodovinsko pripoved in izziva z vprašanji o naši prihodnosti. In naš muzej ni nikakršna zaprašena odljudna institucija, odtujena ljudem in sodobnemu življenju. Ne, naš muzej ni za v muzej!

Da je muzej živa in dinamična institucija, priča nenehno nastajanje novih in prenavljanje in dopolnjevanje obstoječih muzejskih zbirk – vse v skladu z načeli, (inter)aktivnimi pristopi in prezentacijami sodobne muzejske stroke. Na nek način so vse muzejske zbirke pravzaprav zbirke v nastajanju.

Njegovo živost, celo mladostnost, pa hkrati strokovnost in sodobnost pa lahko v zelo zanimivi in zgoščeni obliki spremljamo ob razstavah, dogodkih in prireditvah, ki jih pod naslovom Naših 80 let že skozi vse jubilejno leto pripravljajo v Loškem muzeju.

Zagotovo, za ustrezen prihodnji razvoj je nujen pogled nazaj in zavedanje svoje lastne tradicije in dediščine – torej da naše vedenje temelji na dolgi in bogati tradiciji, (ne)materialni dediščini in izročilu.

Hkrati nas živo opominja na stranpota, zablode zgodovine, spominja nas na potlačena in zamolčana dejstva, odkriva spregledane družbene skupine – pozabljeno polovico – in jih postavlja in predstavlja v novi luči.

V tej svoji vlogi je muzejska stroka izrazito aktualna, tudi zato, ker si lahko in mora vzeti čas, ker črpa iz nepregledne zakladnice znanja, virov, izkušenj, spominov, pričevanj ...

Tudi zavoljo aktivnosti študijskega krožka Ločanke, ki poteka v Loškem muzeju, je v Aleji zaslužnih Ločanov svoje mesto našlo prvo obeležje posvečeno znameniti in zaslužni Ločanki – dr. Mariji Bračko.

In tudi dejstvo, ali nekoč spregledano dejstvo, da so škofjeloške uršulinke na Loškem gradu svoje gojenke poučevale košarko, je spodbudilo nastanek nove muzejske športne zbirke, kjer si med drugim lahko ogledamo tudi rokavice ta čas nemara najboljšega vratarja in najbolj prepoznanega Ločana na svetu – Jana Oblaka.

Vse to kaže na vitalnost in aktualnost muzeja, na njegovo vpetost v življenja lokalne skupnosti, na njegovo odprtost in sodelovanje z razvejano civilno družbo.

Drži, radi imamo naš muzej in ponosni smo lahko nanj, bo pa še treba, kot je zapisal prvi predsednik Muzejskega društva dr. Pavle Blaznik, »časa, žrtev, truda in denarja«. Občina vselej podpira muzej – tako kot je tiste prve muzejske prostore v Rotovžu muzeju odstopila tedanja Občinska uprava mesta Škofja Loka, ki se je (tudi že takrat) zavedala pomembnosti te nove pridobitve, tako vam, dragi muzej, občina stoji ob strani pri vaših novih prizadevanjih, pri vaši novi razvojni viziji.

Lansko poletje smo skupaj obnovili streho in ostrešje Loškega gradu. Celotna investicija, s katero bo muzej lahko pridobil nove funkcionalne prostore za svojo dejavnost, je stala skoraj pol milijona evrov. Skoraj hkrati smo po zaključenem restavriranju stenskih in stropnih poslikav ter vnovični postavitvi dražgoških oltarjev za obiskovalce ponovno odprli grajsko kapelo. Ta bo odslej spet služila tudi kot priljubljena poročna sobana in imeniten koncertni ambient.

Loški muzej pa se širi in vrača v širše okolje, iz katerega je vselej tudi črpal in hranil dragoceno (ne)materialno dediščino, znanje, večšine in pričevanja ter živi skozi svoje dislocirane muzejske zbirke. Prav nove stalne muzejske zbirke so oživile duha nekdanjih prebivalcev

Visoškega dvorca in same Visoške domačije. A morda še najbolj živa je najnovejša – čebelar-ska – muzejska zbirka, ki od letos domuje v Domu čebelarjev v Brodeh. Novi načrti prenove in širitve v Loškem muzeju pa se v njegovem kolektivu še kar snujejo in uresničujejo ... iz leta v leto.

Naj bo ta naš muzej tudi v prihodnje neskončno živ kraj – kraj ustvarjanja, srečevanja in druženja – še vsaj nadaljnjih 80 let.

Tine Radinja
župan Občine Škofja Loka

Razmišljanje ob 80-letnici Loškega muzeja

Spoštovani,

ob 80-letnici ustanovitve in delovanja Loškega muzeja Škofja Loka me najprej preplavi hvaležnost vsem pobudnikom ustanovitve: od profesorja Ivana Dolenca in duhovnika Jakoba Šolarja, ki sta bila pobudnika rednih avgustovskih srečevanj loških profesorjev, do vseh članov profesorskega ceha oziroma »profesorskega cunfta«. Njihova prijateljska druženja so najprej leta 1936 privedla do velike obrtno-industrijske razstave, nato leta 1937 do ustanovitve Muzejskega društva Škofja Loka in končno leta 1939 do ustanovitve Loškega muzeja. Glavni nosilci so bili mladostni prijatelji, sosedje, »podnunci«: zgodovinar dr. Pavle Blaznik, literat dr. Tine Debeljak in geograf prof. France Planina. Po pretečenih 80 letih se še bolj zavedamo izjemne veličine njihovega delovanja in delovanja vseh drugih »sotrudnikov«.

Prevečkrat pozabljamo, da je bil Loški muzej ustanovljen na pobudo domoljubnih zanesenjakov, ki so se v polnosti zavedali pomena varovanja bogate loške kulturne dediščine, ki je sad prizadevanj in dela mnogih generacij Ločanov in ljudi iz širšega loškega ozemlja.

Ob visokem jubileju Loškega muzeja me navdihuje tudi stalno tesno prepletanje njegovega delovanja z delovanjem Muzejskega društva Škofja Loka. Ne samo da je bilo Muzejsko društvo ustanovitelj muzeja, temveč ga je dolga leta tudi vodilo. Po imenovanju prvega upravitelja leta 1948 je izvršni odbor društva dolga leta opravljala naloge strokovnega organa muzeja. Po spremembi zakonodaje in oblikovanju sveta zavoda v samostojni Sloveniji ima Muzejsko društvo v svetu muzeja tudi svojega predstavnika. Še v 90. letih prejšnjega stoletja so na zborih članov društva redno obravnavali delovanje Loškega muzeja. Vse to je omogočalo in še vedno omogoča plodno sodelovanje med obema ustanovama.

Zahvaljujem se vodstvu Loškega muzeja ter avtoricama razstave *80 let Loškega muzeja* Mariji Demšar in Biljani Ristić, da sta na razstavi začetke delovanja muzealstva na Loškem ustrezno prikazali skozi zgodovinska dejstva – vedno namreč ni bilo tako. Ivan Dolenc, Jakob Šolar in še zlasti dr. Tine Debeljak so bili dolga leta zamolčani in odrinjeni. Ob priložnostni razstavi ob tisočletnici Škofje Loke leta 1973 je pod umetniškim portretom dr. Tineta Debeljaka (delo Debeljakovega kolega iz profesorskega ceha slikarja Franca Koširja) celo pisalo »Portret neznanega moža.« Moja velika želja je, da bi se dejanske zgodovinske okoliščine upoštevale tudi v prenovljenih stalnih postavitvah medvojnega in povojnega časa.

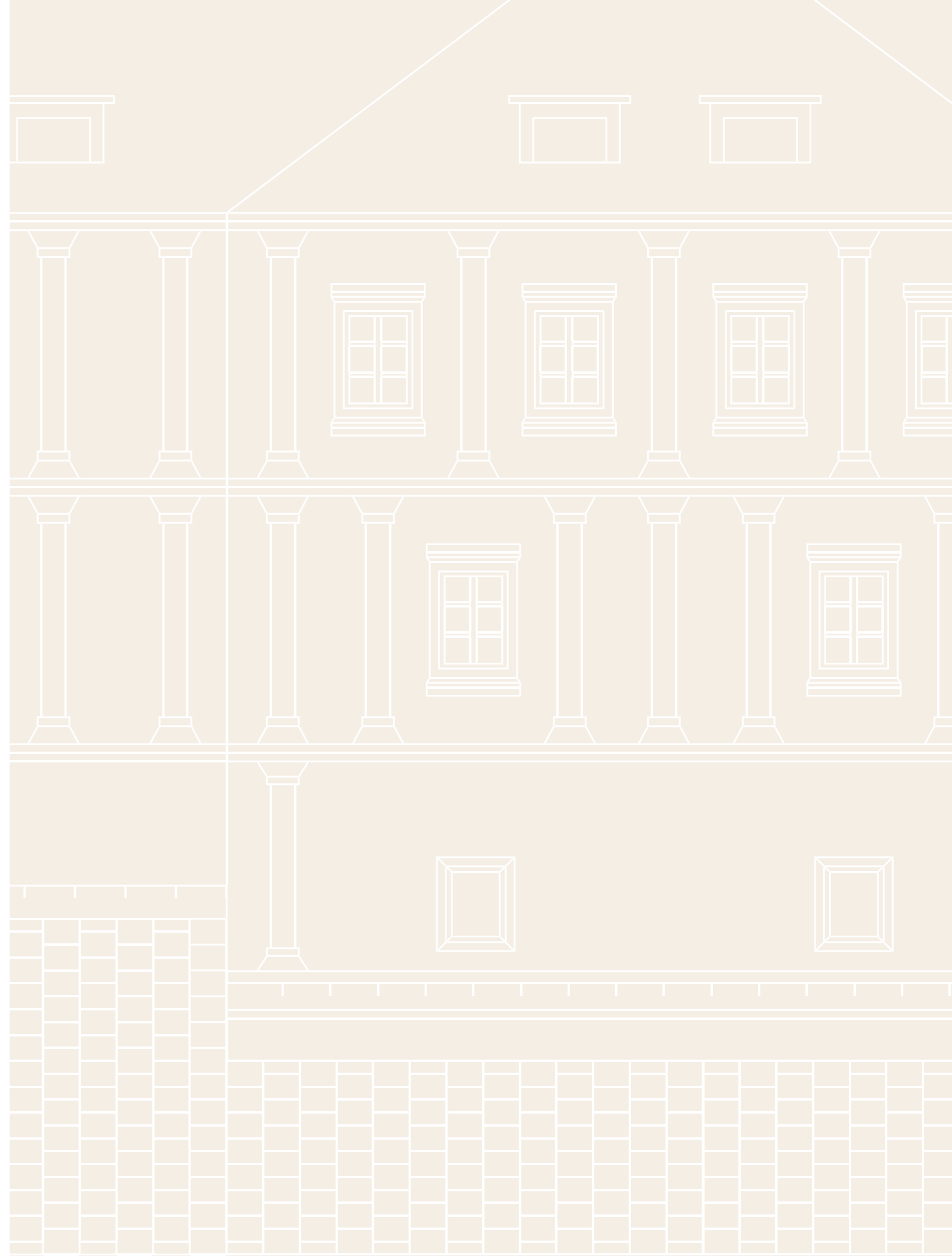
Nadalje me preplavi hvaležnost vsem vodjem oziroma direktorjem Loškega muzeja, muzealcem, kustosom, restavratorjem in vsem drugim sodelavcem, da so v 80 letih ustvarili to izjemno strokovno ustanovo, osrednjo kulturno ustanovo, ki skrbi za ohranjanje, varovanje

in prikazovanje zgodovine, kulturne dediščine in umetnostne zgodovine ljudi na Loškem – najbrž je tudi zato tako dobro prepoznan in številčno obiskan. Še posebej me veseli, da se v zadnjem času zelo odpira v loški kulturni prostor kot povezovalc delovanja mnogih društev in skupin, ki gojijo vrednote domoznanstva in domoljubja.

Loškemu muzeju Škofja Loka, vodstvu in vsem njegovim sodelavcem želim še naprej obilo odličnega strokovnega delovanja, ki bo v dobrobit vsem – obiskovalcem, širšemu kulturnemu krogu in javnosti nasploh. Naj še dolgo ostaja mesto srečevanj preteklosti, sedanjosti in prihodnosti. Naj v obiskovalcih dviguje zavedanje o naših koreninah, kar nam lahko nudi zdravo ter trdno samozavest za pokončno vstopanje v širni svet.

mag. Aleksander Igličar

predsednik Muzejskega društva Škofja Loka

*Pomembnejši mejniki v
zgodovini Loškega muzeja*

Klekljana čipka, stiliziran motiv cveta. Sklekljana je z lanenim sukancem v tehniki širokega risa, polnitve pa v tehniki kitic, kitic z ovojem in ribic. Zunanji rob zaključujejo zobki iz kitic. Krasila je obrobo posteljnine, zaves in prtov.

1936

Na sedmem sestanku profesorskega ceha je dal France Planina (1901–1992) pobudo za ustanovitev muzeja v Škofji Loki. Člani profesorskega ceha so jo podprli, podpisali in poslali na občino Škofja Loka. Slednja je pobudo sprejela.

1937

Ustanovljeno je bilo Muzejsko društvo Škofja Loka, katerega odborniki in člani so začeli zbirati predmete za muzejske zbirke.

1939

Ustanovljen je bil Mestni muzej v Škofji Loki. Slavnostno odprtje je potekalo 27. avgusta v mestni hiši na Mestnem trgu v Škofji Loki.

1944

Zaradi nevarnosti druge svetovne vojne so odborniki Muzejskega društva Škofja Loka razstavljene muzejske predmete iz mestne hiše umaknili v kapucinsko cerkev in drvarnico kapucinskega samostana.

1946

Po drugi svetovni vojni je muzej dobil prostore v Puštalskem gradu, kjer so bile zbirke ponovno razstavljene. Drugo odprtje muzeja je potekalo 28. julija 1946. Muzej se je v tem času imenoval Okrajni škofjeloški muzej. Po selitvi v Puštalski grad se začneta oblikovati zbirka Kalanovega pohištva z Visokega in *Prirodoslovna zbirka*.

1948

Za ravnatelja muzeja je bil imenovan Karel Plestenjak (1914–1963), ki je kot prvi strokovni delavec vodil muzej do leta 1955. Leta 1950 je bila zaposlena še arhivarka in zgodovinarica Doroteja Gorišek, s. Mateja (1910–1997).

1954

V muzej je po drugi svetovni vojni začelo prihajati veliko arhivskega in fotografskega gradiva ter predmetov na temo narodnoosvobodilnega boja. Ker je v Puštalskem gradu primanjkovalo prostora, je bila 18. decembra 1954 *Zbirka narodnoosvobodilne borbe* postavljena v novo zgrajenem Domu Zveze borcev.

- 1954/55** Na Kranclju so potekale prve arheološke raziskave in izkopavanja. Predmeti, ki so jih arheologi izkopali, so še danes del stalnih arheoloških zbirk. Izdelana je bila rekonstrukcija ostankov Stolpa na Kranclju.
- 1957** Oblikovala se je prva strokovna skupina za delo na terenu. V skupini so bili Stane Pečar (vodja, kustos zbirke NOB), Jože Kloboves (zbiranje podatkov iz obdobja NOB), Anka Novak (absolventka etnologije), Andrej Pavlovec (ravnatelj muzeja, kustos za umetnostno zgodovino in spomeniško varstvo), Saša Kump (tehnično in umetniško risanje). Skupina je 18 dni raziskovala del ozemlja nekdanjega Loškega gospostva (od Žirov do Ločnice). Posneli so preko 300 fotografij, izdelali okoli 100 risb in za muzej pridobili precej etnografskih predmetov, partizanskega tiska in arhivskih dokumentov.
- 1959** Muzej se preseli v Loški grad. Svečano odprtje je potekalo 16. avgusta.
- 1960** V Sorici je bila odprta zbirka Groharjevih mladostnih del, ki jih je zbral soriški župnik France Gačnik, pri ureditvi pa je sodeloval Andrej Pavlovec, takratni ravnatelj Loškega muzeja. Zbirka je bila postavljena v dveh sobah župnišča. Leta 1977 je Kulturno-umetniško društvo Ivan Grohar uredilo pritličje slikarjeve rojstne hiše v Sorici, v kateri je bila zbirka ponovno odprta. Leta 1981, ob odprtju spomenika Ivanu Groharju in 70. letnici Groharjeve smrti, je bila še tretjič odprta prenovljena in dopolnjena zbirka. Od leta 2007 so Groharjeva dela, ki so bila razstavljena v Sorici, na ogled v Loškemu muzeju.
- 1962** Loški muzej je v sodelovanju z Muzejskim društvom Škofja Loka postavil enega prvih muzejev na prostem na Slovenskem. Iz Puštala so na grajski vrt prenesli Škoparjevo hišo. Poleg Škoparjeve hiše so bili postavljeni še svinjak in kozolec iz Puštala, čebelnjak iz Bodovelj, vodnjak iz Hotavelj, pod (skedenj) iz Stare Loke, Vrhovčev mlin in senik iz Davče, oglarska koliba in sušilnica za sadje.
- 1965** Nekdanja nunska telovadnica na Loškem gradu je bila preurejena v galerijski prostor (danes Galerija na Gradu). S tem se poveča občasna razstavna dejavnost.
- 1979** V Domu Cankarjevega bataljona v Dražgošah je kustos za zgodovino Vincencij Demšar postavil zbirko *Borci Cankarjevega bataljona*. Leta 2009 je bila zbirka dopolnjena z zbirko *Dražgoše pred drugo svetovno vojno*, 2013 pa še z zbirko *Povojna obnova Dražgoš*.
- 1979** Loški muzej je prejel Valvasorjevo nagrado za posebne dosežke v muzejstvu. Valvasorjeva nagrada, najvišje priznanje na tem področju, se v slovenskem muzealstvu podeljuje od leta 1971.
- 1983** Kustos za zgodovino Franc Podnar je na novo postavil *Zbirko novejše zgodovine*. Za svoje delo na zbirki je prejel občinsko priznanje.
- 1989** Ob praznovanju 50-letnice ustanovitve Loškega muzeja je bila v pritličju Okroglega stolpa urejena soba za muzejske pedagoške delavnice in video projekcije.
- 1994** France Mihelič (1907–1998), grafik in slikar, je Škofji Loki podaril 59 likovnih del v spomin na rojstne Virmaše in zgodnja otroška leta. Istega leta je bila v nekdanji kašči na Spodnjem trgu ustanovljena Galerija Franceta Miheliča. Zbirka, za katero skrbi Loški muzej, je razstavljena v drugem nadstropju, v prvem nadstropju pa je od leta 2015 na ogled stalna zbirka članov Združenja umetnikov Škofja Loka z naslovom *Zbirka v nastajanju*.

- 1996** Kustosinja za etnologijo Meta Sterle je za prizadevno delo v Loškem muzeju in etnološki stroki od Slovenskega etnološkega društva prejela Murkovo listino. V muzeju je bila zaposlena od 1972 do 1995. V tem času je prenovila številne etnološke zbirke in postavila nove (poljedelstvo, živinoreja, prehrana, transport, svetica, platnarstvo, umetno cvetje, mali kruhek, narodna noša itd.).
- 1997–2000** Prenovljene, dopolnjene in na novo postavljene so bile etnološke zbirke *Sitarstvo, Klobučarstvo, Glavnikarstvo, Platnarstvo, Barvarstvo, Mali kruhek, Umetno cvetje, Klekljarska zbirka*.
- 2000** Galerija Ivana Groharja je postala eno od razstavišč Loškega muzeja. Pred tem jo je od leta 1988 vodilo Združenje umetnikov Škofja Loka. Kot eno od osrednjih razstavišč likovne umetnosti na Gorenjskem je galerija namenjena občasnim razstavam in predstavitvi izbranih likovnih del pomembnih loških, gorenjskih in slovenskih umetnikov.
- 2000** Kustosinja za etnologijo Mojca Šifrer Bulovec je za prenavo etnoloških zbirk v Loškem muzeju od Slovenskega etnološkega društva prejela Murkovo priznanje, priznanje za posebne dosežke in prispevek k razvoju slovenske etnološke muzeologije.
- 2001** Zgodovinska zbirka *Cehi* je bila na novo postavljena in nadgrajena s prikazom ambienta in dela v čevljarški delavnici.
- 2006** Arheolog Loškega muzeja Jože Štukl je prejel priznanje Slovenskega arheološkega društva za razstavo in katalog z naslovom *Arheološke raziskave srednjeveške Škofje Loke*.
- 2012** Dopolnjeni in na novo postavljeni sta bili zbirki slikarskih del Ivana Groharja in zbirka *Ivan in Franja Tavčar*.
- 2013** Restavratorski center Zavoda za kulturno dediščino RS je opravil prve sonde v grajski kapeli. Od leta 2014 so bile opravljene različne faze restavriranja. Odkriti so bili vsi prizori v spodnjem delu kapele in kupola.
- 2014** Loški muzej je prejel srebrni grb Občine Škofja Loka za dolgoletno izredno uspešno in družbeno pomembno delo na področju kulture in za izjemno muzejsko razstavo *Znanje je luč*.
- 2015** V okviru mednarodnega raziskovalnega in razstavnega projekta Bauhaus – mreženje idej in praks – BauNet je Loški muzej odprl razstavo *Černigoj/Teater*. V projektu BauNet je Loški muzej sodeloval z Muzejem za sodobno umetnost v Zagrebu, muzej Joanneum v Gradcu ter Akademijo likovnih umetnosti iz Sarajeva. V okviru projekta je Loški muzej organiziral mednarodni simpozij (2014) in sodeloval pri pripravi in izdaji kataloga.
- 2016** V sodelovanju z Občino Gorenja vas - Poljane in Zavodom za varstvo kulturne dediščine je Loški muzej v dvorcu na Visokem postavil nove stalne zbirke z naslovom *Visoška domačija pripoveduje (Visoška kuhinja v 19. stoletju, Kalanova rodbina, Zbirka Ivana in Franje Tavčar)*.
- 2017** V prvem nadstropju severnega trakta gradu je bila postavljena nova stalna razstava z naslovom *Šport na Loškem*. Na novo je bila postavljena tudi zbirka *Ivan Grohar*, ki je dobila svoj prostor v prvem nadstropju severnega trakta gradu.
- 2018** Postavljen je bil prvi del nove stalne zbirke *Škofjeloški pasijon*.
- 2019** V Domu čebelarjev v Brodeh je bila v okviru projekta Med-O-Vita postavljena nova stalna razstava *Tle se špeglajte, lenubi, po tej mali, marni muhi!*

Umestitev Loškega muzeja v kontekst slovenskih muzejev

DR. KATJA MAHNIČ

Krožnik t. i. loške slikane meščanske keramike z graviranim in slikanim večbarvnim okrasom ter izpisano delno ohranjeno letnico 158?. Odkrit pri arheoloških raziskavah na Mestnem trgu v Škofji Loki leta 1972.

K problemu umestitve Loškega muzeja v širšo »muzejsko pokrajino« moramo, tako kot to velja za katerikoli muzej, pristopiti v dveh časovnih smereh, sinhronični in diahronični. Mesto muzeja sicer lahko na podlagi določenih kriterijev opredelimo glede na druge, sočasno obstoječe muzeje, vendar pa ne smemo pozabiti, da je današnje stanje rezultat dolgoletnega razvoja tako posameznega muzeja kot tudi celotne muzejske organizacije na določenem ozemlju. Nujnost združevanja obeh vidikov je toliko večja, ker sta v resnici medsebojno prepletena. Če tega ne upoštevamo, nas kaj hitro lahko zanese v brezplodno, predvsem pa pogosto neutemeljeno primerjavo posameznega muzeja z drugimi, po tem ali drugem kriteriju »sorodnimi« muzeji. S tovrstnimi primerjavami zanikamo dejstvo, da je vsak muzej onkraj neizpodbitnega dejstva, da gre za muzej, torej ustanovo, ki zbira, hrani, raziskuje in predstavlja predmete – v tem so si pač vsi muzeji enaki –, v resnici edinstven.

Če začnemo s sinhroničnim pristopom, je treba v izhodišču poudariti, da imamo v okviru sodobne muzeološke teorije na voljo precej različnih klasifikacijskih modelov, s pomočjo katerih lahko razvrščamo muzeje glede na njihove lastnosti. Model, kot ga na podlagi van Menscheve klasifikacije razvija Ivo Maroevič, recimo, temelji na štirih klasifikacijskih kriterijih – vrsti muzejskih predmetov, ki tvorijo muzejski fond, muzeoloških funkcijah, ki jih muzej vzpostavlja kot temelj svojega delovanja, organizacijski strukturi muzeja ter ciljnih javnostih muzeja in načinu, na katerega komunicira z njimi.¹

Na podlagi prvih dveh kriterijev lahko Loški muzej z njegovimi številnimi zbirkami in bogato razstavno dejavnostjo, ki jo smiselno dopolnjuje raznovrstna pedagoška dejavnost, zelo

¹Prim. Maroevič, 1993, str. 77–80.

jasno uvrstimo med splošne, multidisciplinarne muzeje, usmerjene v vsa tri glavna področja muzejskega delovanja: varovanje, preučevanje in komuniciranje. Kar se tiče organizacijskega vidika, gre za muzej, ki z vsemi svojimi enotami razen ene, deluje v historičnih stavbah – na gradu, meščanski hiši in srednjeveški kašči v starem mestnem jedru in zgodnjenovoveškem kmečkem dvorcu na podeželju –, od katerih nobena ni bila zgrajena za muzejske namene. To dejstvo, ki s stališča muzejskih obiskovalcev brez dvoma lahko pomeni precejšnjo prednost, pred muzejske delavce postavlja številne izzive. Dalje lahko Loški muzej, ki s svojimi zbirkami predstavlja naravne in kulturne značilnosti geografskega območja mesta Škofje Loke, pred njo razprostirajočega se Sorškega polja ter zalednih Poljanske in Selške doline,² na podlagi muzeoloških kriterijev uvrstimo med javne regionalne muzeje. Glede na ciljne javnosti in način komunikacije z njimi pa je Loški muzej nedvomno odprti muzej.

Sinhronični pristop v središče pozornosti postavlja trenutno stanje, kar bistveno zožuje perspektivo, skozi katero želimo razumeti vlogo in pomen posameznega muzeja. Dejstvo namreč je, da je vsak muzej v kateremkoli posamičnem trenutku vedno tudi odraz svoje preteklosti. Zato je v okviru poskusa njegove umestitve potreben tudi diahronični pristop. Ob obravnavi muzeja, kakor se kaže na podlagi splošne muzeološke teorije, je torej nujno treba upoštevati tudi historičnomuzeološki vidik.³ Ta v središče pozornosti postavlja zgodovinski razvoj muzeja in, še bolj pomembno, tega skuša razumeti v širšem družbenem, političnem in intelektualnem kontekstu.

Ker je pričujoči prispevek prekratek, da bi v njem lahko ustrezno obravnavala Loški muzej s historičnomuzeološkega vidika, se bom osredotočila zlasti na dejanje njegove ustanovitve in začetno obdobje njegovega delovanja. To osredotočenje je utemeljeno z vsaj tremi razlogi. Prvič, ustanovitev Loškega muzeja pomeni odločilno prelomnico v zgodovini »muzejskih«⁴ prizadevanj na Loškem, ki prinese prepotrebno institucionalizacijo zbiranja. Drugič, zgodovinska razjasnitev okoliščin in ovrednotenje samega dejanja ustanovitve in zgodnjega delovanja Loškega muzeja je nujno izhodišče za raziskovanje njegovega nadaljnega razvoja. In tretjič, o ustanovitvi Loškega muzeja je bilo ob preteklih okroglih obletnicah in drugih priložnostih napisanega veliko, kar samo po sebi omogoča, oziroma celo zahteva skrbno historiografsko obravnavo.

Franjo Baš je leta 1938 v svoj prispevek v *Spominskem zborniku Slovenije ob dvajseti obletnici Kraljevine Jugoslavije*, v katerem je orisal razvoj muzejev, galerij, arhivov in spomeniškega varstva med letoma 1918 in 1938, ravno še uspel uvrstiti leto poprej ustanovljeno škofjeloško muzejsko društvo, za katerega pravi, da predstavlja temelj za bodoči mestni muzej.⁴ V letu, ko je zbornik izšel, je bil muzej že ustanovljen.⁵ Za muzeje na slovenskem ozemlju Baš uvodoma pojasni, da so bili pred letom 1918 ti glede na področje, ki so ga pokrivali, vezani bodisi na deželo (kranjski deželni muzej) bodisi na lokalno okolje (muzeji v Celju, Mariboru in na Ptujju). Kar se tiče njihovega poslanstva, so vsi zbirali zgodovinske in prirodne spomenike s

področja svojega delovanja, vendar pa naj bi bili cilji slednjih predvsem prosvetni, medtem ko je le deželni muzej zasledoval tudi znanstvene cilje. Po združitvi muzejev na slovenskem ozemlju v novi skupni državi je nato nekdanji deželni muzej prevzel vlogo osrednjega, torej narodnega muzeja, mariborski muzej je dobil vlogo pokrajinskega muzeja, celjski in ptujski pa mestnih muzejev.⁶ Vsaj na konceptualni ravni se je torej že v tem zgodnjem času začela vzpostavljati teritorialna mreža slovenskih muzejev.⁷ Baš ob omenjenih muzejih, ki so bili vsi ustanovljeni že v času avstro-ogrske monarhije,⁸ posebej izpostavi krepitev zavesti o pomenu muzejev v novi državi. Ta je vodila v priprave in ustanovitve novih muzejev, pri čemer naj bi imela pomembno vlogo novoustanovljena muzejska društva, poleg leta 1935 ustanovljenega murskosoboškega, kot rečeno, posebej omeni tudi škofjeloško.⁹ Baš svoj oris zaključuje s splošno oceno, da so se slovenski muzeji v dveh desetletjih po koncu prve svetovne vojne razvili tako v kvantitativnem kot tudi kvalitativnem pogledu. Kot kazalce napredka je na prvem področju razumel ustanavljanje novih muzejev oz. povečevanje muzejskih fondov, na drugem pa preučevanje muzejskih zbirk in publiciranje posameznih izsledkov, prenavljanje oz. posodabljanje muzejskih razstav ter ustanavljanje novih, specializiranih muzejev.¹⁰

Poleg leta 1935 ustanovljenega murskosoboškega muzejskega društva Baš, kot rečeno, posebej omeni tudi dve leti mlajše škofjeloško muzejsko društvo, za katerega pravi, da je z ohranjenimi zgodovinskimi spomeniki ustvarilo temelj za ustanovitev mestnega muzeja.¹¹ Tega so nato ustanovili leta 1939, ko so v mestni hiši pripravili tudi prvo razstavo. Zaradi izbruha druge svetovne vojne je muzej za nekaj let prenehal delovati. Od leta 1946 do 1958 je potem deloval v Puštalskem gradu, preden se je leta 1959 preselil na Loški grad.¹² Okoliščin ustanovitve muzeja se je v svojih jubilejnih besedilih, objavljenih v *Loških razgledih*, večkrat

² Zgodovinsko gledano gre za območja nekdanjega gospostva freisinških škofov, ki pa zaradi naravnih pogojev dejansko predstavljajo zaključeno širše loško območje.

³ Če se splošna oz. teoretska muzeologija ukvarja predvsem s spoznavnim in vrednostnim vidikom muzealnosti ter njuno funkcijo v okviru družbene stvarnosti, pa se historična muzeologija ukvarja z najrazličnejšimi pojavnimi oblikami zbiranja, pri čemer je njen cilj določiti časovne in prostorske pogoje pojava muzealnosti. Za kratko opredelitev in razvoj splošne in historične muzeologije gl. Raffler, 2007, str. 47–49 ter 77–131.

⁴ Baš, 1939, str. 317.

⁵ Planina, 1969, str. 11.

⁶ Baš, 1939, str. 314.

⁷ Muzejska mreža je konceptualni model strukturiranja muzejske dejavnosti v okviru posameznega zaključnega administrativnega območja; Maroevič, 1993, str. 80. Ta konceptualni model se s pomočjo zakonodaje lahko oz. bi se načeloma moral formalizirati tudi v upravnem smislu, saj je to nujni predpogoj za zagotavljanje najvišje ravni strokovnega delovanja muzejev posameznega administrativnega območja, tipično države.

⁸ Baš se uvodoma dotakne problema muzejske »pokritosti«⁸ slovenskega ozemlja v času Avstro-Ogrske. Izpostavi, da je bila le Kranjska s svojim deželnim muzejem (v celoti) vezana na slovenska kulturna prizadevanja. Slovenci, živeči v drugih upravnih območjih, pa svojih kulturnih prizadevanj niso mogli vezati na tamkajšnje deželne muzeje (Sombotel, Gradec, Celovec, Gorica, Trst), ki so imeli drugače zastavljen »delokrog«, in so morali svoje »narodne muzeje«⁸ ustanovljati preko društev; Baš, 1939, str. 314.

⁹ Baš, 1939, str. 317.

¹⁰ Baš, 1939, str. 318–319.

¹¹ Baš, 1939, str. 317.

¹² Planina, 1959, str. 63–64. Prim. tudi Planina, 1969, str. 11–17; Planina, 1989, str. 11–14; Pavlovec, 1989, str. 15–19; Podnar, 1999, str. 223–226.

spominjal France Planina, eden od pobudnikov ideje o muzeju in soustanovitelj loškega Muzejskega društva.¹³ Po njegovem mnenju ustanovitev muzeja v Škofji Loki, prvega javnega muzeja poleg tistih, ki so že delovali v Ljubljani, v Mariboru, Celju in na Ptuju, ni bila naključje. Kot je izpostavil, je celo mesto »muzej«, kar je skupaj z dejstvom, da je na širšem loškem območju že od nekdaj delovalo veliko umetnikov, že zgodaj spodbudilo zasebne zbiralce starin in umetnin. Prav želja po preprečitvi odtujevanja, tako fizičnega kot intelektualnega, starin in umetnin, skupaj z navdušenjem nad umetnoobrotnimi izdelki loških obrtnikov, ki so bili razstavljeni v okviru posebnega zgodovinskega oddelka na obrtni razstavi leta 1936, naj bi botrovala spoznanju, da je treba v Loki ustanoviti muzej.¹⁴ Zamisel se je rodila v okviru skupine profesorjev z loškega območja, ki so želeli kulturno »povzdigniti« domači kraj, zato so še istega leta na mestno upravo naslovili pobudo za ustanovitev krajevnega muzeja.¹⁵ Leto kasneje so nato ustanovili Muzejsko društvo, katerega osrednja naloga je bila zbiranje predmetov za bodoči muzej.¹⁶ Pri zbiranju so se osredotočili na tiste predmete iz preteklih obdobij, ki so bili pomembni za predstavitev krajevnega razvoja,¹⁷ hkrati pa so svojo zbiralno politiko usmerili tudi že na predmete sodobnega življenja, ki bodo zanimivi za kasnejše rodove.¹⁸ Muzej so s predstavitev zbranih predmetov otvorili leta 1939.¹⁹ Čeprav so idejni očetje muzej že od vsega začetka razumeli kot kraj predstavljanja kulturnega, gospodarskega, socialnega pa tudi naravnega razvoja domačega kraja, so bile prve zbirke predvsem zgodovinske in narodopisne, šele leta 1946 so oblikovali tudi prirodopisno zbirko.²⁰ Po drugi strani pa je ob selitvi v Puštalski grad istega leta muzej iz zgolj krajevnega prerasel v okrajnega.²¹ Dve leti kasneje se je zgodila še ena večja sprememba v delovanju muzeja. Čeprav je Muzejsko društvo kot ustanovnik muzeja ohranilo pomembno vlogo pri njegovem delovanju, se je njegova vloga spremenila. Če so prve zbirke nastale zaradi osebnega angažmaja članov društva, ki so sprva prevzeli tudi naloge upravljanja muzeja, je ob njegovi nenehni krepitvi raslo tudi spoznanje, da vsakodnevnega strokovnega dela, vezanega na načrtno zbiranje, inventariziranje, konserviranje in raziskovanje predmetov, pa tudi drugega muzeološkega dela ne morejo več kvalitetno opravljati muzejski člani, amaterji, ki so zaposleni vsak v svojem poklicu – zato so v muzeju zaposlili prvega poklicnega upravnika, s čimer se je začelo bolj sistematizirano in uradno delovanje.²²

Po mnenju Franceta Planine ustanavljanje Loškega muzeja zaznamujeta dve pomembni značilnosti. Prvič, Loški muzej je bil prvi splošni javni krajevni muzej in naj bi bil kot tak zgled za številne krajevne muzeje, ki so jih ustanovili v naslednjih letih. Drugič, pobuda za njegovo ustanovitev je prišla »iz ljudstva«. Muzeja niso ustanovili zaradi odredbe prosvetne oblasti ali po nasvetu plačanih strokovnjakov, nastal je kot posledica »žive zavesti« požrtvovalnih ljubiteljev domačega kraja, ki so zaznali potrebo po ohranjanju in predstavljanju domače kulturne dediščine. Pri tem niso izhajali iz poprejšnjih zasebnih zbirk in se zanašali na pomoč mecenov, temveč so s skupnimi prizadevanji muzej postavili popolnoma na novo.²³

Planina prvenstvo Loškega muzeja kot najstarejšega javnega splošnega krajevnega muzeja utemelji z naštevanjem takrat že obstoječih muzejev in narave njihovih zbirk: Narodni muzej,

čeprav splošni, je bil osrednja muzejska ustanova na Slovenskem, mariborski muzej, katerega zbirke sicer ni opredelil, naj bi igral vlogo osrednjega muzeja za slovensko Štajersko, ptujski in celjski muzej, ki sta sicer bila krajevna, naj bi bila predvsem »arheološko usmerjena«, medtem ko naj bi krški muzej nastal iz zasebne zbirke.²⁴ Ta ugotovitev drži, treba pa jo je tudi historično kontekstualizirati. Podobno kot za zbirke, ki so vedno odraz kombinacije želja in interesov svojih lastnikov na eni ter možnosti, tako na osebni kot tudi na širši, družbeni ravni, na drugi, velja tudi za muzeje. Ustanovitelje lahko vodi zelo jasna ideja o tem, kakšen naj bi bil novi muzej, vendar pa je njena uresničitev odvisna od mnogoterih dejavnikov. Najboljši primer je, recimo, že takratni osrednji slovenski muzej. Kot Deželni muzej za Kranjsko je bil ustanovljen, da bi v njem zbrali naravno bogastvo in zanimivosti dežele, pa tudi njene starožitnosti,²⁵ torej kot splošni muzej. Vendar pa je bila glavnina zbirk v prvih desetletjih delovanja muzeja prirodoslovnih, kar je bila posledica okoliščin njegove ustanovitve in nadaljnjih možnosti pridobivanja predmetov. Kot je v svojem kratkem pregledu delovanja muzeja leta 1922 izpostavil njegov tedanji direktor Josip Mantuani, sta bili prvi dve muzejski zbirki Zoisova zbirka mineralov in Hohenwartova zbirka konhilih, kasneje pa so se prirodoslovne zbirke množile zlasti z darovi lovcev, poleg tega pa so bili prirodoslovju zapisani tudi prvi muzejski kustosi. Šele po dobrih treh desetletjih delovanja se je razmerje zbirk začelo popravljati v prid kulturnozgodovinskim.²⁶ V tem kontekstu je jasna tudi narava ptujskega in celjskega muzeja, ki ju izpostavlja Planina. Njune zbirke so v začetnem obdobju, poleg arheoloških izkopanin iz obeh mest in njune neposredne okolice, pomembno zaznamovali predmeti, ki jima jih je podaril Franc Ferk.²⁷ Hkrati je treba vendarle izpostaviti tudi, da naj bi imeli v času ustanavljanja Loškega muzeja v skladu s smernicami strokovnjakov muzejske stroke tistega časa lokalni muzeji zlasti zgodovinske in narodopisne značaj, saj naj bi bil njihov namen zaščititi »domačijski in zgodovinski značaj slovenskih mest«. ²⁸ V času svoje ustanovitve je bil torej Loški muzej s svojimi zbirkami splet splošnih teženj na področju muzejskega delovanja

¹³ Blaznik, 1971, str. 230–231.

¹⁴ Planina, 1959, str. 59–60; Planina, 1969, str. 11.

¹⁵ Planina, 1969, str. 11.

¹⁶ Planina, 1959, str. 60; Planina, 1969, str. 11.

¹⁷ Planina, 1959, str. 60.

¹⁸ Planina, 1969, str. 11–12.

¹⁹ Planina, 1959, str. 60; Planina, 1969, str. 12; Planina, 1989, str. 11.

²⁰ Planina, 1959, str. 62.

²¹ Planina, 1969, str. 13.

²² Planina, 1959, str. 65; Planina, 1969, str. 13. Muzejsko društvo je kljub profesionalizaciji muzejskega delovanja ohranilo pomembno vlogo pri delovanju in nadaljnjem razvoju muzeja. O začetnih nesoglasjih in kasnejši ureditvi odnosov gl. Planina, 1969, str. 13 in sl.

²³ Planina, 1959, str. 60–61; Planina, 1969, str. 12.

²⁴ Planina, 1959, str. 60–61.

²⁵ Prim. npr. Petru, 1971, str. 13.

²⁶ Mantuani, 1922, str. 314.

²⁷ Za Ferkov prispevek k ustanavljanju ptujskega in celjskega, pa tudi mariborskega muzeja gl. Godina-Golija, 2006, str. 209–210.

²⁸ Resolucija kulturne konference slovenskih mest v Ljubljani dne 24. novembra 1935; objavljeno v Prva kulturna konferenca, 1936, str. 74–75. V tem kontekstu je zanimiv ekspeze, ki ga je sedem let prej napisal Josip Mantuani in v njem razmišljal o potrebi po ustanovitvi ljubljanskega mestnega muzeja. Zasnova ga je kot splošni muzej in v njem predvidel tudi prirodopisne zbirke; Mantuani, 1929.

tedanjega časa in posebnih okoliščin, vezanih na danosti in možnosti lokalnega okolja. Šele sredi štiridesetih let se mu je odprla možnost, da je razširil svoje zbirke tudi na prirodoslovno področje, pri čemer so imeli srečo, da so lahko, kot poudari tudi sam Planina, pridobili nekatere zasebne zbirke, precej pa so jim priskočili na pomoč tudi lovci.²⁹ Šele s to razširitvijo je Loški muzej res postal splošni muzej in zaživel v obliki, kot so si ga predstavljali njegovi ustanovitelji. Kot tak ima še danes posebno mesto med muzeji svoje kategorije.

Kot drugo značilnost ustanavljanja Loškega muzeja Planina izpostavi dejstvo, da pobuda zanj ni prišla od »kakega oblastnega organa«, pač pa od lokalnih »kulturnih delavcev«, ki so nato za idejo muzeja pridobili najširšo podporo tako pri domačinih, pripadnikih »vseh družbenih plasti, brez razlike v strankarski pripadnosti«, kot tudi občinski upravi.³⁰ S »kulturnimi delavci« Planina misli na člane Muzejskega društva, ki je, kot rečeno, tudi v naslednjih letih ohranilo pomembno vlogo pri upravljanju muzeja. Tudi ta njegova trditev drži, hkrati pa je treba tudi to postaviti v historični kontekst. Nastajanje lokalnih muzejev moramo razumeti kot del procesa od začetka 19. stoletja krepeče se zavesti o pomenu materialnih ostankov preteklosti in institucionalizacije njihovega varstva. Kot je pokazala primerjalna študija o začetkih spomeniškovarstvene dejavnosti v Franciji, Nemčiji in Veliki Britaniji, se kljub razlikam med posameznimi državami vendarle kažejo tudi zelo jasne vzporednice v njenem razvoju. Poleg postopno vzpostavljajoče se državne administracije, ki naj bi skrbela za spomeniškovarstveno področje in je bila v organizacijskem in zakonodajnem smislu v veliki meri pogojena z značilnostmi posamezne države, je bila ena od skupnih značilnosti krepitve spomeniškega varstva pomembna vloga, ki so jo pri tem odigrala civilna združenja.³¹ Čeprav je v študiji nekdanja Avstro-Ogrska omenjena zgolj primerjalno, njene ugotovitve nedvomno veljajo tudi za naše področje. To, med drugim, jasno kažejo številna zgodovinska, domovinsko-varstvena in muzejska društva, ki so jih ustanavljali po vseh delih države. V nekdanji monarhiji pa muzejska društva niso predstavljala zgolj skupnosti zanesenjakov, ki so s svojim delovanjem postavili vsebinske temelje za bodoče lokalne muzeje, pač pa so imela pri njihovi ustanovitvi zaradi zakonodajne ureditve še veliko bolj pomembno vlogo. Zaradi prepovedi financiranja lokalnih muzejev iz državnih sredstev oz. sredstev deželnih stanov je bila namreč edina možnost, ki je ostala pobudnikom lokalnih muzejev, da jih financirajo iz zasebnih sredstev, kot posamezniki ali preko posebne organizacije,³² na primer posebnega muzejskega društva.³³ Tudi po razpadu Avstro-Ogrske ob koncu prve svetovne vojne se je ohranila tesna povezava med lokalnimi muzejskimi društvi in lokalnimi muzeji. Pomembnost muzejskega društva kot predpogoj za muzej je treba razumeti zlasti v upravljavsko-organizacijskem, posledično pa seveda tudi finančnem smislu. Člani muzejskega društva so namreč ob ustanovitvi muzeja praviloma prevzeli tako skrb za zbirke kot tudi vse ostale naloge, ki so jih opravljali prostovoljno.³⁴ Pogoje za odgovor na krepečo se potrebo po profesionalizaciji muzejskega dela v lokalnih muzejih je prinesel šele čas po koncu druge svetovne vojne.³⁵ Loški muzej se torej v tem smislu vključuje v splošen razvoj muzejev na Slovenskem.

Ob povedanem pa je treba izpostaviti dvoje. Prvič, razvoj lokalnih muzejev na Slovenskem, čeprav vezan na lasten časovni okvir, vendarle odraža splošni razvoj delovanja muzejev. Začetki procesa postopne institucionalizacije skrbi za kulturno dediščino namreč niso bili vezani na delo neprofesionalcev zgolj na spomeniškovarstvenem področju, pač pa tudi na muzejskem. Če je reforma Centralne komisije za raziskovanje in ohranjanje umetnostnih in zgodovinskih spomenikov leta 1911 prinesla dokončno profesionalizacijo konservatorske dejavnosti, je podobne težnje zaznati tudi na muzejskem področju. V istem letu je namreč takratni generalni konservator Max Dvorak objavil tudi smernice za upravljanje in delovanje lokalnih muzejev, katerih pomembni poudarek je bil nujnost prehoda delovanja z nestrokovnega na strokovno raven.³⁶ Drugič, čeprav je popolnoma jasno, da je bil poziv k dvigu na strokovno raven delovanja usmerjen k profesionalizaciji, torej vzpostavitvi delovanja, temelječega na zaposlenih muzejskih uslužbencih, je imela hkrati ta profesionalizacija za cilj tudi utemeljitev muzejskega dela na spoznanjih posameznih temeljnih znanstvenih disciplin in muzeološke teorije. Pomemben je zlasti razmislek o morebitni povezavi oz. celo medsebojni odvisnosti obeh vidikov. Kot je v že omenjenem pregledu delovanja Narodnega muzeja poudaril Josip Mantuani, je bil marsikateri »diletant« na področju zgodnjega delovanja muzejev izobražen in načitan, tako v splošnem smislu kot na posameznih področjih, pogosto pa tudi sposoben upravljanja in gospodarjenja na visoki ravni.³⁷ Njihovo delovanje, čeprav brez dvoma izhajajoče iz drugačnih »strokovnih« temeljev, je zato lahko imelo dolgotrajen vpliv na razvoj posameznega muzeja. Prav to v zvezi z Loškim muzejem poudarjajo tudi njegovi kronisti. V svojih zapisih namreč vedno znova poudarjajo, da sta bili ureditev posameznih zbirk in njihova muzejska predstavitev, kot so jo zasnovali v času, ko je bilo upravljanje muzeja še v domeni muzejskega društva, tako domišljeni, da so ju kasneje lahko zgolj še dopolnjevali.³⁸ Člani muzejskega društva so torej že pri začetni postavitvi zbirk dosegli zavidljivo visok strokovni nivo, čeprav niso bili »profesionalni muzejski delavci ali celo kustosi«. ³⁹ Ta zgodaj

²⁹ Planina, 1959, str. 62.

³⁰ Planina, 1969, str. 12.

³¹ Swenson, 2013, str. 329–331.

³² O tem gl. Mal, 1939, str. 1; Bučić, 1979, str. 3.

³³ To seveda ni veljalo zgolj za lokalne muzeje v današnjem pomenu te besede, pač pa za muzeje, ki niso nastali iz zbirk, ki so bile v lasti cesarske rodbine. Za tesne povezave med ustanavljanjem in zgodnjim delovanjem deželnih oz. nacionalnih muzejev, med drugimi tistih v Pragi, Innsbrucku, Celovcu in Gradcu, gl. Raffler, 2007, str. 127–129; Za vlogo muzejskega društva pri ustanovitvi sarajevskega muzeja prim. Bagarić, 2008, str. 150–151. Muzejsko društvo za Kranjsko je bilo sicer res ustanovljeno šele leta 1839, vendar pa je bila za ustanovitev deželnega muzeja skoraj dve desetletji prej odločilna kranjska Kmetijska družba; Mal, 1939, str. 1.

³⁴ Za medvojna muzejska društva in lokalne muzeje prim. Mohorič Bonča, 2005, str. 69–90. V smislu povezave med ustanavljanjem lokalnega muzeja in lokalnim muzejskim društvom je bil ena redkih izjem pri nas ljubljanski mestni muzej. Vendar pa je bilo to posledica dejstva, da je v Ljubljani že obstajalo muzejsko društvo, poleg tega so pri njegovem vzpostavljanju in organizaciji zbirk sodelovali strokovnjaki, zaposleni v drugih muzejskih oz. spomeniškovarstvenih ustanovah; o ustanavljanju ljubljanskega mestnega muzeja gl. Žmuc, 2015, str. 1–18.

³⁵ Za Loški muzej gl. Planina, 1959, str. 65; Planina, 1969, str. 13. Prim. tudi Kolšek, 1979, str. 593; Terbuc, 1992, str. 133 in sl.; Potočnik, 2004, str. 193.

³⁶ Dvorak, 1911, str. 328–330.

³⁷ Mantuani, 1922, str. 314.

³⁸ Pavlovec, 1969, str. 18; Podnar, 1999, str. 225.

³⁹ Pavlovec, 1989, str. 16. Prim. tudi Podnar, 1999, str. 225.

dosežena raven strokovnosti delovanja se je s profesionalizacijo le še krepila. Njeni rezultati se kažejo tako v razvoju osnovnih muzejskih dejavnosti (poglobitvi skrbi za zbirke, razvoju razstavnih praks, uvajanju in razvoju pedagoške dejavnosti) kot tudi uvajanju novosti (postavitev prvega muzeja na prostem, otvoritvi likovne galerije, vzpostavitvi lokalne muzejske mreže).⁴⁰

Loški muzej je torej svojo zgodovino začel kot lokalni muzej, ki ga je ustanovilo lokalno muzejsko društvo. Čeprav so imeli njegovi ustanovitelji ambicijo vzpostaviti splošni muzej, so njegovo naravo v začetnih desetletjih v veliki meri določale prvotne zbirke. Pridobivanje in skrb za zbirke je bila, prav tako kot vodenje muzeja, sprva v rokah članov muzejskega društva, prostovoljcev. Ti so svoje naloge sčasoma prepustili profesionalcem. S tem je muzej stopil v novo obdobje svojega razvoja, ki pa se je organsko nadaljeval na osnovi, ki so jo vzpostavili že ustanovitelji. Z okoliščinami svoje ustanovitve in zgodnjega delovanja se Loški muzej brez dvoma umešča v splošne smernice delovanja muzejev na Slovenskem. Kljub temu pa je njegov razvoj prav zaradi zbirk, iz katerih se je počasi izoblikoval v svojo današnjo podobo, ter ljudi, ki so bili in so še vedno nosilci tega razvoja, vendarle povsem enkraten. Preučevanje njegove zgodovine je zato več kot upravičeno, pri čemer je še posebej pomembna skrbna kontekstualizacija njegove zgodovine s širšim slovenskim, pa tudi splošnim razvojem muzejstva. Za to obstaja več pomembnih razlogov. Najprej, kot splošni razlog, je tu potreba po razvoju slovenske historične muzeologije. Dalje pa je, kot posebne razloge, treba izpostaviti neprecenljive možnosti, ki jih nudi raziskovanje posameznih vidikov razvoja lokalnih muzejev. Eden takih je razmislek o vlogi in prispevku »diletantov« v zgodnjem razvoju muzejev. Raziskovanje preteklosti Loškega muzeja tako nudi dobro izhodišče za raziskovanje nadaljnega historičnomuzeološkega in muzeološkega razvoja ne zgolj loškega, pač pa vseh slovenskih muzejev.

Viri in literatura:

Viri
ARS, SI AS 934, Mantuani Josip, fasc. 10 (Expose o mestnem muzeju za Ljubljano, 17. februar 1929).

Literatura
Bagarić, O., Museum und nationale Identitäten: Eine Geschichte des Landesmuseums Sarajevo, v: *Südost-Forschungen*, l. 67, 2008, str. 144–167.

Baš, F., Muzeji, galerije, arhivi in spomeniško varstvo v Sloveniji 1918–1938, v: *Spominski zbornik ob dvajsetletnici Kraljevine Jugoslavije* (ur. Lavrič, J., Mal, J. in Stele, F.), Ljubljana 1939, str. 314–319.

Blaznik, P., Profesor France Planina – sedemdesetletnik, v: *Loški razgledi*, l. 18, št. 1, Škofja Loka 1971, str. 229–232.

Bučič, V., Društvo muzealcev Slovenije od leta 1839 do 1977, v: *Argo. Informativno glasilo za muzejsko dejavnost*, l. XV–XVI–XVII, 1976–1979, str. 3–18.

Dvorak, M., Lokalmuseen, v: *Mitteilungen der k.k. Zentralkommission für Erforschung und Erhaltung der Kuns- und Historischen Denkmale*, 3. Folge, 11. Band, 1911, str. 328–330.

Godina-Golija, M., Franc Ferik in njegov pomen za muzejsko dejavnost na Slovenskem Štajerskem, v: *Traditiones*, l. 35, št. 1, 2006, str. 207–218.

Kolšek, V., Pokrajinski muzej v Celju, v: *Časopis za narodopisje in zgodovino*, l. 50, št. 1–2, 1979, str. 593–598.

Mal, J., Naše muzejsko društvo v teku sto let, v: *Glasnik muzejskega društva za Slovenijo*, l. XX, št. 1–4 (Zbornik ob stoletnici društva 1839–1939), 1939, str. 1–24.

Mantuani, J., Djelovanje ljubljanskoga muzeja, v: *Narodna starina*, l. I, št. 1–3, 1922, str. 313–317.

Maroević, I., *Uvod u muzeologiju*, Zagreb 1993.

Mohorič Bonča, K., Muzejska društva na Slovenskem pred 2. svetovno vojno, v: *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, l. 53, št. 1, 2005, str. 69–90.

Pavlovec, A., Nekaj misli ob 30-letnici Loškega muzeja, v: *Loški razgledi*, l. 16, št. 1, Škofja Loka 1969, str. 18–21.

Pavlovec, A., Loški muzej ob 50-letnici. Pregled razvoja, v: *Loški razgledi*, l. 36, št. 1, Škofja Loka 1989, str. 15–19.

Petru, P., Misli ob stopetdesetletnici Narodnega muzeja, v: *Argo. Informativno glasilo za muzejsko dejavnost*, l. X, št. 1, 1971, str. 3–34.

Planina, F., Dvajset let Loškega muzeja, v: *Loški razgledi*, l. 6, št. 1, Škofja Loka 1959, str. 59–66.

Planina, F., O nastanku in razvoju Loškega muzeja. Ob njegovi 30-letnici, v: *Loški razgledi*, l. 16, št. 1, Škofja Loka 1969, str. 11–17.

Planina, F., Spomini na odprtje Loškega muzeja, v: *Loški razgledi*, l. 36, št. 1, Škofja Loka 1989, str. 11–14.

Podnar, F., Šestdeset let Loškega muzeja Škofja Loka, v: *Loški razgledi*, l. 46, št. 1, Škofja Loka 1999, str. 223–226.

Potočnik, D., Muzej kot vir za poučevanje zgodovine, v: *Zgodovinski časopis*, l. 58, št. 1–2, 2004, str. 187–196.

Prva kulturna konferenca slovenskih mest, v: *Kronika slovenskih mest*, l. 3, št. 1, 1936, str. 74–75.

Raffler, M., *Museum Spiegel der Nation?: Zugänge zur Historischen Museologie am Beispiel der Genese von Landes- und Nationalmuseen in der Habsburgermonarchie*, Wien, Köln, Weimar 2007.

Swenson, A., *The Rise of Heritage: Preserving the Past in France, Germany and England, 1789–1914*, Cambridge 2013.

Terbuc, B., Sto let organiziranega delovanja zgodovinarjev in ljubiteljev zgodovine na Ptuj, v: *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, l. XL, 1992, str. 131–137.

Valvasorjeva nagrada, v: *Loški razgledi*, l. 27, št. 1, Škofja Loka 1980, str. 11–12.

Žmuc, I., Mestni muzej za duhovno in narodno prestolnico Ljubljano. Od 80-letnici ustanovitve Mestnega muzeja Ljubljana 1935–2015, v: *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, l. 63, št. 2, 2015, str. 1–18.

⁴⁰ Za te dosežke je Loški muzej leta 1979 prejel tudi najvišje stanovsko priznanje, Valvasorjevo nagrado; Valvasorjeva nagrada, 1980, str. 11–12.

DRUŽINA BARONA WOLFA ADAMA ERBERGA IZ STARE LOKE
Neznani slikar, sredina 18. stoletja, olje na platno, 200 x 170 cm

Skupinski portret plemiške družine Erberg nadaljuje tradicijo plemiških portretov iz druge polovice 17. stoletja. Ponuja nam vpogled v plemiško življenje, odkriva psihološke značilnosti upodobljenec in nas seznanja z modo tistega časa. Slika sodi v kvalitetni vrh skupinskih portretov na Slovenskem.

(O)živeti muzej

BILJANA RISTIĆ

V času med obema vojnama je bila Škofja Loka del Dravske banovine v okviru Kraljevine Jugoslavije. Srez¹ Škofja Loka je obsegal naslednje občine: Javorje, Oselico, Poljane, Selca, Sorica, Stara Loka, Škofja Loka, Trata, Zminec in Železniki. Po ljudskem štetju iz leta 1931 je štel 22.729 prebivalcev². Prebivalstvo se je preživljalo večinoma s poljedelstvom in živinorejo. Nekaj industrijskih obratov se je razvilo predvsem v Škofji Loki in njeni bližnji okolici, medtem ko so bili manjši strojni obrati raztreseni po Selški in Poljanski dolini.

Mesto Škofja Loka se je v tem času ponašalo z električno javno razsvetljavo,³ železniško progo in postajo, osnovnimi in obrtnimi šolami, raznolikimi prosvetnimi (kulturnimi) in športnimi društvi ter živahno trgovsko, gostilniško in proizvodno dejavnostjo. V času med obema vojnama (1939) pa je mesto dobilo tudi muzej, imenovan Mestni muzej Škofja Loka.

Ideja o ustanovitvi muzeja se je rodila nekaj let pred njegovo ustanovitvijo v krogu t. i. profsorskega ceha. Želja po ohranjanju stikov med kulturniki, predvsem loškimi profesorji se je porodila leta 1929. Takrat sta bila profesorja Ivan Dolenc (1884–1971) in Jakob Šolar (1896–1968) na izletu na Jelovici in v Dražgošah ter razmišljala o tesnejši povezavi loških profesorjev, ki poučujejo po različnih slovenskih krajih. Ob tem sta sklenila naslednje leto povabiti loške profesorje na druženje. Med šolskimi počitnicami leta 1930 je potekal prvi sestanek profsorskega ceha.

¹ Srez – politični okraj v Kraljevini Jugoslaviji.

² Bogataj, 1937, str. 572.

³ Škofja Loka je leta 1894 dobila električno mestno razsvetljavo in s tem postala prvo mesto na Kranjskem, ki je imelo javno električno razsvetljavo.

Profesorski ceh je bilo neformalno združenje, ki je profesorjem, ki so bili po rodu iz Škofje Loke, poučevali pa na različnih šolah po slovenskih krajih, omogočalo, da so se enkrat letno, običajno med poletnimi šolskimi počitnicami, sestali. Od prvega sestanka dalje je število profesorjev iz leta v leto naraščalo. Na prvem srečanju profesorskega ceha se je sestalo enajst profesorjev.⁴ Ob tovrstnih srečanjih so si udeleženci običajno ogledali kulturno ali naravno znamenitost v Škofji Loki ali njeni okolici, nato pa so nadaljevali z druženjem ob kosilu v kateri od številnih loških gostiln. Eno takih srečanj je potekalo tudi med poletnimi počitnicami leta 1936. 21 profesorjev si je ogledalo obrat banovinske mlekarške šole⁵ in tovarno klobukov Šešir na Spodnjem trgu, nato pa so kósili v gostilni Pri Pepevnaku na Spodnjem trgu. Po kosilu je profesor France Planina⁶ navzočim predstavil pobudo za ustanovitev muzeja v Škofji Loki. Vsi prisotni so pobudo sprejeli, podpisali predlog in ga poslali na občinsko upravo.

Občina je pobudo profesorjev sprejela in »z navdušenjem pozdravila cenjeni predlog glede ustanovitve škofjeloškega muzeja.«⁷ Ustanovljen je bil pripravljalni odbor, katerega predsednik je postal dr. Pavle Blaznik.⁸ Prva naloga odbora je bila ustanovitev društva, pod okriljem katerega bi potem potekale priprave na ustanovitev muzeja.

Muzejsko društvo Škofja Loka je bilo ustanovljeno 23. julija leta 1937. Prvi predsednik je postal dr. Pavle Blaznik. Odborniki društva so na terenu kmalu začeli zbirati predmete za muzej. Dneve in dneve so brskali po podstrešjih loških hiš in nabrali precejšnje število predmetov, sčasoma pa so meščani tudi sami začeli prinašati predmete. Prva težava, ki jo je društvo moralo premostiti, so bili prostori, kjer bi razstavili zbrane muzejske predmete. Občina jim je leta 1939 odstopila prostore v drugem nadstropju mestne hiše na Mestnem trgu v Škofji Loki. 27. avgusta 1939 je potekalo slovesno odprtje Mestnega muzeja, muzejske zbirke so bile postavljene v treh sobah.

Slavnostno odprtje je pospremila godba I. planinskega polka.⁹ Od pomembnih gostov, ki so se udeležili odprtja, so bili dr. Lovro Sušnik (načelnik prosvetnega oddelka banske uprave), Ivan Dolenc, dr. Milko Kos (univerzitetni profesor zgodovinar in predsednik Muzejskega društva za Slovenijo), dr. Josip Žontar (pravnik, zgodovinar, učitelj), predstavniki škofjeloških uradov, oblasti, društev, organizacij in snovalcev javnega življenja v Loki nasploh.¹⁰ Po uvodnem govoru dr. Blaznika so si udeleženci ogledali zbirke.

Skupaj je bilo za muzej zbranih 915 predmetov. Zbirke so bile tematsko razporejene. V eni od sob so bili razstavljeni relief loškega ozemlja, zemljevidi, mestne vedute iz različnih obdobj, nekaj izkopanin iz rimskih časov, posnetki crngrobških fresk, cehovski predmeti, listine, spričevala loških šol, spomini na čitalniške bésede, zbirka malega kruhka, etnografski predmeti itd. V manjši sobi je bilo razstavljenih nekaj del loških slikarjev, predvsem Ivana Groharja in Franceta Koširja. V predsobi so bili razstavljeni izdelki umetne obrti (čipke, glavniki, orodje za barvanje platna, kovaški izdelki itd.). Posebna omara pa je bila namenjena predstavitvi leposlovnih in poljudnoznanstvenih del Ločanov.¹¹

V prvem obdobju delovanja muzeja le-ta ni imel zaposlenega profesionalnega muzejskega kadra – te naloge (vodenje muzeja, skrb za predmete ter čuvanje zbirke) so opravljali odborniki Muzejskega društva. Ob nedeljah in praznikih, ko je bil muzej odprt, so odborniki podali tudi razlago obiskovalcem in jih vodili po zbirkah.

Delovanje muzeja je prekinila druga svetovna vojna. Leta 1944 so odborniki Muzejskega društva predmete iz Mestne hiše prenesli v kapucinsko cerkev in samostansko drvarnico, kjer so dočakali konec vojne.

Po vojni so začeli ponovno urejati muzejske zbirke, zbirati nove predmete in iskati nove primerne prostore. S pomočjo občine Škofja Loka so v najem vzeli Puštalski grad, v katerem so zbirke na novo razstavili in slovesno odprli 28. julija 1946. Poleg že pred vojno oblikovanih zbirk so ob novi postavitvi¹² razstavili nekaj novih zbirk. Po koncu vojne so odborniki Muzejskega društva iz dvorca Visoko pri Poljanah pripeljali bogato knjižnico dr. Ivana Tavčarja in nekaj pohištva. V tem času se je začela oblikovati narodnoosvobodilna zbirka, saj je muzej pridobival veliko število predmetov, arhivskega gradiva in fotografij iz obdobja druge svetovne vojne. Ker pa v Puštalskem gradu ni bilo primerne prostora za predstavitev tako

⁴ Dolenc, 1968, str. 72.

⁵ Šola, ki je bila ustanovljena leta 1926, je nosila naziv Specialna poljedelska šola za mlekarstvo. Prostore so imeli v Puštalskem gradu.

⁶ France Planina (1901–1992): geograf, biolog, kartograf, profesor. Diplomiral je leta 1925 na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Poučeval je na gimnazijah na Otočcu (Hrvaška), v Kranju in v Ljubljani. Pred drugo svetovno vojno je bil zaposlen na banski upravi. Med vojno je bil interniran v Gonarsu, leta 1943 pa je postal upravnik pokrajinske šolske založbe v Ljubljani. Po koncu vojne je bil član komisije za ugotavljanje kulturnozgodovinske vojne škode, gimnazijski profesor, ravnatelj Prirodoslovnega muzeja Slovenije. Napisal in priredil je več geografskih učbenikov, vodnikov in kartografskih prikazov Jugoslavije, Slovenije, še posebej Škofje Loke in okolice. Praznovanju tisočletnice Škofje Loke je posvetil knjigo *Škofja Loka s Poljansko in Selško dolino*. Leta 1971 je bil imenovan za častnega člana Občine Škofja Loka, leta 2001 pa je bil njegov doprni kip postavljen na Aleji zaslužnih Ločanov.

⁷ Dolenc, 1968, str. 75.

⁸ Dr. Pavle Blaznik (1903–1986): diplomiral je iz zgodovine in geografije na Filozofski fakulteti, leta 1928 je postal doktor znanosti. Učil je na ljubljanskem učiteljski in na celjski gimnaziji. Bil je prvi predsednik Muzejskega društva Škofja Loka (1939–1974). Med drugo svetovno vojno je poučeval na ljubljanski realni gimnaziji, nato se je z družino umaknil na otok Murter (Hrvaška). Po vojni je delal v Komisiji za ugotavljanje škode na kulturnozgodovinskih predmetih (na Gorenjskem in v Celju). 1950–54 je deloval kot znanstveni sodelavec na Inštitutu za politično ekonomijo pri Ekonomski fakulteti ljubljanske univerze, 1954–57 pa v Državnem arhivu Slovenije. 1957 je postal prvi in štirinajst let tudi edini redno zaposleni raziskovalec na Inštitutu za občo in narodno zgodovino pri SAZU, kjer je ostal do upokojitve 1982. Ob praznovanju tisočletnice Škofje Loke leta 1973 je izdal temeljito monografsko obravnavo zgodovine Škofje Loke in freisinskega gospostva z naslovom *Škofja Loka in loško gospostvo (973–1803)*. 1973 je postal častni občan Občine Škofja Loka, 2003 pa je bil njegov doprni kip postavljen na Aleji zaslužnih Ločanov.

⁹ Škofjeloški muzej izročen javnosti, *Jutro*, 29. 8. 1939, str. 5.

¹⁰ Škofjeloški muzej izročen javnosti, *Jutro*, 29. 8. 1939, str. 5.

¹¹ Planina, 1969, str. 12.

¹² V prvi sobi so bili razstavljeni predmeti, ki so prikazovali in pričali o razvoju Freisinskega loškega gospostva. Druga soba je bila posvečena zgodovini in delovanju cehov na Loškem, tretja soba je predstavljala domače obrti, četrta soba kmečko arhitekturo, peta soba kmečko orodje, šesta soba ljudsko umetnost, sedma soba dela loških umetnikov in znanstvena dela Ločanov, v osmi sobi so bile razstavljene vedute Škofje Loke.

obsežne zbirke, je bila le-ta od leta 1954 razstavljena v Domu Zveze borcev Škofja Loka. Poleg omenjenih zbirk se je v času, ko je muzej domoval v Puštalskem gradu, začela snovati tudi nekoč imenovana prirodopisna zbirka, pri nastajanju katere so sodelovali tudi loški lovci.¹³

Zbirke so zahtevale vedno več časa in strokovnosti. »Spoznali smo namreč, da vsakodnevne strokovne dela z inventariziranjem, konserviranjem, področnega študija in načrtnega zbiranja ter drugega muzeološkega dela odborniki-amaterji, ki so zaposleni vsak pri svojem poklicu, ne zmorejo.«¹⁴ Na prošnjo društva je Ministrstvo za prosveto leta 1948 zaposlilo prvega strokovnega delavca in ravnatelja tedaj imenovanega Okrajnega Loškega muzeja Karla Plestenjaka.¹⁵ Dve leti zatem (1950) se je v muzeju kot arhivarka in kustosinja zaposlila še Doroteja Gorišek.¹⁶ Muzej se je strokovno okrepljen posvečal zbiranju novega gradiva, urejanju in dopolnjevanju obstoječih zbirk, vodenju evidenc predmetov, vodstvu skupin in posameznikov po muzeju, navezovanju stikov z drugimi strokovnimi ustanovami itd. Intenziviralo se je delo in zbiranje gradiva na terenu. V 50. letih so potekala arheološka izkopavanja na Kranclju, v Puštalu nad Trnjem, v Stari Loki, v jami Kevderc in Lubniški jami na Lubniku ter v Godeških dobrih. Izkopavanja so potekala pod strokovnim vodstvom arheologov iz Narodnega muzeja.

Leta 1956 je vodenje muzeja prevzel Andrej Pavlovec. Že naslednje leto je bila oblikovana posebna skupina za evidentiranje ozemlja nekdanjega loškega gospodstva: Stane Pečar (vodja ekipe, za področje NOB), Anka Novak (za področje etnologije), Andrej Pavlovec (za področje umetnostne zgodovine in spomeniškega varstva), Saša Kump (risar) in Jože Kloboves (zbiranje podatkov NOB). Rezultat 18-dnevnega terenskega raziskovanja je več kot 300 fotografij, okoli 100 risb, precejšnje število pridobljenih etnografskih predmetov, partizanskega tiska in arhivskega gradiva.

Prostori Puštalskega gradu so postajali iz leta v leto tesnejši in neprimerni za hranjenje ter predstavljanje muzejskih zbirk. Leta 1959 je bil muzej preseljen v Loški grad. Pred selitvijo zbirk je bilo treba prostore gradu temeljito obnoviti. Po osmih mesecih obnavljanja je bil muzej pripravljen za ponovno odprtje. Svečana slovesnost je potekala 16. avgusta. Razposlanih je bilo 700 vabil in 100 letakov. K otvoritvi so bili povabljeni vsi člani Muzejskega društva Škofja Loka, zastopniki upravnih in političnih organov, družbenih organizacij, znanstvenih in kulturnih ustanov, prebivalci Škofje Loke ter bližnje in daljne okolice. Slavje se je pričelo ob 9. uri dopoldne. Predvideno je bilo, da bi se program odvijal na grajskem dvorišču, vendar je bilo dogajanje zaradi slabega vremena predstavljeno v grajsko dvorano. Dopoldanske otvoritve na gradu se je udeležilo okoli tisoč ljudi.¹⁷

V 80 letih raziskovanja, dela na terenu, strokovni obdelavi gradiva in krepitvi strokovnega kadra so poleg občasnih razstav nastajale in se oblikovale nove zbirke. Eden večjih gradbenih posegov v gradu se je zgodil leta 1965, ko so nekdanjo nunsko telovadnico preuredili v raz-

stavno galerijo (danes Galerija na Gradu), namenjeno občasnim tematsko poglobljenim razstavam. Z razstavami v novi galeriji je Loški muzej začel 18. decembra 1965,¹⁸ ko sta v galeriji potekala slavnostna seja občinske skupščine in odprtje razstave *Škofja Loka na starih slikah*. Novi prostori muzeja so poleg prenosa že obstoječih zbirk omogočali tudi postavitev novih. Zbirka NOB je bila predstavljena iz Doma Zveze borcev in postavljena v južni trakt gradu. Na novo so bile postavljene speleološka zbirka¹⁹ (v sodelovanju z Zavodom za raziskovanje Krasa), gozdna diorama v naravoslovni zbirki (naslikal jo je akademski slikar Franc Novinc), dražgoški oltarji iz cerkve sv. Lucije (vas Dražgoše in cerkev sta bili med vojno porušeni in požgani), na grajskem vrtu je bil leta 1962 vzpostavljen eden prvih muzejev na prostem na Slovenskem, postavljene so bile nove etnološke zbirke, svoje mesto v stalnih zbirkah so dobile arheološke izkopanine s Kranclja ter loška slikana meščanska keramika, izkopana pri Poljanskih vratih, dopolnjevali in nadgrajevali sta se umetnostnozgodovinska zbirka in zbirka sodobnih umetnikov, leta 2017 pa sta bili postavljeni zbirki Škofjeloški pasijon in Šport na Loškem, če naštejemo le nekaj pomembnejših prelomnic v postavljanju muzejskih zbirk v Loškem muzeju.

Poleg razstavljanja stalnih zbirk in njihovega dopolnjevanja, pripravljanja občasnih razstav, dogodkov in predavanj ter konsistentnega ohranjanja stika z obiskovalci so strokovni delavci muzeja v vseh teh desetletjih tesno sodelovali tudi z ljubitelji in strokovnimi delavci v Selški in Poljanski dolini ter Žirovski kotlini. Lokalno kulturno dediščino je muzej prezentiral *in situ*. V sodelovanju z lokalnimi skupnostmi je muzej s svojimi strokovnimi delavci vzpostavil ali strokovno sodeloval pri vzpostavljanju številnih dislociranih enot – muzejev oziroma muzejskih zbirk izven muzeja: Sorica (zbirka del Ivana Groharja), Železniki (danes samostojen muzej), Žiri (čevljarska, klekljarska, slikarska in narodnoosvobodilna zbirka), Dom Cankarjevega bataljona v Dražgošah (Dražgoše pred, med in po drugi svetovni vojni), Starološki grad (zbirka PTT – pošta, telegraf, telefon),²⁰ dvorec na Visokem (*Zbirka dr. Ivana*

¹³ Planina, 1959, str. 62.

¹⁴ Planina, 1969, str. 13.

¹⁵ Karel Plestenjak (1914–1963): muzealec, etnolog, umetnostni zgodovinar, restavrador-konservator, slikar. Sistematično je zbiral predmete domače obrti (platnarstvo, barvarstvo, sitarstvo, slamninarstvo, čipkarstvo, kmečko stavbarstvo). Pridobil je spomine na dr. Ivana Tavčarja in sodeloval pri arheoloških izkopavanjih stolpa na Kranclju, na Trnju, v Puštalu in v Stari Loki. Posvečal se je medvojni in povojni zgodovini z zbiranjem podatkov o spomenikih NOB na Gorenjskem. Po njegovi zaslugi je bil 1954 v Domu Zveze borcev odprt oddelek NOB. V letih 1953 in 1954 je priredil razstavo 17 loških umetnikov in s tem postavil temelje bodoči muzejski umetniški galeriji. Leta 1955 je prenehal z delom v Loškem muzeju in se zaposlil kot ravnatelj v Goriškem muzeju.

¹⁶ Doroteja Gorišek, s. Mateja (1910–1997): muzealka in arhivarka zaposlena v Loškem muzeju od 1950–1961. Končala je študij zgodovine, geografije, matematike in fizike na ljubljanski Filozofski fakulteti. Kot muzealka je urejala arhivsko gradivo, strokovno muzejsko knjižnico, pripravljala muzejske razstave in sodelovala v Muzejskem društvu. Pisala je kroniko občine Škofja Loka in strokovne članke s področja etnologije in arhivistike, ki jih je objavljala v *Loških razgledih*.

¹⁷ Otvoritev muzeja na Loškem gradu (poročilo), 1959, str. 253–256.

¹⁸ Pavlovec, 1989, str. 16.

¹⁹ Speleologija je veda o podzemeljskih, kraških jamah, jamoslovje.

²⁰ Leta 1985 je zbirka prešla pod okrilje Tehniškega muzeja Slovenije, tri leta zatem pa je bil PTT-muzej odprt v gradu v Stari Loki. Na ogled je bil vse do leta 2008, ko so zbirko preselili v Muzej pošte in telekomunikacij Polhov Gradec (dislocirana enota Tehniškega muzeja Slovenije).

in Franje Tavčar, Kalanov rod na Visokem in Visoška kuhinja), Čebelarski dom Brode (muzejska zbirka *Tle se špegaljate, lenuhi, po tej mali, marni muhi!* in *Učna pot Kranjske sivke*), v Galeriji Ivana Groharja in Galeriji Franceta Miheliča pa redno razstavljajo tako domači kot tuji umetniki.

V 80 letih obstoja muzeja so svoj kamenček v mozaik preteklosti položili strokovni delavci (kustosi, ravnatelji oziroma direktorji), konservatorji in restavratorji, delavci v upravi (tajništvo, računovodstvo, stiki z javnostjo), tehnična služba, javni delavci, receptorji, vodiči, prostovoljci in kulturni mediatorji ter nenazadnje vsi, ki so kakorkoli sodelovali z muzejem. Ljudje muzeja predstavljajo vezno tkivo med kulturno dediščino in obiskovalci, so prenašalci znanja in vedenja o naši preteklosti. Vsi, ki jih je preveč, da bi jih na tem mestu naštevati, so pripomogli k temu, da je muzej danes to, kar je – stičišče preteklosti in prihodnosti.

Literatura:

Dolenec I., Profesorski ceh v Škofji Loki, v: *Loški razgledi*, l. 15, št. 1, Škofja Loka 1968, str. 72–77.

Miklavčič, M., pod geslom: Srez Škofja Loka, *Krajevni leksikon Dravske banovine*, Ljubljana 1937, str. 571–588.

Otvoritev muzeja na Loškem gradu (poročilo), v: *Loški razgledi*, l. 6, št. 1, Škofja Loka 1959, str. 253–256.

Pavlovec A., Loški muzej ob 50-letnici, *Pregled razvoja*, v: *Loški razgledi*, l. 36, št. 1, Škofja Loka 1989, str. 15–19.

Planina F., O nastanku in razvoju Loškega muzeja ob njegovi 30-letnici, v: *Loški razgledi*, l. 16, št. 1, Škofja Loka 1969, str. 11–17.

Planina F., Dvajset let Loškega muzeja, v: *Loški razgledi*, l. 6, št. 1, Škofja Loka 1959, str. 59–66.

Škofjeloški muzej izročen javnosti, *Jutro*, 29. 8. 1939, str. 5.

Razvoj muzejskih zbirk Loškega muzeja

Kopija originalne druge darilne listine, datirane 23. november 1973. Teritorialno sklenjeno Loško gospostvo, katerega fevdalni gospodje so bili freisinski škofje, se je oblikovalo od 10. stoletja dalje. Nemški cesar Oton II. (955–983) je s prvo darilno listino junija 973 freisinskemu škofu Abrahamu podelil ozemlje današnje Stare Loke, zahodnega dela Sorškega polja do potoka Žabnice z naselbinama Žabnico in Suho ter Selško dolino s Selci. Novembra istega leta se je Loško gospostvo povečalo s preostalim delom Sorškega polja ter spodnjega dela Poljanske doline do potoka Hotaveljščice. Z darovnicami v letih 1002, 1030, 1215 in 1265 se je gospostvo še povečalo. Do leta 1803 je bilo največje zemljiško gospostvo na Kranjskem.

Zgodovinske in kulturno-zgodovinske zbirke Loškega muzeja

BILJANA RISTIĆ

Zgodovinske zbirke v Loškem muzeju so zbirke *Loško gospostvo*, *Gradovi*, *Mesto in Cehi*, kulturno-zgodovinski zbirki pa sta *Kalanovo pohištvo* ter *Zbirka Ivana in Franje Tavčar*. Poleg teh med zgodovinske zbirke spadata še *Zbirka novejše zgodovine* in zbirka *Šport na Loškem*.¹ Zgodovinske in kulturno-zgodovinske zbirke so nastanjene v pritličju vzhodnega trakta loškega gradu, *Zbirka novejše zgodovine* se nahaja v prvem nadstropju južnega trakta, zbirka *Šport na Loškem* pa v prvem nadstropju severnega trakta.

Med najstarejše zgodovinske zbirke v Loškem muzeju spada cehovska zbirka, ki je bila razstavljena že na obrtno-industrijski razstavi leta 1936.² Poleg predstavitve aktualne obrtno-industrijske proizvodnje je mesto postavilo na ogled najboljše, kar ima, med drugim tudi del svoje zgodovine. Cehovski vrči, bandere, skrinjice in listine so bili ob prvi postavitvi zgodovinskih zbirk leta 1939 v mestni hiši razstavljeni v prvi sobi. Poleg cehovskih predmetov so zgodovinsko zbirko tvorili tudi relief loškega ozemlja,³ zemljevidi, vedute Škofje Loke iz različnih obdobj, nekaj arheoloških izkopanin, posnetki crngrobških fresk, listine, spričevala loških šol, spomini na čitalniške bésede, zbirka malega kruhka in razni etnografski predmeti. V omari so bila razstavljena leposlovna in poljudnoznanstvena dela loških rojakov.

Po selitvi Loškega muzeja v Puštalski grad leta 1946 so na novo urejene tematsko zaokrožene zgodovinske zbirke predstavljale razvoj Loškega gospostva, delovanje cehov, znanstvena dela loških rojakov in vedute Škofje Loke. Ko so odborniki Muzejskega društva Škofja Loka iz zapuščenega Tavčarjevega dvorca na Visokem v muzej pripeljali tri vozove predmetov (knjige,

¹ Za več glej: Ristić, 2017, str. 314–321.

² Planina, 1959, str. 61.

³ Relief je izdelal Janez Grum, učitelj na meščanski šoli s svojimi učenci. Relief se danes nahaja v zbirki *Loško gospostvo*.

slike, diplome, pohištvo),⁴ so se začele oblikovati kulturno-zgodovinske zbirke. V muzeju se je začela snovati tudi *Zbirko narodno-osvobodilne borbe*, ki je bila leta 1954 (zaradi pomanjkanja prostora v Puštalskem gradu) preseljena v prvo nadstropje Doma Zveze borcev.⁵ Za *Zbirko NOB* je od 1954 do 1958 skrbel kustos Stane Pečar.⁶

S selitvijo na Loški grad leta 1959 so zgodovinske, kulturno-zgodovinske in zbirka NOB dobile nove prostore. Tematsko so bile zbirke postavljene v podobni obliki kakor v Puštalskem gradu in razporejene po posameznih sobah. Na hodniku so bile postavljene zbirke o šolstvu, o Narodni čitalnici in zbirka orožja.⁷ Zbirka Loškega gospostva je bila leta 1961 preurejena. Leta 1960 je Doroteja Gorišek, arhivarka Loškega muzeja, pripravila občasno razstavo z naslovom *Nastanek in kolonizacija Loškega gospostva*. Leto pozneje so bili predmeti vključeni v zbirko *Loško gospostvo*.⁸ Razdeljena je bila na tri tematske sklope: nastanek Loškega gospostva, kolonizacija gospostva in razvoj kajžarstva. Poleg razstavnih besedil so bile v predstavitev vključene tudi risbe, zemljevidi in maketi Loškega gradu, Zgornjega stolpa na Kranclju ter maketa vasi Bitnje. Drugih večjih sprememb v zgodovinskih zbirkah ni bilo vse do leta 2001, ko je bila popolnoma preurejena zbirka *Cehi*,⁹ ki je bila slovesno odprta leta 2002. Zbirka je bila med prvimi v slovenskih muzejih, ki je bila takrat dostopna slepim, slabovidnim in paraplegikom. V istem letu je bila prenovljena tudi zbirka *Mesto*.¹⁰ Do večjih sprememb v stalni kulturno-zgodovinski zbirki je prišlo leta 2012, ko je bila prenovljena *Zbirka Ivana in Franje Tavčar* in je svoje mesto dobila tik poleg zbirke Kalanovega pohištva z Visokega. Zbirka je bila leta 2018 dopolnjena z doprsnim kipom Ivana Tavčarja, ki ga je izdelal kipar Metod Frlic.¹¹

Ob preselitvi muzeja v Loški grad je bila tudi *Zbirka NOB* preseljena iz Doma Zveze borcev. Zbirka je bila na novo postavljena leta 1972,¹² postavil pa jo je kustos zgodovinar Vincencij Demšar (v muzeju zaposlen od 1971 do 1981). *Zbirka NOB* je bila postavljena v novo adaptiran prostor nad galerijo na gradu. Vincencij Demšar se je v svojih raziskavah zgodovine NOB posvetil proučevanju revolucionarne zgodovine in zbiranju gradiva na terenu. V Domu Cankarjevega bataljona v Dražgošah je postavil razstavo borcev Cankarjevega bataljona in usode vasi Dražgoše med drugo svetovno vojno.

Leta 1981 je Vincencija Demšarja na mestu kustosa zgodovinarja nadomestil Franc Podnar, ki je leta 1983 popolnoma prenovil *Zbirko NOB*. V tistem času je bila ta zbirka ena izmed najsodobnejših med slovenskimi muzeji. Franc Podnar (od leta 1995 do 2005 je bil ravnatelj muzeja) je za svoje delo pri zbirki prejel občinsko priznanje. V muzeju je bil zaposlen do leta 2009. Od leta 2010 sem kot kustosinja za zgodovino v Loškem muzeju zaposlena avtorica prispevka Biljana Ristić.

Stalne zgodovinske in kulturno-zgodovinske zbirke v Loškem muzeju so se nenehno dopolnjevale in nadgrajevale. Služile so kot osnova za razvoj raznih tematskih vodstev, delavnic, pogovorov in predavanj.

Sodelovali smo in še danes sodelujemo z lokalno skupnostjo in sorodnimi ustanovami v bližnji in širši okolici. Z Občino Gorenja vas - Poljane in Zavodom za spomeniško varstvo smo leta 2016 v nekdanjem Tavčarjevem dvorcu na Visokem postavili zbirke z naslovom *Visoška domačija pripoveduje*. V dvorcu smo poleg drugih postavili zbirki *Kalanov rod na Visokem*, *Zbirko Ivan in Franja Tavčar*, leta 2019 smo ob praznovanju 100-letnice izida *Visoške kronike* zbirke dopolnili s predstavitev večjih gledališki uprizoritev v Škofji Loki in Poljanski dolini.

Poleg urejanja stalnih zbirk in postavljanja novih, skrbi za predmete in pridobivanja novih predmetov ter dela na terenu je zgodovinski oddelek pripravljala tudi manjše in večje občasne samostojne in interdisciplinarne razstave (*Škofja Loka – čas pasijona*, *Plečnik na Loškem*, *Znanje je luč – vzgoja in izobraževanje skozi čas s poudarkom na dekliški uršulinski šoli na Loškem gradu*, *Kaj jemlješ ti orožje, sin? – Ognjeno orožje na Loškem gradu*, *Prva svetovna vojna na Loškem*, *80 let Loškega muzeja Škofja Loka*, *110 let Telovadnega društva Sokol Škofja Loka*, *Propaganda – Medvojni plakat (1941–1945) iz zbirke Loškega muzeja*). Poleg pripravljanih tematsko zaokroženih samostojnih in interdisciplinarnih razstav so kustosi redno objavljali strokovne članke v *Loških razgledih*,¹³ pripravljali oddaje na radiu in sodelovali pri televizijskih oddajah. Zgodovinske teme in raziskave s širšega loškega področja smo javnosti predstavljali v razstavnih katalogih, sodelovali pri publikacijah in zbornikih (*Pomniki NOB na Škofjeloškem*, *Sto let električne razsvetljave v Škofji Loki*, *Sto let športa v Občini Škofja Loka* itd.).

Ob izdaji pričujočega jubilejnega zbornika sem v prispevku orisala le večje razvojne etape muzejskih zgodovinskih zbirk in dela kustosa za zgodovino. Vsekakor nas čaka nadaljnje prebiranje arhivov, raziskovanje terena in pridobivanja novih podatkov in predmetov, saj dolgoročno načrtujemo nekaj bolj korenitih prenov stalnih zgodovinskih zbirk (*Zbirka novejše zgodovine*) in postavitev novih zbirk (*Zdravilstvo in lekarništvo*).

⁴ Planina, 1959, str. 62.

⁵ Gorišek, 1956, str. 265.

⁶ Podnar, 2008, str. 388.

⁷ Planina, 1960, str. 237.

⁸ Gorišek, 1961, str. 219–222.

⁹ Podnar, 1999, str. 314.

¹⁰ Podnar, 2003, str. 280.

¹¹ Več o tem glej https://www.loski-muzej.si/2019/metod-frlic-ivan-tavcar-2017_1/ (pridobljeno 13. 11. 2019).

¹² Pavlovec, 1973, str. 447.

¹³ Bibliografija Loških razgledov, 2008.

Viri in literatura

Ferle, M., Janžič, H., ur., *Bibliografija Loških razgledov, 1/1954–50/2003*, Škofja Loka 2008.

Gorišek, D., Ob dvajsetletnici muzejskega dela v Škofji Loki, v: *Loški razgledi*, l. 3, št. 1, Škofja Loka 1956, str. 264–267.

Gorišek, D., Ureditev zgodovinske zbirke, v: *Loški razgledi*, l. 8, št. 1, Škofja Loka 1961, str. 219–222.

Pavlovec, A., Poročilo o delu muzeja, v: *Loški razgledi*, l. 19, št. 1, Škofja Loka 1973, str. 447–449.

Planina, F., Dvajset let Loškega muzeja, v: *Loški razgledi*, l. 6, št. 1, Škofja Loka 1959, str. 59–66.

Planina, F., Poročilo gospodarja, v: *Loški razgledi*, l. 7, št. 1., Škofja Loka 1960, str. 235–238.

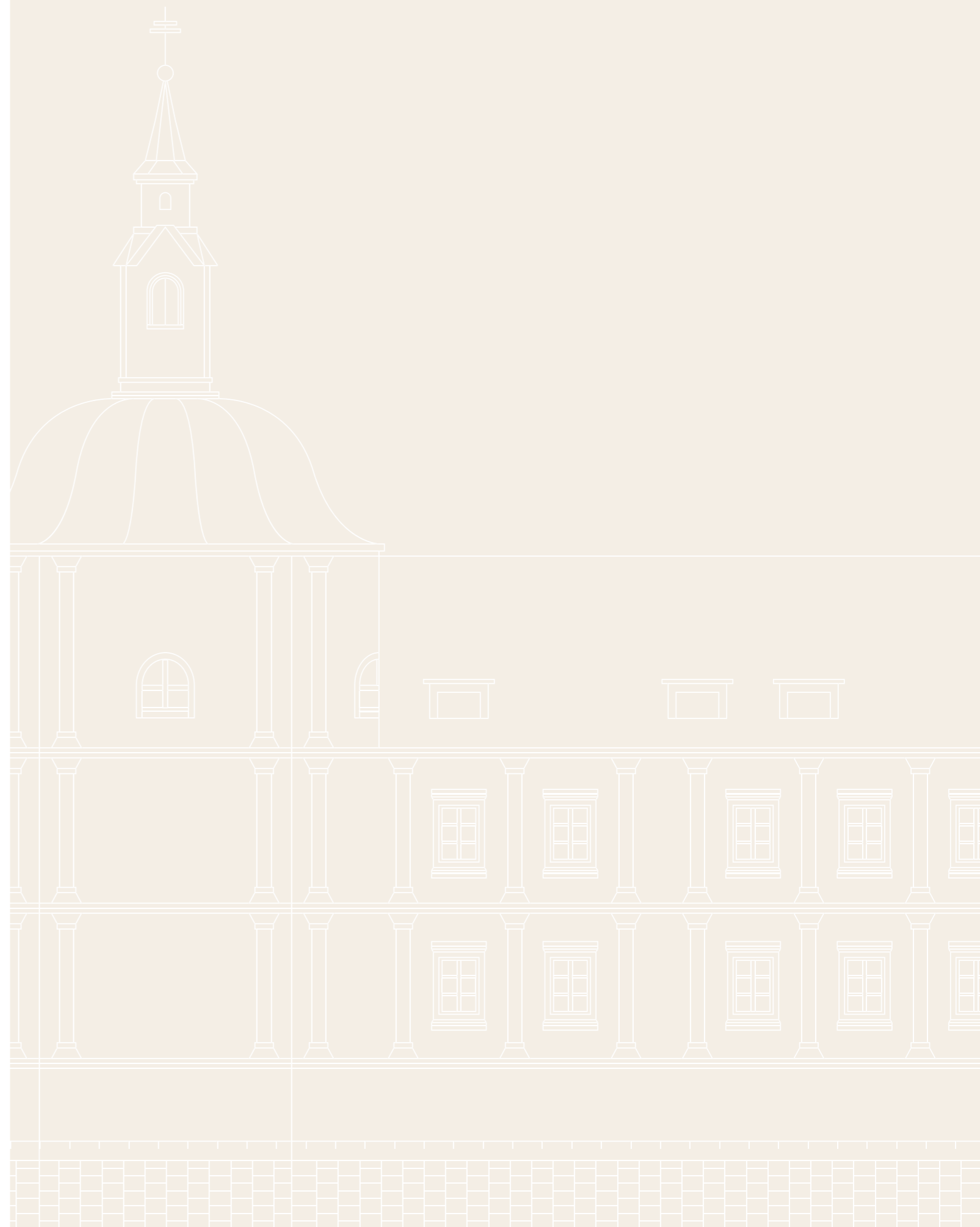
Podnar, F., Enota za kulturno in novejšo zgodovino, v: *Loški razgledi*, l. 46, št. 1, Škofja Loka 1999, str. 251–253.

Podnar, F., Jubilant Stane Pečar, v: *Loški razgledi*, l. 55, št. 1, Škofja Loka 2008, str. 387–389.

Podnar, F., Poročilo o delu Loškega muzeja v letu 2002, v: *Loški razgledi*, l. 50, št. 1, Škofja Loka 2003, str. 280–285.

Ristić, B., Od ideje do razstave, Nova stalna razstava Šport na Loškem v Loškem muzeju Škofja Loka, v: *Loški razgledi*, l. 64, št. 1, Škofja Loka 2017, str. 314–321.

Spletni vir: Pridobljeno 13. 11. 2019 na https://www.loski-muzej.si/2019/metod-frlic-ivan-tavcar-2017_1/.

Model za mali kruhek ima eni strani izrezljan figuralni motiv sv. Miklavža, na drugi romb in cvet, ki sta krašena z rastlinskim motivom. Uporabljali so ga za oblikovanje medenega peciva, imenovanega ta mal kruhk, lošk kruhk, meden kruhk. Izdelal ga je Primož Žontar (1858–1937), Sv. Duh, po domače pri Maticku, med letoma 1870/80.

80 let oddelka za etnologijo v Loškem muzeju Škofja Loka

MOJCA ŠIFRER BULOVEC

Ob visokem jubileju Loškega muzeja se oziramo nazaj in se spominjamo najpomembnejših dogodkov in ljudi, ki so sooblikovali etnološki oddelek v tem muzeju. Etnološka zbirka danes obsega 22 enot. Od tega se jih 16 nahaja v prvem nadstropju Loškega gradu, dve v muzeju na prostem in štiri v dislociranih enotah. V njih je predstavljeno življenje kmeta in meščana na Loškem pred industrializacijo.

Že prva muzejska postavitve leta 1939 je vsebovala številne etnološke predmete – predstavljena je bila zbirka o malem kruhku, »... razni etnografski predmeti iz kmečkih in meščanskih hiš in podobno /.../ izdelki umetne obrti, čipke, glavniki, priprave za barvanje platna, kovaška dela in vajenski izdelki raznih obrti.«¹ Iz tega je razvidno, da je etnološka zbirka v Loškem muzeju stara toliko kot muzej sam.

Ob preselitvi muzeja v Puštalski grad sta dobili v stalni muzejski postavitvi svoje mesto tudi etnološki zbirki narodopisja in obrti.² Vse do leta 1948 so muzej vodili člani Muzejskega društva, nato pa je profesionalno mesto upravnika dobil Karel Plestenjak, ki je na tem mestu ostal do leta 1955. V muzeju je »... predvsem pomnožil etnološki razstavni inventar, največ s predmeti domače obrti /.../ in zbiral podatke o materialni in duhovni kulturi.«³ Etnološke teme je v 60. letih 20. stoletja obdelovala še arhivistka Doroteja Gorišek, ki je v *Loških razgledih* objavila tri raziskave: o škofjeloških klobučarjih (LR 5/1958), barvarjih (LR 6/1959) in usnjarjih (LR 8/1961).⁴

¹ Planina, 1969, str. 12.

² Planina, 1969, str. 13.

³ Plestenjak, 1990, str. 204.

⁴ Podnar, 1996, str. 235–236.

Leta 1957 so v muzeju pričeli z interdisciplinarnim delom na terenu. Terenska ekipa je v Poljanski dolini evidentirala kulturne spomenike, etnološke in prirodoslovne znamenitosti. Kot etnologinja je z njim sodelovala študentka Anka Novak, ki je za etnološki oddelek pridobila številne predmete in fotografsko gradivo.⁵ Izsledke je leta 1958 delno objavila v *Loških razgledih* (LR 5/1958), diplomsko nalogo *Materialna kultura Poljanske doline* pa je končala naslednje leto.

Po preselitvi muzeja iz Puštala na Loški grad je bila etnološka zbirka predstavljena v treh sobah v prvem nadstropju. V prvi sobi so bile predstavljene obrti in nekaj kmečkega orodja, v drugi, t. i. kmečki sobi, je bila prikazana vaška materialna kultura, v tretji pa ljudska umetnost, ljudska noša, vezenine in maketa Španove hiše na Suhi.⁶ Kljub bogati etnološki dediščini muzej v tem času še ni imel zaposlenega etnologa.

V 60. letih prejšnjega stoletja, ko je muzej vodil ravnatelj Andrej Pavlovec, se je porodila misel o postavitvi muzeja na prostem. V začetku je bil gonilna sila Janez Eržen,⁷ kasneje sta se mu pridružila še Ivan Sedej⁸ in Aleš Mrzel.⁹ Leta 1962 so na grajskem vrtu za javnost odprli Škoparjevo hišo, v naslednjih letih so muzej na prostem dopolnili še z zidanim znamenjem, čebelnjakom, kozolcem, mlinom, z lesenim vodnjakom na vitel, sušilnico za sadje, oglarsko kolibo in kopo. Žal je Občina Škofja Loka leta 1973 posegla v ta prostor in zgradila letno gledališče, pri čemer je odstranila nekaj muzejskih objektov, nekaj pa jih je bilo trajno poškodovanih tudi zaradi vandalizma. Do danes so hranjeni še Škoparjeva hiša, kozolec, delno pa mlin in vodnjak.

Prvi kustos za etnologijo v Loškem muzeju je bil dr. Ivan Sedej. Čeprav je bil na tem delovnem mestu manj kot eno leto (1961), se je posvetil proučevanju ljudske umetnosti in stavbarstva. Izsledke je objavil v osmih razpravah, objavljenih v *Loških razgledih* (LR 8/1961–LR 11/1964, LR 14/1967 in LR 20/1973–LR 22/1975).

Aleš Mrzel, ki je mesto kustosa za etnologijo opravljal v letih od 1963 do 1967, je preučeval še sitarstvo na Loškem, leta 1966 pa postavil razstavi o malem kruhku in lesenih poslikanih znamenjih iz Poljanske doline.¹⁰ V *Loških razgledih* je objavil dva članka o muzeju na prostem (LR 10/1963, LR 11/1964).

Po njegovem odhodu je bilo mesto kustosa za etnologijo nekaj časa nezasedeno. Šele leta 1972 je to mesto prevzela etnologinja in umetnostna zgodovinarica Meta Sterle, ki je ostala v muzeju vse do upokojitve leta 1995. Začela je s sistematičnim zbiranjem, inventariziranjem in dokumentiranjem etnoloških predmetov in fotografij. V 70. letih 20. stoletja je začela s preureditvijo in dopolnitvijo stalnih muzejskih zbirk. Leta 1974 je preuredila in dopolnila zbirke o ljudski umetnosti, barvarstvu in glavnkarstvu, na novo pa je postavila zbirke o poljedelstvu, živinoreji, prehrani, transportu, svetilih in platnarstvu. Dve leti kasneje je med obrtnimi zbirkami predstavila še sitarstvo in leta 1978 še klekljarstvo, klobučarstvo in

glavnkarstvo. Na novo je postavila zbirke o umetnem cvetju in malem kruhku ter narodni noši (1983). Istega leta je razširila še stavbarsko zbirko. Nove etnološke zbirke je prostorsko razporedila v sedmih sobah v prvem nadstropju Loškega gradu, kjer imajo svoj prostor še danes. V 90. letih 20. stoletja je v Okroglem stolpu pripravila občasne razstave: *Poslikane panjske končnice* in *Slike na steklo* (1992) ter *Velikonočne utrinke* in *Žensko oblačilno kulturo na Loškem* (1993).

Meta Sterle je sistematično raziskala loške obrti in o njih v *Loških razgledih* objavila prispevke: glavnkarstvo (LR 23/1976), klobučarstvo (LR 25/1978), barvarstvo (LR 26/1979), platnarstvo (LR 27/1980), mali kruhek (LR 28/1981) in sodovičarstvo (LR 32/1985), zanimala sta jo tudi prehrana (LR 34/1987) in ljudsko zdravilstvo na Loškem (LR 37/1990). Sodelovala je tudi pri projektu *Način življenja Slovencev v 20. stoletju*, v okviru katerega je izdala *Etnološko topografijo slovenskega etničnega ozemlja: 20. stoletje. Občina Škofja Loka* (1984).

Muzejska svetovalka Meta Sterle nam je zapustila neprecenljivo dediščino, iz katere znanje črpamo še danes. Za življenjsko delo ji je Slovensko etnološko društvo leta 1996 podelilo Murkovo listino za posebne dosežke v etnologiji.

Po upokojitvi Mete Sterle sem mesto kustosinje za etnologijo zasedla avtorica članka. Začela sem s prenovo osmih obrtnih zbirk, ki je potekala med letoma 1997 do 2000. Pri vseh zbirkah sem dopolnila njihov zgodovinski razvoj, opozorila na nosilce obrti in prodajo izdelkov. Pri sitarstvu, klobučarstvu, glavnkarstvu, platnarstvu in barvarstvu so podrobneje predstavljene tudi posamezne faze delovnih postopkov. Vsak od njih je oštevilčen in prikazan z delovnim orodjem, fotografijo njegove uporabe, polizdelkom, ki pri tem nastane, ter kratkim komentarjem. Zbirke o malem kruhku in umetnem cvetju sta zasnovani nekoliko drugače. Tu je večji poudarek na predstavitvi končnih izdelkov. Klekljarska zbirka pa poleg prej omenjenega na novo prikazuje tehnološki in oblikovni razvoj klekljanih čipk od srede 19. stoletja do konca 20. stoletja. Med obrtni je v muzeju na prostem na novo predstavljeno še mlinarstvo (2010).

Z novimi spremnimi teksti, fotografijami, slikami in predmeti so dopolnjene tudi ostale stalne etnološke zbirke. Leta 2000 so bile prenovljene zbirke o črni kuhinji in svetilih, zbirke o poljedelstvu, živinoreji, prehrani in transportu pa leta 2018. Ob prenovi so bili vsi predmeti konservirani. Na novo sta bili dodani še zbirki o kranjski čebeli in poslikanih panjskih končnicah.

⁵ Pavlovec, 1957, str. 164.

⁶ Planina, 1962, str. 15–21.

⁷ Šubic, 1999, str. 231–232. Janez Eržen, študent arheologije, zaposlen v Loškem muzeju kot kustos vodnik, 10. 3. 1961–31. 12. 1974.

⁸ Ivan Sedej, dipl. umetnostni zgodovinar in etnolog, 1961 zaposlen kot prvi kustos za etnologijo v Loškem muzeju.

⁹ Aleš Mrzel, zaposlen v Loškem muzeju kot kustos za etnologijo, 1. 8. 1963–4. 12. 1967.

¹⁰ Pavlovec, 1967, str. 205–206.

Bivalna kultura malega kmeta je od leta 2008 ponovno prikazana v Škoparjevi hiši na grajskem vrtu. S predmeti bivalne kulture so opremljene veža, črna kuhinja, »hiša« in kamra, in sicer tako, kot so se tega spominjali ljudje, ki so še živeli v njej. S tem je obiskovalcem približan vpogled v vsakdanji način življenja malega kmeta na Loškem vse do srede 20. stoletja. Ob tem je bila izdana tudi zloženka.

V dislocirani enoti v Domu Cankarjevega bataljona v Dražgošah je bila leta 2007 odprta nova stalna zbirka *Dražgoše pred drugo svetovno vojno*. Leta 2014 sem skupaj z zgodovinarico Biljano Ristić pripravila še stalno zbirko *Dražgoše po drugi svetovni vojni* s poudarkom na predstavitvi prenove vasi in tradicionalne prireditve Po poteh partizanske Jelovice ter življenja v vasi do današnjih dni.

Loški muzej Škofja Loka je na Visoški domačiji na Visokem leta 2016 dobil novo dislocirano enoto. Etnološki oddelek je v zbirki *Visoška kuhinja iz 19. stoletja* ambientalno predstavil kuhinjo z napo in jo opremil s pripadajočimi kuhinjskimi pripomočki ter spremnim besedilom, predstavljenim na panojih. Ob tem je bila izdana še zloženka.

V letu 2019 smo v čebelarstvu doma Čebelarstva društva Škofja Loka v Brodeh pri Škofji Loki odprli novo stalno dislocirano zbirko o kranjski čebeli z naslovom *Tle se špeglajte lenubi, po tej mali, marni muhi!*, ki prikazuje način življenja kranjske sivke, čebelje produkte, opozori na pomen čebel pri opravevanju rastlin in njihovo ogroženost ter pomen v kulturni dediščini. Zbirka je nastala v sklopu projekta Med-O-vita, v okviru katerega smo leta 2018 ob Domu čebelarjev pripravili tudi *Učno pot kranjske sivke*, avtorica katere je Jana Fojkar.

Vse stalne zbirke, razen Dražgoš in Visoške kuhinje v 19. stoletju, so opremljene tudi z angleškimi besedili.

Poleg stalnih zbirk je etnološki oddelek Loškega muzeja pripravljala tudi občasne razstave. Med letoma 2003 in 2018 se jih je zvrstilo triindvajset, a omenimo le največje. Med samostojnimi razstavami, ob katerih je bil izdan tudi katalog, so bile: *100 let Planinskega društva Škofja Loka* (2007), *Poslikane skrinje na Loškem* (2009), *Mira in Vida Kejzar, avtorska čipka* (2016) in »... a jaz imam pa postrani klobuk, pa kaj mi vse drugo mar!« (2018).

Skupaj s kolegi iz Loškega muzeja je etnološki oddelek Loškega muzeja pripravili naslednje interdisciplinarne občasne razstave: *Škofja Loka – čas pasijona* (2006), *Bele strmine, ki vabijo* (2013, z Biljano Ristić), *Znanje je luč!* (2013, z Biljano Ristić in Jožetom Štuklom), *Več svetlobe! Svetila od prazgodovine do danes* (2014, z Biljano Ristić in Jožetom Štuklom), »Loka, moj edini pravi dom!«. *Življenje in delo Marije Jamar Legat 1914–2003* (2014, z Biljano Ristić) in *Opečne prezračevalne mreže, gospodarskemu posloju v korist in okras* (2017, z Boštjanom Sokličem).

Med medinstitucionalnimi razstavami lahko omenimo tudi razstavo *Izgnani z domov 1941–1945*, ki je bila posvečena 65. obletnici vrnitve gorenjskih izgnancev druge svetovne vojne (2010) in je nastala v sodelovanju s šestimi gorenjskimi muzeji. V sodelovanju z Slovenskim etnografskim muzejem pa je bila 2015 postavljena razstava *Tradicionalno izdelovanje papirnatih rož: nesnovna kulturna dediščina Slovenije*.

Poleg raziskav, ki so potekale v okviru priprav na razstave in katerih izsledki so objavljeni v razstavnih katalogih, so bili v *Loških razgledih* objavljeni še naslednji članki: Dražgoše pred drugo svetovno vojno (LR 54/2007), Jagode za oči (LR 55/2008), Kajbetova gostilna v Zmincu pri Škofji Loki (LR 57/2010), Usnjarstvo na Loškem (LR 58/2011) in Klekljanje slovenske čipke (LR 63/2016).

Sodelovali smo tudi na svetovnem čipkarskem kongresu OIDFA, ki je leta 2016 potekal v Ljubljani. Na njem sem predstavila klekljarsko obrt na Loškem. Prispevek je bil objavljen v kongresnem biltenu.

Kot del strokovne skupine sem sodelovala pri pripravi vpisov *Klekljanje slovenske čipke*¹¹ in *Izdelovanje malih kruhkov in lesenih modelov*¹² v Register žive kulturne dediščine Slovenije. Čipke so bile v register vpisane leta 2015, mali kruhek pa 2018.

Vključena sem bila tudi v skupino, ki je pripravljala nominacijo za vpis *klekljanja v Sloveniji* na reprezentativni UNESCO-v seznam kulturne dediščine človeštva.¹³ Enota je bila na UNESCO-v seznam vpisana novembra 2018.

Oddelek za etnologijo Loškega muzeja izvaja javno službo na področju štirih občin: Škofja Loka, Gorenja vas - Poljane, Žiri in Železniki. Evidentira zasebne in javne zbirke na terenu, zbira predmete, s katerimi nadgradi stalne in občasne razstave, ter predmete, ki jih še nimamo v muzeju in s katerimi dopolnjujemo vedenje o vsakdanjem načinu življenja ljudi na Loškem. Poleg predmetov samih nas zanimajo zgodbe ljudi v povezavi s predmeti, njihova uporaba idr. Pridobljeno gradivo dokumentiramo in inventariziramo v programu Galis ter ga s pomočjo konseavtorske službe še konserviramo.

S svojim delom želimo ohranjati predmete, znanja in vedenja iz preteklosti za sedanjost in prihodnost!

¹¹ Pri pripravi enote *Klekljanje slovenske čipke* za vpis v register je sodelovala še Mojca Ferle, kustosinja iz Muzejev in galerij mesta Ljubljana.

¹² Pri pripravi enote *Izdelovanje malih kruhkov in lesenih modelov* za vpis v register so sodelovali še Katarina Sekirnik iz Rokodelskega centra DUO Škofja Loka in Razvojnega agencije Sora ter Katja Mohorič Bonča iz Muzeja Železniki.

¹³ Nominacijo so pripravili: Mojca Ferle iz Muzejev in galerij mesta Ljubljana, Ivana Leskovec in mag. Mirjam Gnezda Bogataj iz Mestnega muzeja Idrija, dr. Nena Židov in mag. Anja Jerin iz Slovenskega etnografskega muzeja, Špela Spanžel z Ministrstva za kulturo RS, predstavnica OIDFA za Slovenijo Afrodita Hebar Kljun in Mojca Šifrer Bulovec iz Loškega muzeja Škofja Loka.

Literatura:

Pavlovec, A., Ob začetku skupinskega dela muzejskega raziskovanja našega terena, v: *Loški razgledi*, l. 4, št. 1, Škofja Loka 1957, str. 163–165.

Pavlovec, A., Poročilo o razstavah v galeriji, v: *Loški razgledi*, l. 14, št. 1, Škofja Loka 1967, str. 205–207.

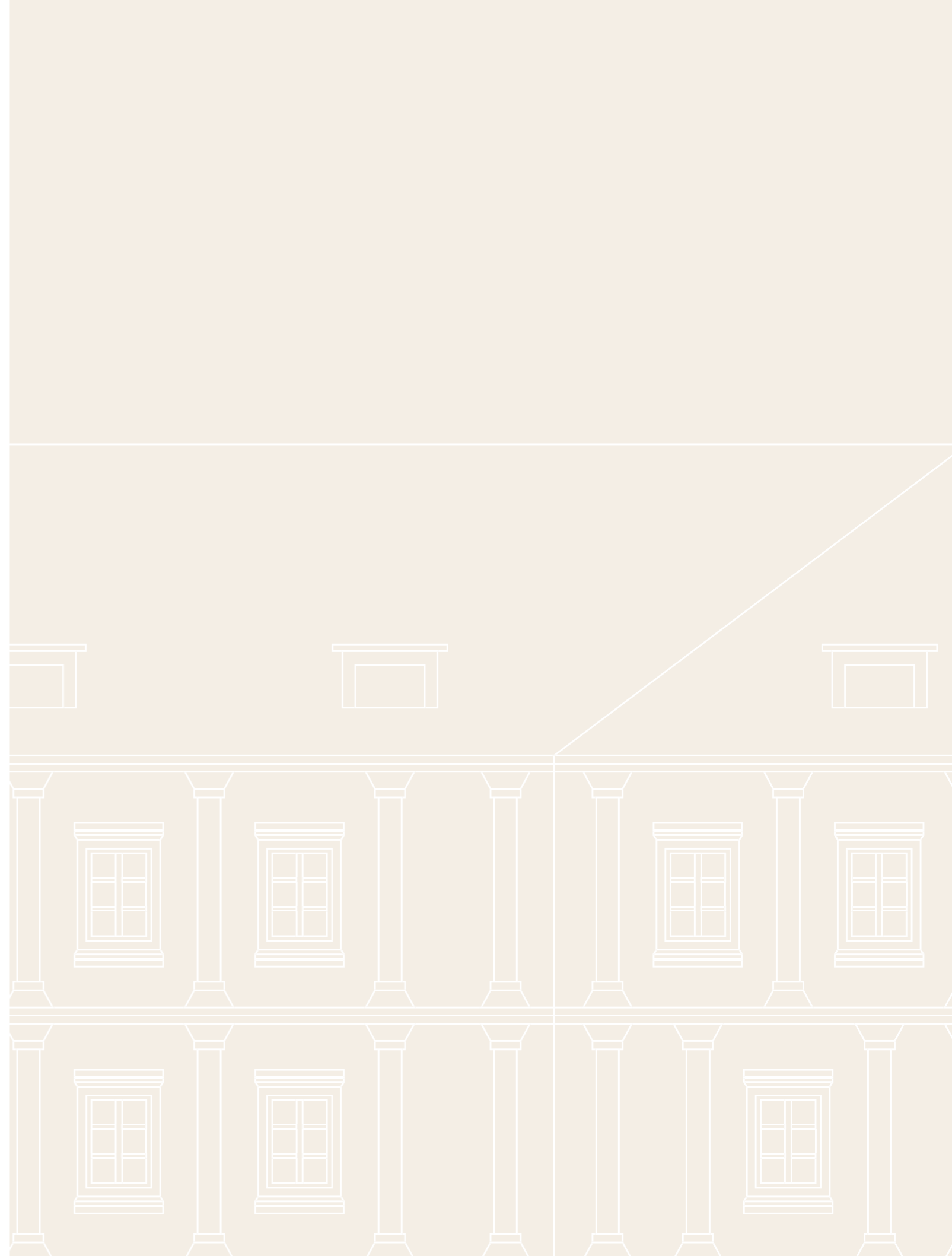
Planina, F., Loški grad in muzej. *Vodnik po Loškem muzeju*, Škofja Loka 1962, str. 1–23.

Planina, F., O nastanku in razvoju Loškega muzeja. Ob njegovi 30-letnici, v: *Loški razgledi*, l. 16, št. 1, Škofja Loka 1969, str. 11–17.

Plestenjak, B., Življenje in delo muzealca in slikarja Karla Plestenjaka (1914–1963): prispevek k petdesetletnici Loškega muzeja, v: *Loški razgledi*, l. 37, št. 1, Škofja Loka 1990, str. 204–206.

Podnar, F., Doroteja Gorišek s. Mateja (1910–1997), v: *Loški razgledi*, l. 43, št. 1, Škofja Loka 1996, str. 235–236.

Šubic, Z., Enota za arheologijo, v: *Loški razgledi*, l. 46, št. 1, Škofja Loka 1999, str. 227–238.

80 let arheologije v Loškem muzeju

Delno ohranjen svečnik v podobi služabnika, odkrit pri arheoloških raziskavah srednjeveškega gradu Stolpa na Kranclju med letoma 1954–55. Izdelek belgijskih (Dinant) ali nemških livarskih mojstrov iz konca 14.–začetka 15. stoletja.

JOŽE ŠTUKL

V Loškem muzeju za začetek organizirane arheološke službe štejemo leto 1961, ko so zaposlili absolventa arheologije Janeza Eržena, ki je naloge kustosa arheologa opravljal vse do leta 1974. Z letom 1975 ga je nasledila Zorka Šubic, ki je v Loškem muzeju vztrajala vse do svoje upokojitve v letu 1999. Zadnjih 20 let pa se z arheologijo na Loškem ukvarjam avtor prispevka.

Ostaline človekovih aktivnosti iz preteklih obdobij se nahajajo shranjene v zemeljskih slojih. Strokovno delo arheologa se začne na terenu, s terenskimi obhodi in manjšimi sondiranjmi, ki jim sledijo zaščitna oziroma sistematična izkopavanja, ki so poleg posameznih naključnih najdb in privatnih zbirk tudi glavni vir pridobivanja novih predmetov. Izkopavanja so se izvajala že v preteklosti na različnih lokacijah na Loškem v izvedbi Muzejskega društva, Loškega muzeja, ZVKDS, ZRC SAZU in drugih akterjev: v Godeških dobravah (1939, 1940, 1958),¹ na Kranclju (1954–1955), na Puštalu nad Trnjem (1955), Stari Loki (1955), jami Kevderc in Lubniški jami (1958, 1959, 1962, 1964), v mestnem jedru Škofje Loke na lokaciji Komuna in nekdanjih Poljanskih mestnih vrat (1972), na dvorišču Loškega gradu (1972), v okolici cerkve sv. Andreja v Gostečah (1977), v Žabnici (1982), Babniku nad Selci (1984) in Zgornjem Povdnu pod Ratitovcem (1988).² Ob koncu 80-ih let 20. stoletja so se arheološke terenske raziskave za nekaj časa prekinile, delo pa se je ponovno nadaljevalo po letu 2000. V zadnjih 20 letih je bilo s strani Ministrstva za kulturo RS izdanih preko 60 kulturnovarstvenih soglasij za raziskavo in odstranitev arheološke ostaline za območje Loškega gospostva. Omenimo samo nekaj najpomembnejših arheoloških raziskav, ki smo jih izpeljali sami oziroma smo pri njih sodelovali, izvajali pa so jih pogodbeni sodelavci: čiščenje in dokumentiranje

¹ Štukl, 2006, str. 42–48.
² Šubic, 1999, str. 227–238.

podzemnega hodnika pod cesto v Vincarje (2002),³ več faz arheoloških raziskav med leti 2001, 2003–2005, 2011, 2013 in 2015 na pobočjih prazgodovinskega gradišča na Puštalu nad Trnjem, na različnih lokacijah v vasi Trnje in okolici⁴ ter v Stari Loki (2013). V Suhem dolu nad Lučinami je bilo raziskano pomembno paleolitsko najdišče na prostem (2005).⁵ Ob sanaciji severovzhodnega grajskega stolpa so bili leta 2007 ugotovljeni pomembni podatki o najstarejših gradbenih fazah Loškega gradu.⁶ Arheološke raziskave so razkrile tudi ostanke cerkvenih faz od romanike do baroka na lokaciji nekdanje Mačkove cerkve v Poljanah nad Škofjo Loko (2008–2009).⁷ Na Bukovščici v Selški dolini so bile odkrite odpadne jame z velikimi količinami novoveškega keramičnega posodja (2011).⁸ Sledila so dokumentiranja ob gradnji na Spodnjem trgu (2009), ob sanaciji pešpoti na Loški grad (2010), v Blaževi ulici in na Cankarjevem trgu (2013–14), Trga pod gradom (2016–17), testni izkopi znotraj starega mestnega jedra in srednjeveškega obrambnega jarka (2018)⁹ ter odkrivanje prazgodovinske naselbine pri tovarni Filc na Trati (2018), ki se je že v začetnih fazah raziskav izkazala kot največje poznobronastodobno naselje na ozemlju Slovenije.

Rezultat vsake uspešne arheološke raziskave je najdiščni arhiv, sestavljen iz najdb in terenske dokumentacije. V skladu z veljavno zakonodajo vsi najdiščni arhivi z izkopavanj na ozemlju nekdanjega Loškega gospostva po zaključku raziskav preidejo v trajno hrambo v Loški muzej. Terenskemu delu sledi muzejsko dokumentiranje, proučevanje ter predstavljanje gradiva javnosti preko poljudnih in strokovnih člankov, stalnih in občasnih razstav, predavanj, vodstev in delavnic. Proučevanju in objavljanju gradiva dajemo velik poudarek, saj smo v zadnjem 20-letnem obdobju v domači in tuji strokovni literaturi objavili več kot 30 prispevkov na temo arheologije, izvedli preko 40 strokovnih predavanj ter se udeleževali domačih in mednarodnih konferenc.

Dokončno obdelano in ovrednoteno arheološko gradivo shranimo v muzejskih depojih oziroma razstavimo v stalnih muzejskih zbirkah. V Loškem muzeju so na ogled tri arheološke zbirke. V prvem nadstropju severozahodnega grajskega stolpa se nahaja zbirka *Poselitev Loškega ozemlja od prazgodovine do leta 973*. Tu so razstavljene materialne ostaline človekovih aktivnosti v obliki kamnitih koščenih in kovinskih orodij, orožij in uporabnih predmetov ter keramičnih najdb od starejše kamene preko bakrene, bronaste in železne dobe, rimskega in poznorimskega obdobja pa vse do prihoda slovenskih prednikov v naše kraje, ki so leta 973 prišli pod oblast freisinških škofov z Bavarskega. V skladu z novopridobljenimi najdbami in novimi spoznanji o poselitvi Loškega ozemlja v zadnjem obdobju nameravamo do leta 2024 obstoječo arheološko zbirko prenoviti v skladu s sodobnimi muzejskimi standardi.

Sestavni del arheološke zbirke je tudi arheologija mlajših obdobij – srednjega in novega veka. V pritličju grajske stavbe je v sobi o gradovih v treh vitrinah razstavljeno kovinsko, keramično, koščeno in kamnito gradivo, odkrito pri arheoloških raziskavah Stolpa na Kranjlu, ki nam daje vpogled v vsakdanje življenje grajskih prebivalcev od 11. pa do začetka 16. stoletja.

V sosednji sobi, v zbirki o mestu Škofji Loki pa razstavljamo keramično gradivo, odkrito na najdišču Komun na Mestnem trgu. Gre za zbirko sivega ognjiščnega keramičnega posodja, grelnih teles ter Loške slikane meščanske keramike – luksuznega namiznega posodja, ki se je uporabljalo za serviranje hrane v bogatejših meščanskih hišah v 16. in 17. stoletju. Zbirka je edinstvena ne le po količini gradiva, ampak tudi zaradi dejstva, da je bilo to posodje izdelano v domačih lončarskih delavnicah pod vplivom razvitejših lončarskih središč.

Poleg stalnih smo v preteklem obdobju pripravili tudi številne odmevne občasne razstave. Ena takih je bila velika razstava o srednjem veku z naslovom *Arheološke raziskave srednjeveške Škofje Loke* (2004),¹⁰ ki je doživela velik uspeh, zanjo pa smo leta 2006 v Narodnem muzeju Slovenije prejeli priznanje Slovenskega arheološkega društva. V letu 2006 je arheološki oddelek sodeloval pri interdisciplinarni razstavi *Škofja Loka – Čas Pasijona*, s predstavitevijo razvoja obrti in cehov¹¹ ter romanj v bližnje in oddaljene kraje.¹² Ukvarjali smo se tudi s proučevanjem zbirke ognjenega orožja in pripravili razstavo z naslovom *Kaj jemlješ ti orožje sin? Ognjeno orožje na Loškem gradu od zgodnjih začetkov do današnjih dni* (2010).¹³ Omeniti velja tudi interdisciplinarno razstavo svetil z naslovom *Več svetlobe* (2014),¹⁴ za katero smo prispevali izbor svetil od prazgodovine do srednjega veka. V okviru medmuzejskega sodelovanja smo se z najbolj reprezentančnimi srednjeveškimi predmeti predstavili na razstavi *Vitez, dama in zmaj* v Narodnem muzeju Slovenije (2012),¹⁵ sodelovali pa smo tudi pri dveh skupnih projektih gorenjskih muzejev z naslovom *Zakladi muzejev Gorenjske* (2012)¹⁶ in *Neverjetne gore* (2018).¹⁷ Poleg objav ter stalnih in občasnih razstav skrbimo za predstavljanje arheološkega gradiva javnosti tudi preko različnih medijev (časopisi, revije, radio, televizija) ter muzejskih delavnic in vodstev, ki jih pripravljamo za naše obiskovalce.

³ Štukl, 2003, str. 231–235.

⁴ Štukl, 2015, str. 59–81.

⁵ Turk, 2007, str. 29–36; Štukl, 2007, str. 37–47.

⁶ Likar, 2008, str. 61–76; Štukl, 2009, str. 75.

⁷ Štukl, 2011, str. 31–46.

⁸ Štukl, 2012, str. 63.

⁹ Štukl, 2019, v tisku.

¹⁰ Štukl, 2004, str. 1–36.

¹¹ Štukl, 2006, str. 28–32.

¹² Štukl, 2006, str. 42–45.

¹³ Štukl, 2010, str. 14–20.

¹⁴ Štukl, 2014, str. 11–29.

¹⁵ Štukl, 2013, str. 154–155.

¹⁶ Štukl, 2012, str. 4–5.

¹⁷ Štukl, 2019, str. 45–49.

Literatura:

Likar, D., Nova odkritja na Loškem gradu ob prenovi starega vhoda, v: *Loški razgledi*, l. 55, št. 1, Škofja Loka 2008, str. 61–76.

Štukl, J., Poročilo o čiščenju podzemnega hodnika pod cesto v Vincarje, v: *Loški razgledi*, l. 50, št. 1, Škofja Loka 2003, str. 231–235.

Štukl, J., *Arheološke raziskave srednjeveške Škofje Loke*, Škofja Loka 2004, str. 1–36.

Štukl, J., Poznoantični depo s Puštala nad Trnjem, v: *Arheološki vestnik* 55, 2004, str. 415–428.

Štukl, J., Halštatsko gomilno grobišče v Godeških dob-
ravah, v: *Godešič skozi tisočletje 1006–2006*, Godešič
2006, str. 42–48.

Štukl, J., O puščičnih osteh za lok in samostrel z območja srednjeveške Škofje Loke, v: *Arheološki vestnik* 58, 2007, str. 367–374.

Štukl, J., O srednjeveških puščičnih osteh z ledine V Griču pri Suhem Dolu nad Lučinami, v: *Loški razgledi*, l. 54, št. 1, Škofja Loka 2007, str. 37–47.

Štukl, J., O srednjeveških puščičnih osteh za lok in samostrel z gradu Zgornji stolp na Kranclju v Škofji Loki, v: *Vojnogodovinski zbornik* 33/2008, str. 4–10.

Štukl, J., *Srednjeveška Škofja Loka in njeni gradovi*, v: *Studia universitatis hereditatis 1; Miscellanea Aetatis Mediae*, (ur. Mitja Guštin), Univerza na Primorskem, Znanstveno raziskovalno središče, Založba Annales, Koper 2008, str. 47–94.

Štukl, J., Rimske fibule na Loškem, v: *Loški razgledi*, l. 55, št. 1, Škofja Loka 2008, str. 21–31.

Štukl, J., Loški grad skozi stoletja, v: *Loški razgledi*, l. 56, št. 1, Škofja Loka 2009, str. 73–88.

Štukl, J., Razvoj ognjenega orožja od zgodnjih začetkov do današnjih dni, v: *Kaj jemlješ ti orožje sin? Ognjeno orožje na Loškem gradu*, 22. 6–30. 9. 2010, Loški muzej Škofja Loka, Škofja Loka 2010, str. 14–20.

Štukl, J., Poznoantično nomadsko ogledalo z ušescem tipa Čmi-Brigetio s Puštala nad Trnjem, v: *Loški razgledi*, l. 57, št. 1, Škofja Loka 2010, 13–18.

Štukl, J., Ognjeno orožje na Loškem gradu, v: *Vojnogodovinski zbornik* 43/2011, str. 8–12.

Štukl, J., Rimski spomenik na zvoniku žabniške cerkve, v: *Na robu pojoče ravnine: Zbornik vasi Žabnica, Bitnje, Šutna, Dorfarje, Forme*, Žabnica 2011, str. 79.

Štukl, J., *Pot treh gradov*, Škofja Loka 2011, str. 3–18.

Štukl, J., Temeljni kamen baročne cerkve sv. Martina v Poljanah nad Škofjo Loko, v: *Loški razgledi*, l. 58, št. 1, Škofja Loka 2011, str. 31–46.

Štukl, J., Inventarni popisi z Loškega gradu z začetka 14. stoletja, v: *Loški razgledi*, l. 59, št. 1, Škofja Loka 2012, str. 13–32.

Štukl, J., *Arheološke raziskave na območju predvidene gradnje stanovanjskega objekta Jelenc na Bukovščici*. Strokovno predavanje. Arheologija v letu 2011. Dediščina za javnost. Strokovno srečanje Slovenskega arheološkega društva. Mestni muzej Ljubljana 29.–30. 3. 2012, str. 63.

Štukl, J., Žitje in bitje srednjeveške Škofje Loke, v: *Zakladi Gorenjske*. Iz zbirk muzejev Gorenjske. Katalog razstave, Škofja Loka 2012, str. 4–5.

Štukl, J., Iz dneva v dan iz leta v leto, v: *Vitez, dama in zmaj. Dediščina srednjeveških bojevnikov na Slovenskem 2: Katalog razstave* (ur. Polona Bitenc, Tomaž Lazar, Tomaž Nabergoj), Narodni muzej Slovenije, Ljubljana 2013, str. 154–155.

Štukl, J., Svetila in njihov razvoj od prazgodovine do srednjega veka, v: *Več svetlobe!*, Loški muzej Škofja Loka, Škofja Loka 2014, str. 11–29.

Štukl, J., *Stara Loka v arheoloških obdobjih*, v: *Zbornik župnije sv. Jurija Stara Loka*, 2015, str. 59–82.

Štukl, J., *Arheološka podoba srednjeveškega mesta Škofje Loke*, v: *Pogledi na srednjeveško urbanost*, zbornik mednarodne konference, Ljubljana, 16.–18. november 2017, Ljubljana 2019, v tisku.

Štukl, J., Nakit iz arheoloških kontekstov na Loškem, v: *Nakit ostane. Dediščina, naš najdragocenejši nakit*. 8. Valičev muzejski dan. Gorenjski muzej 3. december 2018, str. 30–52.

Štukl, J., *Lubnik – gora velikanov*, v: *Neverjetne gore – Vodnik po Gorenjski muzejsko-planinski transverzali*, 2019, str. 45–49.

Turk, M., *Paleolitik z ledine v Griču pri Suhem Dolu nad Lučinami*, v: *Loški razgledi*, l. 54, št. 1, Škofja Loka 2007, str. 29–36.

Ivan Grohar, Dekle iz Sorice, 1893
olje, papir, 71.8 x 46.8 cm

Delo spada v stalno zbirko Groharjevih del iz njegovega zgodnjega obdobja, ki je predstavljena na stalni razstavi v muzeju. Gre za zbirko portretov, posvečeno Groharjevi tesni povezanosti s Škofjo Loko, ki je avtorja navdihovala in v njegovi umetnosti pustila neizbrisani pečat. Ivan Grohar, ki je v Škofji Loki živel in ustvarjal večji del svojega življenja, velja za pomembnega predstavnika slovenskega impresionizma ter za enega ključnih umetnikov na prelomu stoletij, ki so popeljali takratno slovensko umetnost v modernizem 20. stoletja. Dekle iz Sorice je značilen portret Groharjevega zgodnjega ustvarjalnega obdobja. Sodeč po oblačilu upodobljenke, je portret nastal verjetno po modelu enega od deklet iz rojstne Sorice.

Umetnostnozgodovinska zbirka v Loškem muzeju

BOŠTJAN SOKLIČ

Stalna umetnostnozgodovinska zbirka Loškega muzeja predstavlja izbor umetniških del s področja loške umetnostne dediščine, ki pokriva obsežno področje Poljanske in Selške doline ter Škofje Loke z okolico. Postavitev, več desetletij zasnovana kronološko, je danes razdeljena na posamezne vsebinske sklope.

Težišče zbirke je na loškem slikarstvu, ki je v kontekstu slovenske umetnosti najbolj prepoznavno, v nekaterih razvojnih obdobjih pa predstavlja celo vrhunec slovenske umetnosti. Razvoju loške umetnosti lahko sledimo od srednjeveških del v kletnih prostorih, preko baročnih zlatih oltarjev v grajski kapeli, umetniških del iz časa med 17. in 20. stoletjem ter zbirk Ivana Groharja in družine Šubic v prvem nadstropju do del sodobnih ustvarjalcev v pritličju Loškega gradu.

Zametki nastanka umetnostne zbirke sovpadajo z ustanovitvijo Muzejskega društva Škofja Loka leta 1937, katerega glavna naloga ob ustanovitvi je bila, da v mestu in njegovi okolici zbere čim več predmetov za muzej, tudi umetniških del, ter priskrbi ustrezne prostore za njihovo stalno postavitve in ustrezno hrambo.

Med prvimi pridobitvami umetniških predmetov za bodoči muzej so bile tri kopije novo odkritih gotskih fresk iz cerkve Marijinega oznanjenja v Crngrobu (*Sv. Jožef, Sv. Katarina in Judov poljub*). Izdelavo kopij je naročil tedanji starološki kaplan dr. Janez Veider, zbiralec umetnin, starin in knjig, pa tudi član pripravljalnega odbora za ustanovitev Loškega muzeja in muzejskega društva ter prvi donator muzealij. V prvih zbirkah muzeja v rotovžu je bil del

razstavnega prostora namenjen tudi dvema loškima slikarjema: Francu Koširju in Ivanu Groharju. Po drugi svetovni vojni, ko se je muzej preselil v Puštalski grad, so bili razstavljeni tudi deli dražgoških oltarjev, kar je že pomenilo zametke zbirke cerkvene umetnosti.

Po preselitvi muzeja na Loški grad so bile prvič urejene stalne postavitve umetnostnih zbirk. Stene hodnika so namenili galeriji likovnih umetnikov – loških rojakov, v kapelo pa so namestili zlate oltarje iz Dražgoš.

Skozi leta se umetnostnozgodovinske zbirke niso dosti spreminjale, so se pa dopolnjevale in urejale. Večino umetniških del je v prvih desetletjih delovanja muzej pridobil kot darila, v zadnjem času pa se dela načrtno odkupujejo. Večje spremembe v postavitvi zbirke umetnosti so bile izpeljane leta 2012, ko se je na novo koncipirala zbirka Ivana Groharja, nato pa v letu 2017, ko se je ta zbirka preselila še enkrat, tokrat v prvo nadstropje. Leta 2018 se je nadgradila tudi postavitev celotne umetnostnozgodovinske zbirke v kleti, pritličju in prvem nadstropju gradu, ki je zdaj razdeljena na vsebinske sklope srednjeveške umetnosti, zbirko *Narava in družba (umetnost 2. polovice 20. in 21. stoletja na Škofjeloškem)*, zbirko umetnosti od 17. do 20. stoletja in grajsko kapelo.

V razstavnih prostorih Loškega gradu so danes tako na ogled naslednje zbirke:

Zbirka srednjeveške umetnosti se osredotoča na kopije pomembnejših fresk iz nekaterih okoliških cerkva, ki zaradi kvalitetnih gotskih stenskih poslikav spadajo med najpomembnejše slovenske srednjeveške kulturne spomenike. Vrhunec predstavlja kopija freske *Sv. Nedelje* iz cerkve Marijinega oznanjenja v Crngrobu. Originalna freska je delo mojstrov ene najpomembnejših srednjeveških slikarskih delavnic v našem prostoru – delavnice Janeza Ljubljanskega, izdelali pa so jo med 1455 in 1460. Freska, ki se prvotno nahaja na zunanščini zahodne fasade cerkve, je *in situ* zbledela, zato je njena kopija, ki jo je po letu 1955 izdelal slikar in restavrator Marjan Tršar, še posebej dragocena. Podoba prek bogate ikonografije razlaga vsakdanje življenje srednjeveškega človeka, zaradi dokumentarne vrednosti pa predstavlja tudi vezni člen med ostalimi zbirkami Loškega muzeja. V zbirki srednjeveške umetnosti so predstavljene še kopije fresk iz cerkve na Suhi, kjer sta delovala Suški mojster in znameniti gotski freskant Jernej iz Loke, ter kopije fresk na temo legend sv. Korbinjana in sv. Urha iz prezbiterija cerkve na Križni Gori. Prezbiterij cerkve je bil poslikan leta 1502 in je delo mojstra iz kroga bavarskega slikarja Jana Polacka, čigar freske predstavljajo najdoslednejšo uveljavitev gotskega realizma na Slovenskem. Srednjeveško zbirko dopolnjujeta dve leseni gotski plastiki iz podružnične cerkve v Sopotnici, in sicer *Marija z detetom* in *Sv. Florjan*, obe iz 15. stoletja.

Groharjeva zbirka predstavlja, kot že ime pove, dela enega najpomembnejših slovenskih slikarjev Ivana Groharja (1867–1911), ki se je rodil v Sorici in velik del svojega življenja deloval v Škofji Loki. Grohar velja za pomembnega predstavnika slovenskega impresionizma in

enega od ključnih umetnikov na prelomu 19. in 20. stoletja, ki so popeljali takratno slovensko umetnost v modernizem 20. stoletja. Trenutna postavitev predstavlja zbirko Groharjevih del iz njegovega zgodnjega obdobja, zlasti portretov in slik z nabožno vsebino. Posvečena je slikarjevi tesni povezanosti s Škofjo Loko, ki ga je navdihovala in pustila neizbrisen pečat v njegovi umetnosti, hkrati pa je poklon Škofje Loke Groharju kot osebnosti in umetniku.

Postavitev zbirke Ivana Groharja se je v preteklosti večkrat spreminjala. Zbirka Groharjevih mladostnih del v Sorici je bila odprta 29. maja 1960. Dela za zbirko je zbral France Gačnik, soriški župnik, pri ureditvi pa je sodeloval Andrej Pavlovec, takratni direktor Loškega muzeja. Zbirka je bila postavljena v dveh sobah župnišča, kjer je Grohar svoj čas tudi bival. Ker prostori zaradi vlage niso bili primerni za razstavljanje Groharjevih slik, so zbirko za nekaj let zaprli. Leta 1977 je Kulturno-umetniško društvo Ivan Grohar uredilo pritličje slikarjeve rojstne hiše v Sorici, v kateri je bila zbirka ponovno odprta. Leta 1981, ob odprtju spomenika Ivanu Groharju (avtor Tone Logonder) v Sorici in 70-letnici Groharjeve smrti, je bila prenovljena in dopolnjena zbirka še tretjič odprta. V štirih sobah Groharjeve rojstne hiše je bilo razstavljenih 13 njegovih zgodnjih del, predmeti iz njegove zapuščine, reprodukcije njegovih osebnih dokumentov in korespondenc, fotografije in literatura o Ivanu Groharju.

Od leta 2007 so Groharjeva dela, ki so bila razstavljena v Sorici, na ogled v Loškemu muzeju. Leta 2012 so bila na ogled na občasni razstavi *Moč pogledov – Portretno slikarstvo Ivana Groharja*, konec leta 2012 pa je bila na novo postavljena zbirka Ivana Groharja v pritličju (s časovnim trakom, njegovimi zgodnjimi deli in najbolj znanimi reprodukcijami). Od leta 2017 pa je zbirka v novi podobi, kjer izpostavljamo Groharjeva zgodnja dela v bolj ambientalni postavitvi, postavljena v prvem nadstropju severnega trakta.

Slikarska in kiparska dela v prvem nadstropju gradu predstavljajo obdobje od 17. do 1. polovice 20. stoletja. Zbirko zaznamujejo predvsem portretno slikarstvo, svetniške podobe in votivne slike, katerih avtorji, za razliko od preostale zbirke, ne izhajajo vsi neposredno iz loškega območja. Del te zbirke, zlasti portreti in vedute, je postavljen tudi v kulturnozgodovinskih zbirkah muzeja. Med njimi je v zbirki *Mesto* predstavljena votivna slika Škofje Loke v požaru iz leta 1698, ki je zaradi svoje edinstvene dokumentarne vrednosti eden pomembnejših predmetov celotnega muzejskega fonda. V zbirki je predstavljena tudi bogata dediščina rodbine Šubic iz Poljan, iz katere poleg ljudskih podobarjev, ki so s svojim delovanjem v preteklosti močno zaznamovali loške kraje, izvirajo tudi nekatera velika slovenska slikarska imena. Brata Janez ml. in Jurij Šubic sta delovala v drugi polovici 19. stoletja in veljata za pionirja realizma v slovenskem slikarstvu, Jurij pa je bil poleg tega tudi prvi slovenski predstavnik plenerizma. Obdobje konca 19. stoletja in začetka 20. stoletja je predstavljeno še z deli Ivana Franketa iz generacije slovenskih realistov. Slikarsko tradicijo rodbine Šubic v drugi polovici 20. stoletja ohranja Ive Šubic, ki v svojem značilnem slikarskem slogu družijo prvine realizma, ekspresionizma, kubizma in primitivizma; je tudi eden pomembnejših avtorjev vojne tematike.

Naslednji segment zbirke predstavljajo dela nekaterih vidnih slovenskih slikarjev 20. stoletja, ki so se rodili, delovali ali bili kako drugače povezani s Škofjo Loko. V zbirki so dela Gvidona Birolle, Hinka Smrekarja, Antona Gojmirja Kosa, Franceta Pavlovca, Maksima in Janeza Sedeja, Franceta Kralja, Franceta Miheliča in drugih. S kiparsko figuraliko so predstavljeni Tone Logonder, Ivan Zajec in Lojze Dolinar.

Tudi v zbirki *Narava in družba (umetnost 2. polovice 20. in 21. stoletja na Škofjeloškem)*, ki povezuje in predstavlja umetnost modernizma ter postmodernističnega časa, so zastopani domači avtorji. Dela in avtorje poleg skupnega regionalnega izhodišča tematsko opredeljujejo predvsem narava in človek, interakcije človeka z okoljem, psihološka stanja ter anomalije v kontekstu sodobne družbe. Zgodnejša dela so podana v duhu slovenskega modernizma 2. polovice 20. stoletja, novejša pa sledijo sodobnim raziskavam podobe, novim konceptualnim praksam in eksperimentom. Mnoga brišejo ločnice med različnimi umetniškimi mediji in vizualnimi načini, po večini pa izhajajo iz poglobljenih osebnih izkušenj in razmišljanj s kritiško noto. V pritličju in prvem nadstropju Loškega muzeja so v sklopu zbirke *Narava in družba* predstavljeni uveljavljeni slovenski avtorji, kot so npr: Herman Gvardjančič, Franc Novinc, Berko, Metod Frlic, Maja Šubic, Tina Dobrajc, Mito Gegič, Nejc Slapar, Agata Pavlovec, Tomaž Furlan, Marjan Žitnik in Tomaž Lunder.

V grajski kapeli v pritličju se nahajajo štirje veliki zlati oltarji iz cerkve sv. Lucije v Dražgošah (med drugo svetovno vojno je bila cerkev požgana in porušena), ki spadajo med najbogatejše primerke slovenskih zlatih oltarjev. Gre za baročne, bogato rezljane in pozlačene lesene oltarje, tipične za umetnost 17. stoletja pri nas. Stranski oltar sv. Ane iz leta 1628 nosi znamenja italijanske renesanse, povsem baročni oltar sv. Novine pa je nastal pod vplivi severnjaške umetnosti. Glavni oltar, posvečen sv. Luciji, ki ga je leta 1658 izdelal mojster Jakob Kornelij iz Ljubljane, je južnjaškega tipa. Oltar sv. Antona je mešanica severnjaških in južnjaških umetniških stilov, izdelal pa ga je isti rezbar kot oltar sv. Novine. Iz dražgoške cerkve je tudi lesteneč v kapeli.

V grajski kapeli so pod beležem restavratorji Restavratorskega centra Zavoda za kulturno dediščino RS odkrili številne freske, ki jih je leta 1915 po naročilu uršulink, takratnih lastnic gradu, poslikal Anton Jebačin. Restavriranje se je začelo leta 2013, ko so bile opravljene prve sonde. Sondiranju so od leta 2014 dalje sledile različne faze, med delom pa so bili odkriti tudi vsi prizori v spodnjem delu kapele. Le-ti zdaj, skupaj s poslikano kupolo, po mnogih desetletjih spet tvorijo celoto. Vidna je glavnina poslikav, neodkriti ostajajo le še nekateri dekorativni deli poslikav na pilastrih, o prezentaciji katerih pa se stroka še odloča.

Večletno restavriranje stenskih fresk grajske kapele se je uspešno zaključilo leta 2018.

Ko govorimo o razvoju stalnih umetnostnih zbirk muzeja, ne moremo mimo pomembnega mejnika – donacije Franceta Miheliča, ki je na začetku 90. let prejšnjega stoletja dobršen

del svojega opusa podaril rodni Škofji Loki. Leta 1995 je zbirka Miheličevih likovnih del, ki sodijo v evropski vrh fantastičnega slikarstva, našla svoje domovanje v srednjeveški kašči na Spodnjem trgu. Za prostor sta poskrbeli Občina Škofja Loka in Obrtna zbornica Škofja Loka, za postavitev del v dveh nadstropjih pa Loški muzej Škofja Loka v sodelovanju z največjim poznavalcem Miheličevega življenja in dela Lojzeto Gostišo, umetnostnim zgodovinarjem in publicistom. Loški muzej Škofja Loka se je zavezal, da bo Miheličevo zapuščino ustrezno razstavljal, jo raziskoval, predstavljal javnosti, populariziral in strokovno varoval.

Leta 2015 smo ob 20-letnici Miheličeve galerije v Kašči razstavne prostore prenovili, jih posodobili po sodobnih muzejskih standardih ter namenili novima postavitvama dveh zbirk. V zgornjem prostoru smo na ogled postavili nov izbor Miheličevih vrhunskih del, obogaten z avtorjevimi manj znanimi risbami in skicami iz zasebne zbirke. V spodnjem prostoru Kašče pa predstavljamo člane Združenja umetnikov Škofja Loka s posebno razstavo *Zbirka v nastajanju*. Projekt *Zbirke v nastajanju* je zastavljen zelo odprto, sama postavitev pa je bila zamišljena kot interaktivno razstavišče z neizčrpnimi možnostmi spreminjanja. Idejo za *Zbirko v nastajanju* je pred leti podal umetniški svet Združenja umetnikov Škofja Loka pod vodstvom slikarja in profesorja Hermana Gvardjančiča.

Ogled umetnostnozgodovinskih zbirk Loškega muzeja nam nudi celosten pregled umetnosti na Loškem od srednjega veka preko baroka, druge polovice 20. stoletja do sodobne umetnosti 21. stoletja. Žlahtna zapuščina minulih stoletij v sozvočju z umetniškimi presežki sodobnega časa ni pomenljiva in pomembna le za loški prostor – tudi v širšem okviru slovenske kulturne zgodovine je njena vrednost neprecenljiva, naloga muzeja pa je, da jo raziskujemo, razstavljam, širimo vedenje o njej in jo ohranjamo za naslednje rodove.

Tina Dobrajc, *Kjer so divje reči*, 2013
akril, oljni pastel, platno

*Muzej je leta 2014 delo odkupil za stalno zbirko, ki temelji na izboru umetniških del avtorjev, povezanih s Škofjo Loko in okolico. Delo je v muzeju del stalne razstave Narava in družba, ki predstavlja umetnost 2. polovice 20. in 21. stoletja na Loškem. Avtorica dela Tina Dobrajc (1984), ki je na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani diplomirala iz slikarstva, živi in dela v Škofji Loki. Je ena prepoznavnejših predstavnic slovenskega sodobnega slikarstva. V svojih delih se ukvarja z raziskovanjem nekaterih stereotipnih predstav o položaju ženske v sodobni družbi. Slika *Kjer so divje reči* govori o razcepljenosti ženske med pričakovanimi družbenimi vlogami ter njenim osebnim intimnim svetom, hkrati pa z njo nadaljuje tudi tradicijo slikanja krajine, ki je v Škofji Loki in okolici prisotna že od srednjega veka dalje.*

Razvoj razstavne in galerijske dejavnosti v Loškem muzeju: Od telovadnice in grajske galerije do živahne galerijske mreže

BARBARA STERLE VURNIK

Galerijska dejavnost, posvečena razstavam s področja likovne in sodobne vizualne umetnosti, ima v Loškem muzeju bogato tradicijo. Predstavlja pomemben člen v delovanju muzeja in ga že od nekdaj postavlja na posebno mesto v slovenskem kulturnem in muzejskem prostoru, saj je ena redkih ustanov v Sloveniji, ki se enakovredno posveča tako muzejskemu kot tudi galerijskemu delu. Za to dvojno delovanje sta dva razloga. Prvi je, da muzej pokriva enega najbolj slikovitih in umetniško bogatih območij pri nas. V Škofji Loki in v njeni okolici so namreč skozi stoletja ustvarjali mnogi pomembni slovenski umetniki,¹ s katerimi se je vzpostavila izjemno močna umetniška os,² ki se ni prekinila vse do danes. Skorajda naravno dano in samoumevno je torej bilo, da ustanova, kot je Loški muzej, nudi prostor umetnosti ne le v okviru svoje stalne zbirke, ampak je odprta tudi za predstavitev umetnikov, njihove tekoče produkcije in umetniške dogodke. Drugi razlog pa je dejstvo, da je razstavni program, katerega prvi koraki so se zgodili že dobro desetletje po ustanovitvi muzeja, dosegel zavidljivo raven že v času, ko v Sloveniji še ni bilo veliko umetniških razstavišč. Strokovno podprta razstavna dejavnost Loškega muzeja je v določenih obdobjih predstavljala celo eno najbolj referenčnih slovenskih umetniških razstavišč s posluhom za sodobno umetnost.

Razvoj galerijske dejavnosti zaznamuje nekaj ključnih mejnikov. Prvi, ki ga lahko štejemo kar za začetek delovanja galerijske dejavnosti v muzeju, je leto 1954, ko je Loški muzej v sklopu muzejskega tedna³ organiziral zelo ambiciozno zasnovano razstavo *Loški slikarji in kiparji*.

¹ To dejstvo je bilo ob preselitvi muzeja na grad leta 1959 še posebej poudarjeno. Glej: *Loški razgledi*, 1959, str. 256.

² O tem še najbolj zgovorno priča razstava *Loški slikarji in kiparji* v sklopu Muzejskega tedna leta 1954, glej tudi op. št. 3.

³ Več o tem: Plestenjak, 2017, str. 125–142.

Ta je zajela pregled loške ustvarjalnosti od srednjega veka do sodobnih živečih avtorjev – od Jerneja iz Loke preko Ivana Groharja do Iveta Šubica.⁴ Zaradi prostorske stiske je bila razstava izven uradnih muzejskih prostorov, ki jih je imel takrat muzej v Puštalskem gradu, in sicer v telovadnici današnje Osnovne šole Škofja Loka-Mesto. Ker muzej v tistem času še ni imel posebnih prostorov, namenjenih razstavam, so tudi ostale razstave v sklopu muzejskega tedna gostovale na drugih razpoložljivih lokacijah v mestu. Ključna oseba pri organiziranju razstave je bil takratni ravnatelj muzeja Karel Plestenjak, ki je s to potezo nedvomno zaoral ledino v prihodnjo razstavno dejavnost.

Drugi mejnik predstavlja leto 1959, ko se ob selitvi na Loški grad prvič pojavi možnost organizacije umetniške razstave v lastnih prostorih. Prva takšna je bila razstava slikarskih del Moše Pijade. To je bila potujoča razstava v počastitev znanega jugoslovanskega revolucionarja, ki jo je pripravil Narodni muzej v Beogradu, pred tem pa sta jo gostili tudi Moderna galerija v Ljubljani in Umetnostna galerija v Slovenj Gradcu. Razstava je bila postavljena v zgornjem hodniku muzeja. Za ta namen so začasno umaknili stalno zbirko umetnosti loških rojakov, kar je postalo praksa razstavljanja, dokler muzej ni dobil posebnega prostora za razstave.⁵ Ta čas je muzej vodil Andrej Pavlovec,⁶ ki je imel še posebej razvito afiniteto do umetnosti in razstav. Zavzel se je za vzpostavitev likovne galerije v muzeju, vzpostavil redni razstavni program in tako ključno vplival na razvoj bodoče galerijske dejavnosti.⁷ Obisk, zlasti odprtij razstav, je bil sprva majhen. Pavlovec je vzrok videl v odsotnosti oglaševanja odprtij ter v terminu – ob sobotah zvečer. Stanje se je po njegovem mnenju izboljšalo, ko so odprtja prestavili na nedelje dopoldne in ko so po mestu pričeli obešati reklamne plakate ter pošiljati vabila.⁸ V programu je viden poudarek na domačih umetnikih oziroma avtorjih, povezanih s škofjeloškim območjem. Tako si že leta 1960 sledijo razstave Franca Koširja, Janeza Sedeja in Iveta Šubica (ob tej razstavi muzej prvič izda tudi razstavni katalog).

V tem tempu je imel muzej v naslednjih letih povprečno 3–5 razstav na leto, vse do leta 1964. Tega leta je za slabi dve leti prišlo do krajše prekinitve – in takrat se je zgodil naslednji mejnik. Kot poroča Pavlovec, je muzej pričel z realizacijo svoje prvotne ideje o vzpostavitvi samostojnega galerijskega prostora. V poročilih Pavlovec piše o zahtevni gradnji in preurejanju nekdanje nunske telovadnice, ki so jo predelili s stropom in v njej 18. decembra 1965 odprli galerijo.⁹ Tako se je lahko pričela dolgo pričakovana redna dejavnost v novi razstavni dvorani oziroma galeriji, »edinem primernem prostoru ... [ki je] prevzel [...] v bodoče vse razstave v muzeju ...«. ¹⁰ Prva razstava v novi galeriji je bila *Škofja Loka na starih slikah*. Nato je leta 1966 sledila razstava *Dela Gorenjskih likovnikov*, s katero je galerija razširila bazen predstavljenih umetnikov iz ožjega loškega na širši gorenjski okvir. Skupinska razstava *Andrej Ajdič, Dragica Čadež in Tone Lapajne* pa je že jasno nakazala usmeritev galerije v »sodobno umetnost«. ¹¹ Z razstavo *25 let Britanske scenografije*, ki jo je pripravila britanska ambasada in jo je gostil muzej, se je razstavni program, ki ga je vsa leta svojega vodenja muzeja snoval Pavlovec, vse bolj povezoval z mednarodnim prostorom in drugimi ustanovami.

S tako široko zasnovanim programom je galerija, zlasti po letu 1965, vse bolj utrjevala svoj položaj in postala prepoznavna, tudi »stroka jo uvrsti med najuglednejše likovne razstavne programe v Sloveniji«. ¹²

V naslednjih treh desetletjih je galerijska dejavnost na področju umetnosti v Galeriji Loškega muzeja ¹³ postajala vse bolj sistematična in se krepila. Program je obsegal sprva povprečno 5 razstav letno s spremljajočimi razstavnimi katalogi. Pavlovec je uspel galerijo, ki se je usmerila v premišljen razstavni program in na katero se je aktivno odzivala tudi likovna kritika, ¹⁴ postaviti na zemljevid slovenskih likovnih galerij. Med pomembnejše razstave tega časa se, če se omejimo le na večje projekte, gotovo uvrščajo *Dvajset let grafike na Akademiji za likovno umetnost* (1967), *Pejsaž kot tematska preokupacija v mladem slovenskem slikarstvu* (1973), *Partizanska grafika, risbe in akvareli* (1981), *Svetovni grafični festival Agart* (1998), *Tone Logonder* (1996).

Pavlovčeve programske smernice so opredeljevale naravo galerijske dejavnosti vse do njegove upokojitve leta 1995. Takrat je galerijsko dejavnost prvič prevzel kustos, posebej zadolžen za razstave, Dušan Koman, ki je hkrati skrbel tudi za starejšo umetnostnozgodovinsko zbirko. Razstave so se odvijale na dveh lokacijah: v Galeriji Loškega muzeja in v Okroglem stolpu. Galerija Loškega muzeja je bila še naprej namenjena večjim, preglednim, dalj časa trajajočim, študijskim razstavam s področja umetnosti, Okrogli stolp pa je bil namenjen ljubiteljskim dejavnostim in manjšim muzejskim projektom z drugih področij. Program po letu 1995 je postajal vse obsežnejši in je obsegal tudi po 8 do 10 razstav na leto. Med vidnejšimi projekti velja omeniti razstave *August Berthold* (1998), *Tone Logonder* (1997) in *Svetovni grafični festival Agart* (1998).

⁴ Razstavljenih je bilo kar 56 del 17 avtorjev. Dela so bila sposojena od avtorjev, zasebnikov, Narodne galerije, Moderne galerije itd. Več o tem: ZAL Škofja Loka, ŠKL 391, 1955.

⁵ Pavlovec, 1963, str. 216.

⁶ Pavlovec je bil ravnatelj muzeja 1945–1955 in 1988–1995.

⁷ »... v muzeju se je zvrstilo nekaj razstav, ki so pokazale, kako je v muzeju potrebno tudi tovrstno delo, tako za ustanovo, kot tudi za občinstvo ...«. Pavlovec, *Loški razgledi*, 1960, str. 223, op. cit.

⁸ Pavlovec, 1960, str. 223.

⁹ Pavlovec, 1960, str. 223.

¹⁰ Pavlovec, 1963, str. 216.

¹¹ Termin Pavlovec uporablja vse pogosteje in s tem nakaže težnjo programske usmeritve galerije. Pavlovec, 1967, str. 205.

¹² Koman, 1999, str. 248.

¹³ Tako se je galerija imenovala preden se je leta 2005 preimenovala v Galerijo na loškem gradu in nato leta 2016 v Galerijo na Gradu.

¹⁴ Kot eno aktivnejših jo opredeli npr. Aleksander Bassin, glej: Bassin, *Ljubljanski dnevnik*, 1968. Piše tudi, da Loški muzej kot muzejska ustanova skuša privabljati občinstvo in ustvarjati »moralni stimulans za naše likovne umetnike ... ob vedno polnem prostoru zlasti Galerije na loškem gradu skoraj ni mogoče dvomiti, da imajo take manifestacije svoj smisel ...«. o tem glej: Bassin, *Ljubljanski dnevnik*, 1967, op. cit. O že kar tradicionalnosti likovnih razstav v galeriji, o pestrem programu kljub komaj zagnani galeriji, o kopici razstavljaljočih umetnikov piše Guzelj, glej: Guzelj, *Gorenjski glas*, 1960.

Eden zadnjih mejnikov v razvoju galerijske dejavnosti je bilo leto 2000, ko se je razstavna dejavnost še dodatno razmahnila. Nastala je galerijska mreža kar štirih razstavišč.¹⁵ Največjo spremembo je prinesla priključitev Galerije Ivana Groharja, ki jo je pred tem vodilo Združenje umetnikov Škofja Loka, in sicer s pričakovanjem tako združenja kot lokalne javnosti, da bi galerija postala strokovno vodena s strani muzeja in kustosa. Izražena je bila želja po izvajanju rednega razstavnega programa in vključitvi v mrežo razstavišč Loškega muzeja, ki bi bila prepoznavna v širšem slovenskem prostoru.¹⁶ Takrat sem v muzeju dobila zaposlitev tudi avtorica prispevka. Kot kustosinja za umetnostno zgodovino in galerijsko dejavnost sem od predhodnika Dušana Komana prevzela skrb za razstavni program vseh galerij, na novo pa tudi vodenje Galerije Ivana Groharja vse do leta 2005. Galerije so s kuriranim programom postale medsebojno povezane in tvorile vsebinsko zaokroženo celoto. Količina razstav se je povečala na povprečno 13 razstav letno. V Galeriji Ivana Groharja je bil program zasnovan na zametkih, ki jih je ambiciozno postavilo že Združenje umetnikov Škofja Loka, ki je pred tem 13 let upravljalo z galerijo. Prednostno se je program galerije še naprej osredotočal na obsežno aktualno in živo lokalno likovno produkcijo, hkrati pa je predstavljal tudi druge raznolike aktualne umetniške prakse s širšega slovenskega prostora in tako soočal različne ustvarjalne pristope umetnikov vseh generacij in različnih umetniških področij. Od klasičnega slikarstva in kiparstva do intermedijskih in *site-specific* projektov¹⁷, umetnosti v javnem prostoru in intervencij v zbirke. Pogosto je galerija ponujala tudi odskočno desko za prve projekte marsikateremu mlademu umetniku. V Galeriji Franceta Miheliča, ki je bila ustanovljena leta 1994 in v kateri je stalna zbirka avtorjevih del, so se pričele občasne razstave, povezane z Miheličem. V Galeriji Loškega muzeja so se nadaljevale večje samostojne ali skupinske razstave uveljavljenih avtorjev s področja sodobne umetnosti. V sklopu celotne galerijske mreže so samostojno razstavljali mnogi, danes referenčni avtorji, med drugim *Strip Core*, *Tanja Lažetič*, *Dejan Habicht*, *Miha Štrukelj*, *Arjan Pregl*, *Marko Kociper*, *Aleksij Kobal*, *Gani Llaoshi*, *Nuša Lapajne*, *Alenka Pirman*, *Mojca Smerdu*, *Dragica Čadež*, *Primož Pugelj*, *Boštjan Drinovec*, *Tanja Vujanović*, *Zvonka Simčič*. Med domačimi velja omeniti imena, kot so *Matej Košir*, *Sanela Jahić*, *Metod Frlic*, *Tomaž Lunder*, *Barbara Demšar*, *Mateja Kavčič*, *Matjaž Bertoncelj*, *Mirna Pavlovec*, *Agata Pavlovec*, *Franc Novinc*, *Klara Ogorevc Jenko*. Posebno mesto v programu so obdržale tudi razstave, ki so nastale v sodelovanju z Združenjem umetnikov Škofja Loka (vsakoletne razstave Šubičeve kolonije, prodajna novoletna razstava *Mali format*, razstava Groharjevega nagrajenca). Novo nastala razstavna dejavnost je vse bolj utrjevala svoj položaj v slovenski širši javnosti.¹⁸ Galerijska mreža z omenjenim razstavnim konceptom in rednim programom je kontinuirano delovala do leta 2005.

Leta 2005 prevladujoč umetniški razstavni program nadomesti program, ki je bolj interdisciplinarne narave. Razstavišča, vključno z Galerijo Ivana Groharja, niso več namenjena le umetniškim razstavam, temveč tudi razstavnim projektom drugih muzejskih strok. Kustosa Boštjan Soklič in Barbara Sterle Vurnik pripravljata posamične razstavne projekte tako s področja sodobnih umetniških praks kot tudi pregledne študijske projekte s področja starejše

likovne umetnosti in umetnostne zgodovine. Omeniti velja nekatere večje projekte v Galeriji na Gradu, ki so se vsak na svoj način navezovali na vsebine muzeja ali na avtorje, povezane s Škofjo Loko. Razstavi *Loška krajina v podobah zapisana* (2008, kustos B. Soklič) in *Sledi slovenske grafične dediščine* (2009, kustosinja B. S. Vurnik) sta izhajali iz del, ki jih hrani muzej. Mednarodno pomembna¹⁹ je bila razstava *August Černigoj v mreži evropskega konstruktivizma* (2015, kustosinja B. Sterle Vurnik), ki je nastala v okviru mednarodnega projekta *Bauhaus – mreženje idej in prakse (BAUNET)/Bauhaus - Networking Ideas and Practice (BauNet)*.²⁰ Projekt se je ukvarjal z raziskovanjem umetnikov iz jugovzhodne Evrope, ki so bili študenti mednarodne šole Bauhaus, ki je v 20. letih 20. stoletja delovala v Nemčiji. Razstava se je osredotočila na konstruktivista Avgusta Černigoja, ki je bil povezan tudi s Škofjo Loko. Razstava *Moč pogledov – Portretno slikarstvo Ivana Groharja* (2011, kustosa B. Sterle Vurnik in dr. Andrej Smrekar) se je usmerila v slikarjev manj znani portretni opus iz javnih in zasebnih zbirk, katerega del je danes predstavljen tudi v prenovljeni stalni zbirki Loškega muzeja *Ivan Grohar (1867–1911)* (kustosinja B. Sterle Vurnik). Razstava *Berko* (2016, kustos B. Soklič) je ponudila izčrpen pregled bogatega avtorjevega opusa. Razstava *Vmesni prostor – refleksija čipke v sodobnih umetniških vizualnih praksah* (2016, kustosinja B. Sterle Vurnik) se je v okviru interdisciplinarnega projekta²¹ navezovala na 17. Svetovni čipkarski kongres OIIFA, ki je potekal leta 2016 v Ljubljani. Omeniti velja še pregledni razstavi *Franc Novinc* (2018, kustos B. Soklič) in *Človek : Stroj* (2017, kustosinja B. Sterle Vurnik), ki se je navezovala na projekt gorenjskih muzejev *Industrija na Gorenjskem*.²²

Pričujoči pregled delovanja razstavnega programa v razstaviščih Loškega muzeja je le izsek zanimivejših dogodkov s področja umetnosti, ki so se tekom desetletij tu odvili. Naši arhivi in bogata knjižnica hranijo dragocene dokumente, kataloge in fotografije še mnogih drugih tu neomenjenih, a prav tako pozornosti vrednih razstav, in pričajo o tem, kako bogata in kompleksna je v resnici že ves čas galerijska dejavnost znotraj muzeja. Ta zapis pa ni mišljen le kot vpogled v preteklost. Hkrati je tudi vabilo (nam) vsem, da ta most razstav, ki se je vzpostavil in povezal tako umetnost in druga ustvarjalna ter strokovna področja, umetnike in publiko, zgodovino in sedanji čas kot tudi muzej ter mesto Škofja Loka s širšo Slovenijo in mednarodnim prostorom, skupaj gradimo dalje tudi v prihodnosti.

¹⁵ Postala je celo tako obsežna, da se je vse bolj kazala tudi potreba po tem, da bi se za galerijsko dejavnost skrbelo ločeno od muzejske, saj sta od kustosa obe zahtevali enako mero pozornosti. Glej: Koman, 1999, str. 249; Roš, 10. 3. 2003.

¹⁶ Glej tudi: Kavčič, 10. 10. 2000; Knez, 7. 3. 2000.

¹⁷ posebej za prostor zasnovane postavitve.

¹⁸ O navdihujočem in pestrem programu piše Igor Kavčič, glej: Kavčič, 2004. O Galeriji Ivana Groharja kot prostoru, kjer se v zadnjem letu predstavljajo mladi ustvarjalci s svežimi in aktualnimi likovnimi idejami, piše Jelka Šutej Adamič, o tem: Šutej Adamič, 2003.

¹⁹ Glej Teržan, 28. 8. 2015.

²⁰ V projektu je kot partner sodeloval Loški muzej Škofja Loka skupaj z Muzejem suvremene umjetnosti iz Zagreba, Universalmuseum Joanneum iz Gradca in z Akademijo likovnih umjetnosti iz Sarajeva.

²¹ V okviru projekta so nastale še razstave: *Maja Smrekar – Preživetveni komplet za antropocena*, *Mira in Vida Kežar - avtorska čipka, Filatelistično društvo Lovro Košir*.

²² Razstavi *Berko* in *Človek : Stroj* sta bili po izboru časopisa *Dnevnik* in kritika M. Colnerja uvrščeni med 5 najboljših razstav leta 2017 v Sloveniji.

Literatura:

Otvoritev muzeja na Loškem gradu, v: *Loški razgledi*, l. 6, št. 1, Škofja Loka 1959, str. 256.

Plestenjak, B., Loški muzej v luči prvega muzejskega tedna, v: *Loški razgledi*, l. 64, št. 1, Škofja Loka 2017, str. 125–142.

Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota v Škofji Loki, ŠKL 391, t. e. 4, a. e. 16, Delovno poročilo muzeja v Škofji Loki za leto 1954, 18. 1. 1955.

Pavlovec, F., Razstave v Loškem muzeju v sezoni 1962/63, v: *Loški razgledi*, l. 10, št. 1, Škofja Loka 1963, str. 216.

Pavlovec, F., Razstave v Loškem muzeju, v: *Loški razgledi*, l. 7, št. 1, Škofja Loka 1960, str. 223.

Pavlovec, F., Poročilo o razstavah v galeriji, v: *Loški razgledi*, l. 14, št. 1, Škofja Loka 1967, str. 205.

Koman, D., Šestdeset let Loškega muzeja Škofja Loka (1939–1999), Enota za umetnostno zgodovino in galerijsko dejavnost, v: *Loški razgledi*, l. 64, št. 1, Škofja Loka 1999, str. 248.

Roš, M., Škofja Loka nima svoje galerijske dejavnosti, *Delo*, 10. 3. 2003.

Kavčič, I., K širši prepoznavnosti loških galerij, *Kultura, Gorenjski glas*, 10. 10. 2000.

Bassin, A., Tradicija in sodobna stilizacija, otvoritev razstave, *Ljubljanski dnevnik*, maj 1968.

Bassin, A., Likovniki na Gorenjskem, *Ljubljanski dnevnik*, 26. 5. 1967.

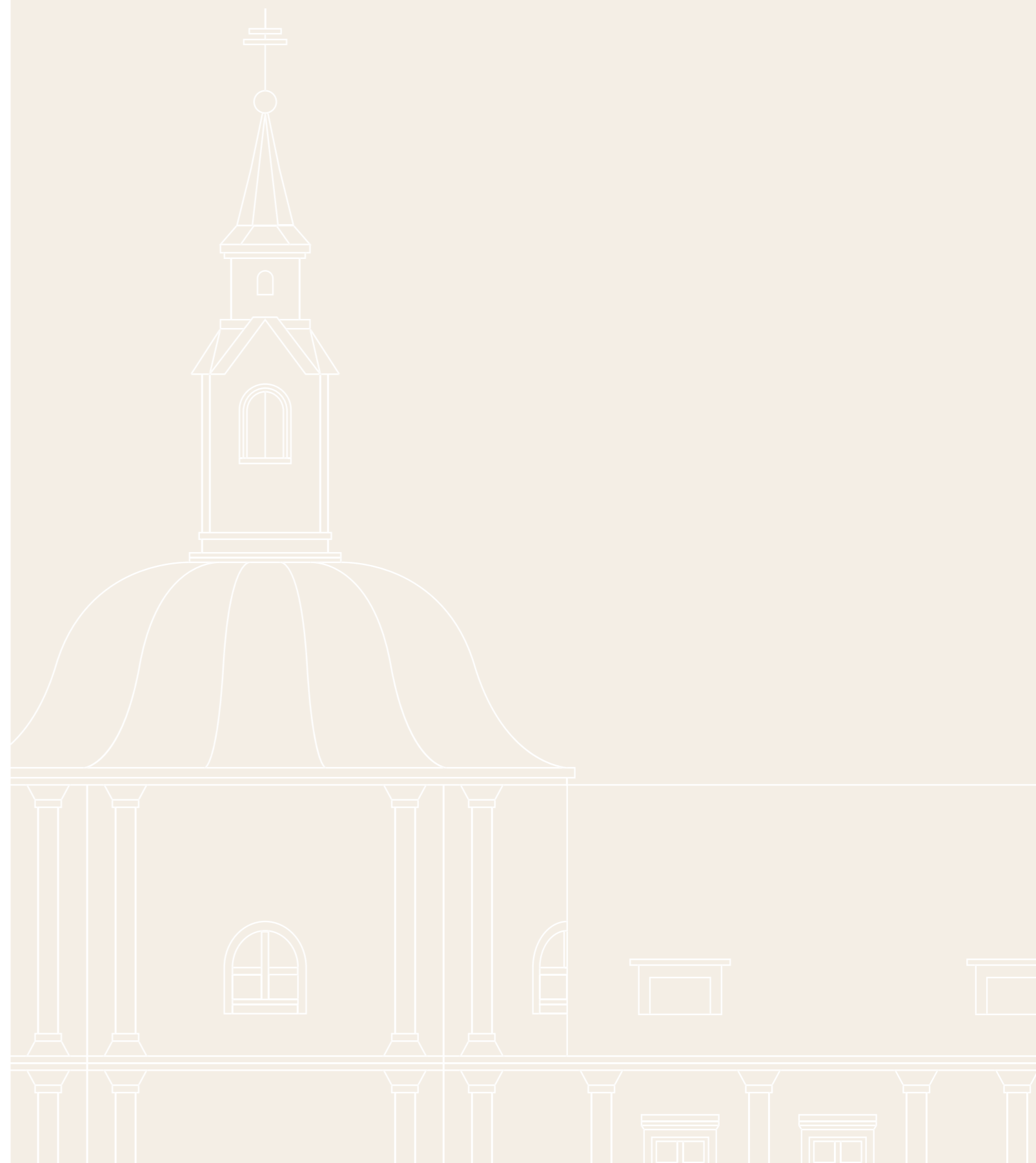
Guzelj, I., Razstava treh umetnikov, Kmalu petnajst tisoči obiskovalec Galerije na Loškem gradu, *Gorenjski glas*, 1. 10. 1960.

Kavčič, I., Aktualni umetnosti naproti, Raznolik program razstav bodo navdihovale predvsem izvirnost ideje in izvedbe ter njihova vpetost v sodoben čas, *Ločanka*, leto VI, št. 1, januar, 2004, str. 49.

Knez, P., Barbara Sterle nova loška galeristka, *Dnevnik*, 7. 3. 2000.

Šutej Adamič, J., Bogastvo kiparskih oblik, *Kultura, Delo*, junij, 2003.

Teržan, V., Končno dokazi, *Mladina*, 28. 8. 2015, <http://www.mladina.si/169042/koncno-dokazi/>

Albino srna, ki je razstavljena v prirodoslovni zbirki Loškega muzeja, je bila muzeju darovana 29. novembra 1949. Dan prej jo je na Miklavževi gori pri Selcih ustrelil Vinko Prevc, član Lovske družine Selca. Takratni ravnatelj Loškega muzeja Karel Plestenjak je poskrbel, da je bila srna strokovno preparirana in razstavljena v muzejski prirodoslovni zbirki.

Razvoj prirodoslovne zbirke v Loškem muzeju

BILJANA RISTIĆ

Naravoslovna zbirka Loškega muzeja je največja muzejska zbirka živalstva na Gorenjskem. Predstavlja avtohtono živalstvo škofjeloškega območja, od nižinskih do gorskih področij Škofje Loke, Sorškega polja, Selške in Poljanske doline ter Žirovske kotline.

Začetki naravoslovne zbirke segajo v čas po drugi svetovni vojni, ko so se muzejske zbirke preselile v Puštalski grad. Tako imamo prvi zapis o prejetem gradivu za prirodopisno zbirko, kot se je takrat imenovala, datiran 14. novembra 1946. Muzej je takrat od krajevnega ljudskega odbora Stari dvor prejel kožo volka z glavo. Zbirka se je postopoma večala predvsem zaradi dobrih odnosov muzeja z lovskimi družinami; precej živali, ki so jih lovci ustrelili, je bilo podarjenih ali prodanih muzeju. Poleg rogovja, sesalcev, ptic, plazilcev in rib je muzej že takrat zbiral tudi žuželke (metulji, hrošči), vendar pogoji v Puštalskem gradu za hranjenje žuželk niso bili najbolj primerni. O slednjem piše Doroteja Gorišek v delovnem poročilu za januar 1950: »Zaradi dolgotrajnega vlažnega vremena in zaradi vlagi podvrženih razstavnih prostorov, ki so bili v zimskem času malo zračeni, je zbirko metuljev načela plesen. Zato je bila vsa zbirka očiščena in ob sončnih dneh temeljito prezračena.«¹ Naravoslovna zbirka je bila v Puštalskem gradu razstavljena v svoji sobi, ker pa je prekinjala povezavo med ostalimi kulturno-zgodovinskimi zbirkami, je bila leta 1952 prestavljena na hodnik. V tem času se je zbirka povečala kar za dve pridobitvi: za preparat gamsa, ki ga je na Lubniku ustrelil loški lovec Ivan Hafner, in za preparat medvedke, ki jo je na Kočevskem ustrelil in muzeju daroval dr. Jože Rant. Ena izmed bolj redkih živali, ki so se v preteklosti pojavljale na loškem območju, je bil volk. Dogajalo se je, da se je le kak posamezen volk sprehodil skozi naše kraje in enega takih so v okolici Dražgoš februarja 1953 ustrelili in ga darovali muzeju. Eden od bolj

¹ ZAL-ŠKL 391, Loški muzej Škofja Loka 1948–1984, škl. 3. spis št. 18–51, 2. februar 1951.

posebnih primerkov živalstva, ki ga je muzej pridobil in ga še danes hrani v prirodoslovni zbirki, je tudi albino srna.

Po selitvi muzeja na Loški grad leta 1959 se je postavitve naravoslovne zbirke večkrat spremenila. Ob selitvi je dopolnjevala prvo razstavno sobo, kasneje pa je bila kot samostojna zbirka predstavljena na hodnik prvega nadstropja severnega trakta.² Leta 1960 je France Planina zapisal: »Naravoslovna zbirka Loškega muzeja ima – vsaj zaenkrat – samo ta namen, da preprostim obiskovalcem predočuje značilnosti loškega ozemlja. Do sedaj so bile maloštevilne živali, ki jih je muzej zbral, razstavljene posamič, brez svojega okolja. V letošnjem poletju smo pa uredili prvi biotop – naš gozd z nekaterimi živalmi, ki v njem živijo.«³ Ozadje biotopa, o katerem poroča Planina, je naslikal takratni študent Akademije za likovno umetnost Franc Novinc z Godešiča. Naslikal je rob mešanega gozda, ki prehaja v travnike, v ozadju pa se dvigajo vrhovi Homa, Osolnika, Lubnika in Ratitovca. V ospredju je France Leben⁴ postavil plastično gozdno pokrajino z bukvi v središču. V tako urejenem biotopu so bile živali razvrščene po gozdnih tleh, deblih, vejah in krošnjah, le duplo v deblu je ostalo prazno, saj je čuk ali skovik, ki so ga lovci ujeli, na poti v preparatorjevo delavnico, ušel.⁵

Leta 2007 je prirodoslovna zbirka na hodniku prvega nadstropja dobila novo, študijsko podobo. Živali so dobile podnapise v slovenskem in angleškem jeziku, pri vsakemu od razstavljenih preparatov pa je navedeno še: latinsko ime, življenjski prostor, število mladičev, čas brejosti oziroma valitve in s čim se prehranjujejo. Preparati prirodoslovne zbirke so bili leta 2015 temeljito očiščeni, konservirani in delno restavrirani. Zbirko smo v preteklosti oživljali tudi z občasnimi umetniškimi razstavami (lesene figurice drevesnih korenin avtorja Avgusta Babnika, fotografije živali Jureta Nastrana in Gorazda Kavčiča). Od konca leta 2008 do konca leta 2017 pa je bila na hodniku nasproti prirodoslovne zbirke postavljena razstava *Tistega lepega dne* akademske slikarke Maje Šubic. S freskami in akvareli flore loškega območja je razstava dopolnjevala naravoslovno zbirko.

V zbirki, ki danes šteje 102 razstavljeni živali, prevladujejo predvsem predstavniki ptičev (64). Za zbirko je sprva skrbel, pridobival preparate, navezoval stike z lovci in ljubitelji Karel Plestenjak, ravnatelj muzeja. Živali je pošiljal v preparacijo v Ljubljano Viktorju Herfortu (nekajkrat je omenjen tudi preparator Franc Barbič). Skrb za zbirko je leta 1990 prevzel konservator in preparator Tone Hafner. Slednji je pripravil tudi nekaj odmevnih razstav na temo živalstva (Ribištvo na Loškem,⁶ Metulji, Sokolarstvo na Loškem⁷).

Prirodoslovna zbirka je bila leta 1960 bogatejša še za eno nadgradnjo – speleološko⁸ zbirko. Zbirko o krasu na loškem ozemlju je zbral in izdelal Inštitut za raziskovanje krasa v Postojni. Za zbirko se je še posebej zavzel arheolog France Leben. Speleološka zbirka je obsegala splošno maketo značilnih oblik kraškega podzemlja, maketi profila Marijinega brezna in Slugovega brezna, diorama z motivom Kevderca na Lubniku in zemljevid jam in brezen. Poleg tega

so zbirko bogatile tudi kamenine, kapniške tvorbe, jamske živali, fotografije raziskovalcev jam in jamskih živali.⁹ Del speleološke zbirke, ki jo še danes hranimo, je razstavljen v stalni arheološki zbirki.

V začetku 90-ih let 20. stoletja je imel Loški muzej namen oblikovati montanistično¹⁰ zbirko, ki bi predstavljala naslednje segmente: splošna mineraloška zbirka, regionalna petrografsko¹¹-paleontološka zbirka s prikazom geološkega razvoja loškega ozemlja, pregled rudarjenja, topilničarstva oziroma fužinarstva loškega gospostva, specialna zbirka radioaktivnih mineralov in uranovih rud in zbirka o rudišču in Rudniku urana Žirovski vrh. Sestavni segmenti zgoraj omenjene zbirke sta Branisljeva zbirka radioaktivnih mineralov in Ramovševa paleontološka zbirka. France Braniselj¹² je svojo zbirko podaril Loškemu muzeju leta 1993, ta jo je takrat za kratek čas postavil na ogled, nato pa jo umaknil v depo.¹³ Anton Ramovš¹⁴ je skupaj s Francetom Planino v Loškem muzeju uredil geološko zbirko, leta 2003 pa je muzeju podaril svojo obsežno paleontološko zbirko.¹⁵ Montanistična zbirka zaradi več razlogov ni bila uresničena, Branisljevo in Ramovševo zbirko pa Loški muzej danes hrani v depojih.

V letu 2020 načrtujemo dopolnitev prirodoslovne zbirke, predvsem s preparati rib, saj so obstoječi že v precej slabem stanju. Leta 2018 smo se povezali z Ribiško družino Sora, ki nam je ponudila ulov večjih kapitalnih primerkov rib (sulec, podust, klen, potočna postrv, mrena, ščuka), ki živijo v Selški in Poljanski Sori. Preparat sulca smo že vključili v prirodoslovno zbirko, ostale pa načrtujemo vključiti leta 2020 in tako prirodoslovno zbirko konceptualno zaokrožiti in dopolniti.

² Čičić, 2008, str. 373.

³ Planina, 1960, str. 222.

⁴ France Leben (1928–2002), doktor znanosti s področja arheologije, član Muzejskega društva Škofja Loka (pozneje predsednik društva).

⁵ Planina, 1962, str. 230.

⁶ Več o tem glej Hafner, 1999, str. 471–472.

⁷ Več o tem glej Hafner, 1998, str. 391–397.

⁸ Speleologija je veda o podzemeljskih, kraških jamah, jamoslovje.

⁹ Planina, 1960, 222–223.

¹⁰ Montanistika je veda o rudah in rudarstvu.

¹¹ Petrologija je veja geologije, ki preučuje kamnine in pogoje, v katerih so kamnine nastale.

¹² France Braniselj (1917–2009), gospodarstvenik, družbenopolitični delavec, mineralog.

¹³ Florjančič, 1993, str. 258.

¹⁴ Anton Ramovš (1924–2011), geolog, paleontolog, profesor, stratigraf.

¹⁵ Florjančič, 2011, str. 328.

Literatura in arhivsko gradivo

Čičič P., Prirodoslovna zbirka Loškega muzeja v novi podobi, v: *Loški razgledi*, l. 55, št. 1., Škofja Loka 2008, str. 373–376.

Florjančič A. P., Branisljeva zbirka radioaktivnih mineralov Loškem muzeju, v: *Scopolia Supplementum* 3, Ljubljana 2006, str. 506.

Florjančič A. P., Franc Braniselj (1917–2009), v: *Loški razgledi*, l. 56, št. 1., Škofja Loka 2009, str. 362–366.

Florjančič A. P., Priložnostna razstava radioaktivnih mineralov in uranovih rud ter o zaprtem Rudniku urana Žirovski vrh na Loškem gradu v letu 1993 in razmišljanje o montanistični zbirki, v: *Loški razgledi*, l. 40, št. 1., Škofja Loka 1993, str. 257–260.

Florjančič A. P., Prof. dr. Anton Ramovš (1924–2011) *Mente et Malleol*, v: *Loški razgledi*, l. 58, št. 1., Škofja Loka 2011, str. 327–328.

Hafner T., Prirodoslovni razstavi Metulj in Sokolarstvo na Loškem v Loškem muzeju, v: *Loški razgledi*, l. 45, št. 1., Škofja Loka 1998, str. 391–397.

Hafner T., Razstava Ribišтво na Loškem v Loškem muzeju, v: *Loški razgledi*, l. 46, št. 1., Škofja Loka 1999, str. 471–472.

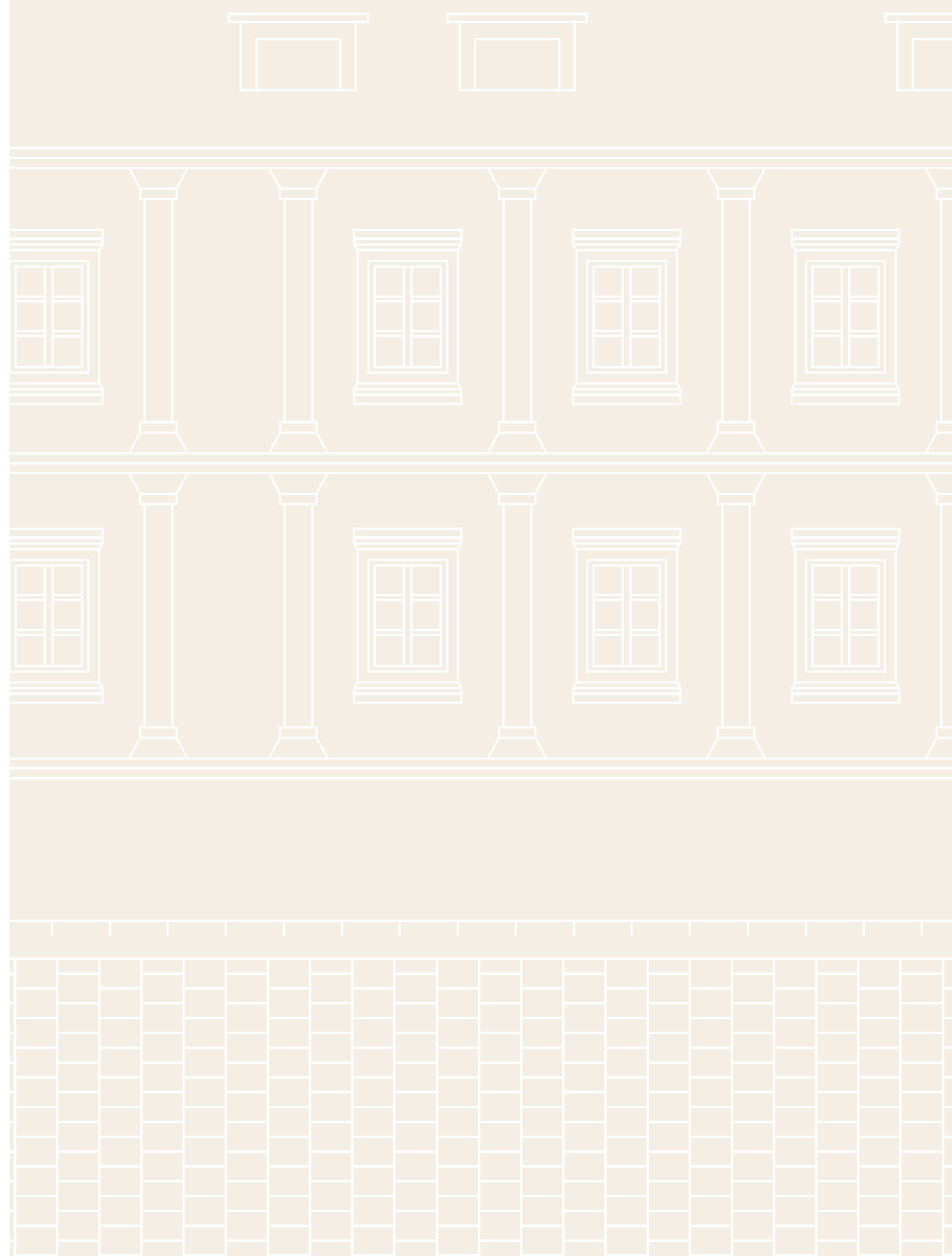
Planina F., Novosti v muzejskih naravoslovnih zbirkah, v: *Loški razgledi*, l. 7, št. 1., Škofja Loka 1960, str. 222–223.

Planina F., Poročilo gospodarja, v: *Loški razgledi*, l. 9, št. 1., Škofja Loka 1962, str. 230–233.

Polnec A., Nekaj posebnosti in zanimivosti iz živalstva Loškega ozemlja, v: *Loški razgledi*, l. 19, št. 1., Škofja Loka 1972, str. 356–374.

Rant J., Divjad in lovstvo na Škofjeloškem ozemlju, v: *Loški razgledi* l. 12, št. 1., 1965, str. 92–100.

ZAL ŠKL 391, Loški muzej Škofja Loka 1948–1984.

Muzejska zbirka Šport na Loškem

BILJANA RISTIĆ

Zgodovina športa na Loškem predstavlja pomemben del naše preteklosti. Razvoju rekreativnega in profesionalnega športa na širšem škofjeloškem območju lahko sledimo skozi pester nabor športnih panog, številnih športnikov, športnih društev, tekmovanj in športnih objektov. In ravno to geografsko področje je predstavljalo eno glavnih vodil pri oblikovanju in prezentiranju nove stalne razstave *Šport na Loškem*.

Sistematično zbiranje naše športne dediščine se je začelo leta 2010, ko je bil pri Zavodu za šport Škofja Loka ustanovljen Odbor za muzej športa.¹ Odbor je bil ustanovljen zato, da bi zbral predmete, dokumente, fotografije in pričevanja loških športnikov, trenerjev, funkcionarjev in ostalih, ki so zaslužni za razvoj športa, telesne kulture in posameznih društev v Škofji Loki. Člani odbora so na terenu zbrali nekaj sto predmetov, posneli več kot 50 pričevanj nekdanjih in sedanjih športnikov ter številne fotografije. Tako v zbirki hranimo različno telovadno opremo, pokale, diplome, medalje, športna oblačila, izkaznice, značke in ostalo.

Poleg sodelovanja z Odborom za muzej športa smo v Loškem muzeju aktivno raziskovali, zbirali in ohranjali loško športno dediščino. Slednje smo javnosti predstavljali na občasnih razstavah. Franc Podnar, kustos za zgodovino, je leta 2006 pripravil razstavo *Sto let športa v Občini Škofja Loka*. Leta 2013 sem v Galeriji Ivana Groharja pripravila razstavo z naslovom *Od zimskih spustov do olimpijskih krogov – Loški zimski olimpijci in zmagovalci Pokala Loka*, ki je bila odprta pred začetkom tradicionalnega mednarodnega otroškega tekmovanja

V muzejski zbirki Šport na Loškem predstavljamo tudi aktualne športnike s Škofjeloškega. Del zbirke sta tudi dresa rokometashev Jureta Dolenca in Mateja Gabra, ki sta skupaj z Darkom Cingesarjem tekmovala na svetovnem rokometnem prvenstvu v Franciji leta 2017. Na prvenstvu je ekipa Slovenije osvojila bron.

¹ Člani odbora: Marjan Luževič (predsednik), Ivan Križnar, Ivan Hafner, Boris Čajić, Jože Stanonik, Peter Pipp (1943–2015), dr. France Štukl, Matjaž Bernik in Biljana Ristić (predstavnica Loškega muzeja). V prvotni sestavi odbora sta bila tudi Ana Kalan in France Podnar. V zadnjih nekaj letih so se odboru pridružili še Majda Hude, Avgust Hartman, Matjaž Hafner in Dušan Čater.

Pokal Loka. Naslednje leto (2014) sva z Mojco Šifrer Bulovec (kustosinjo za etnologijo) pripravili občasno razstavo z naslovom *Bele strmine, ki vabijo – Kratka zgodovina smučanja na Loškem*.

Leta 2015 sem v Galeriji Ivana Groharja postavila razstavo z naslovom *Smučke na noge*, ki smo jo posvetili našim preminulim vrhunskim smučarjem (Boris Strel, Jože Kuralt, Lea Ribarič, Darja Porenta). V muzeju smo leta 2016 z istoimensko razstavo obeležili *110. obletnico ustanovitve Telovadnega društva Sokol v Škofji Loki*, leta 2017 pa sem ob odprtju mednarodnega otroškega tekmovanja Pokal Loka pripravila izbor vsebin naših preteklih smučarskih razstav – za to priložnost smo jih razstavili v Galeriji Ivana Groharja.

Poleg razstav sem v muzeju pripravila tudi nekaj predavanj na temo športne zgodovine (Telovadno društvo Sokol, Razvoj Sokolov in Orlov v Škofji Loki). V letu 2017 sem sodelovala pri projektu z naslovom *Umetnost, šport in dediščina*, ki so ga organizirali Ministrstvo za kulturo RS, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS (Direktorat za šport in Urad za razvoj izobraževanja), Zavod RS za šolstvo, Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez in Fakulteta za šport Univerze v Ljubljani. V okviru projekta smo sodelujoči v evropskem tednu športa (23.–30. 9. 2017) pripravili razstavo o prepletu umetnosti in športa v Centru kulture Španski borci v Ljubljani.

Po sedemletni poti smo 20. decembra 2017 odprli stalno razstavo *Šport na Loškem*. Odprtja se je udeležilo več kot 250 obiskovalcev, med njimi tudi precej športnikov, s katerimi smo vsa leta sodelovali in ki so s pričevanji, predmeti in fotografijami pomembno prispevali k nastanku razstave.

Športni zbirki smo namenili tri sobe v prvem nadstropju severnega trakta Loškega gradu. V sobah s skupno površino okoli 50 m² so se dolga leta nahajali muzejski depoji, ki smo jih izpraznili.² V prvi sobi predstavljamo najstarejše omembe športa na Loškem, od upodobitev športnih aktivnosti na freski *Sv. Nedelje* (16. stoletje) in prvega strelskega društva (18. stoletje) do nunske telovadbe v dekliški šoli na Loškem gradu in prve igre košarke gojenk (košarke so na vrtu Loškega gradu igrale od leta 1936). Predstavili smo naše vrhunske športnike in delavce v športu, ki so bili nagrajeni z najvišjim športnim priznanjem v Republiki Sloveniji, Bloudkovim priznanjem (plakete in nagrade). Svoje mesto pa je dobila tudi predstavitev šolskega športa in šolskih športnih društev.

Druga soba predstavlja širok diapazon društev, ki so nekoč in še danes delujejo v Škofji Loki in njeni okolici. Posebej izpostavljena, kot naša najstarejša, so Planinsko društvo, Telovadno društvo Sokol in Telovadni odsek katoliškega društva Orli. Poleg teh smo predstavili še dvajset telovadnih društev, ki imajo ravno tako večdesetletno zgodovino na Loškem in na državnih, evropskih ali svetovnih tekmovanjih dosegajo vrhunske rezultate. V predstavitev društev smo vključili tudi interaktivni ekran s kratkim historiatom še desetih dodatnih društev.

Tretja soba je posvečena športni infrastrukturi v Škofji Loki ter velikim in tradicionalnim športnim dogodkom pri nas. Največji poudarek v tretji sobi je namenjen našim vrhunskim športnikom. Tako so na steni predstavljeni olimpijci in paraolimpijci iz Škofje Loke ter Selške in Poljanske doline.

Posebnost športne zgodovine na Loškem je tudi njen tesen preplet z umetnostjo. Tako v preteklosti kot danes so na Loškem delovali številni umetniki, ki so bili tudi sami športniki, ter umetniki, ki so svoj navdih črpali iz športne tematike. Nemalo pa je bilo tudi umetnikov, ki so ustvarjali za šport, bodisi slikali na temo športa, upodabljali športnike ali pa oblikovali logotipe za športne dogodke in društva. Tako smo v vsaki od sob s predstavitev izbranih umetniških del opozorili tudi na to posebnost. Poseben prostor povezuje umetnosti in športa smo namenili na hodniku, kjer smo predstavili umetnike, oblikovalce in fotografe, ki so tako ali drugače povezani s športom.

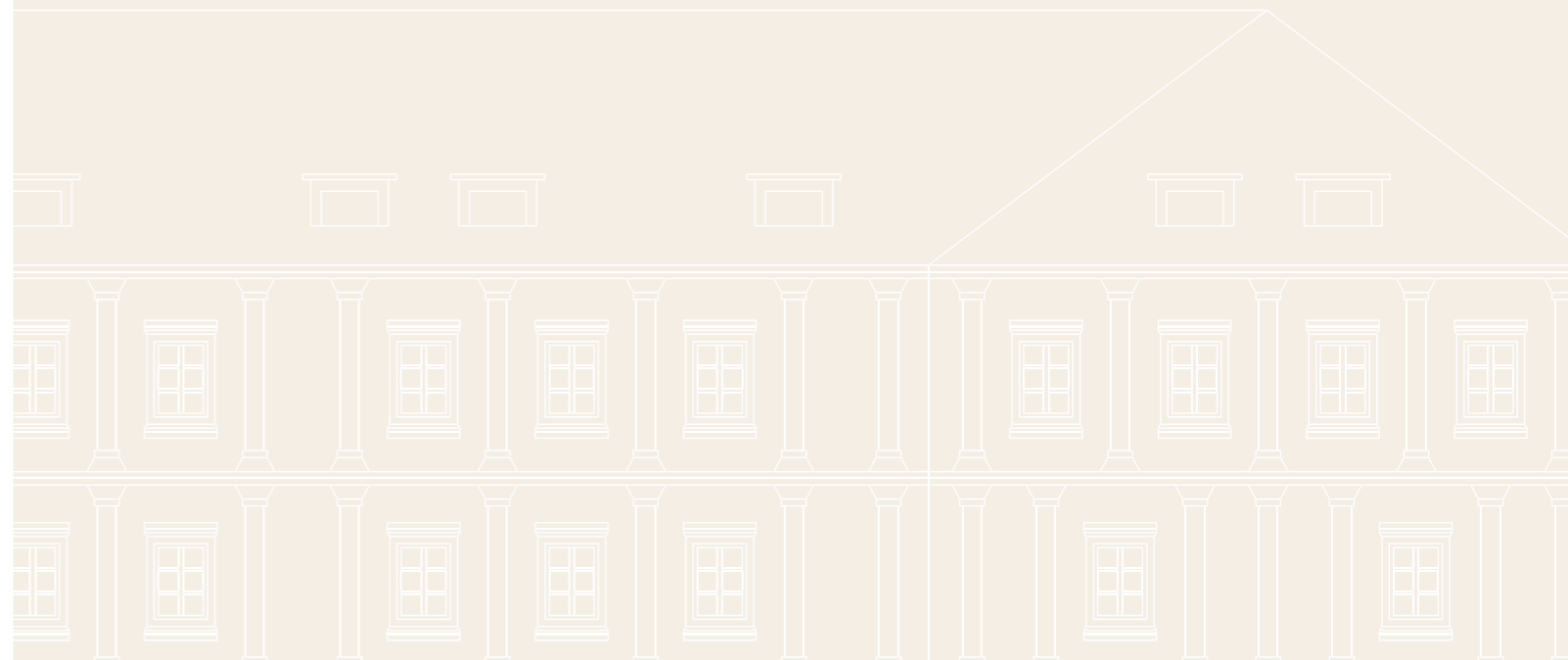
Pri postavitvi športne zbirke smo izhajali iz prostorskih zmožnosti in pri tem poskušali funkcionalno in pregledno izrabiti prostore. Vsebinsko večplastnost smo upoštevali tudi pri izbiri barvnih poudarkov. Za prvo sobo smo v sodelovanju z oblikovalcem Mitom Gegičem izbrali različne odtenke temno rdeče barve, ki se nahaja tudi v logotipu Loškega muzeja in sporoča o večstoletni prehojeni poti Loškega gospostva in športnih dejavnosti. Pri izbiri barv druge sobe smo z izbiro modre barve skušali obuditi čas utrjevanja narodne zavesti. Izhajali smo iz začetka 20. stoletja in slovenskega nacionalnega prebujanja. Različni odtenki modre barve tako dajejo vsebinske in grafične poudarke razstavnih panojev.

Nosilna barva tretje sobe je zelena, ki simbolizira barvo uradnih dresov slovenskih športnih reprezentanc. Tako smo ob postavitvi velikih športnih dogodkov in športne infrastrukture ter olimpijcev in paraolimpijcev izbrali razstavno opremo v različnih zelenih odtenkih, da bi poudarili slovenski nacionalni šport, katerega del so tudi športniki z loškega področja.

Ker obiskovalec muzeja danes želi čim bolj celostno doživeti razstavo, smo v prvi sobi postavili nekaj predmetov, ki se jih obiskovalci lahko dotaknejo – vsak predmet smo opremili tudi z zgodbo in kratkim zgodovinskim orisom. Na tabličnem računalniku si tako mlajši kot odrasli obiskovalci lahko več (in bolj poglobljeno) preberejo o prejemnikih Bloudkovega priznanja. Tudi v postavitvi druge sobe smo vključili nekaj interaktivnih elementov: 20 društev smo predstavili s kratkim historiatom in fotografskim gradivom v obliki lesenih panojev na nosilcih, ki se odpirajo kakor listi v knjigi. Pri tem smo izkoristili majhen prostor za čim bolj pestro predstavitev ter obiskovalce spodbudili, da »listajo« po bogati športni preteklosti. Pod panoje smo vgradili predale, v katerih smo predstavili izbor predmetov, ki se navezujejo na delovanje športnih društev. Interaktivnost smo spodbujali tudi v tretji sobi z umestitvijo t. i. bralnega koticčka – na policah so razstavljeni številni zborniki, monografske in periodične publikacije ter razni bilteni, ki obiskovalcu omogočajo bolj poglobljeno branje o naši športni preteklosti. Poleg tega smo na ogled postavili več kot 50 intervjujev s športniki in športnimi delavci.

² V dogovoru z Občino Škofja Loka smo našli primerne prostore v drugem nadstropju veleblagovnice Nama.

Ob zavedanju, da je šport v Škofji Loki izredno živa in aktualna panoga, smo si in si bomo tudi v prihodnje prizadevali slediti aktualnim športnim dosežkom in uspehom športnikov. Postavitev stalne razstave *Šport na Loškem* je le eno od orodij, s katerim obiskovalcem razgrinjamo športno preteklost. Drugi, enakovredno pomemben element pa je, da skrbimo za spremljajoče dogodke. Pod imenom *Športam z Loškim muzejem* smo pripravili nekaj tematskih večerov s športno tematiko (Večer z ogledom filma Natalije Gros *Magnezij in čokolada* in intervju s trenerjem športnega plezanja Romanom Krajnikom, Pogovorni večer z Matejo Pintar, Andrejo Dolinar in Gregorjem Selakom, Pogovorni večer s Stanetom Krajncem, Večer z Ivom Čarmanom). Postavili smo tudi vitrino meseca na temo olimpijske bakle z XIV. Zimskih olimpijskih iger, ki so potekale v Sarajevu leta 1984. V tem duhu bomo nadaljevali tudi v prihodnje.

Križ upanja, rezbarija v lesu kiparja Marca Bernota. Darilo mesta Štandrež pri Gorici v Italiji mestu Škofji Loki leta 2015. Zaupano v varstvo Loškemu muzeju s strani Občine Škofja Loka.

Škofjeloški pasijon, Unesco in mednarodno sodelovanje

JOŽE ŠTUKL

Škofjeloški pasijon je spokorna procesija velikega petka, ki so jo prirejali v Škofji Loki. Njeno besedilo je v loškem kapucinskem samostanu napisal pater Romuald (Lovrenc Marušič, 1676–1748) iz Štandreža pri Gorici, ko je v letih 1715–1727 deloval v Škofji Loki kot pridigar in voditelj procesije. Pater Romuald je glavno besedilo pasijona napisal leta 1715 in ga potem izpopolnjeval vse do leta 1727. Danes znano obliko s 13 podobami je pasijon dobil ob zadnji redakciji leta 1727, ko je Romuald zapustil Škofjo Loko oziroma predal vodenje pasijona v druge roke. Loška pasijonska procesija se je v 18. stoletju uprizarjala vsako leto, vse do ukinitve leta 1767. Od druge polovice 18. stoletja pa do prve četrtine 20. stoletja ni bilo uprizoritev. Ponovno uprizoritev je ob Obrtno-industrijski razstavi v Škofji Loki leta 1936 pripravil dr. Tine Debeljak. Pasijon se ni odvijal v obliki procesije po ulicah in trgih srednjeveškega mesta, ampak je šlo za odrsko uprizoritev na dvorišču meščanske šole v Škofji Loki. Tu so postavili oder s površino 200 m², dopolnjen s kuliso srednjeveškega mesta. Uprizoritve, pri katerih je sodelovalo 165 amaterskih igralcev iz Škofje Loke in okoliških vasi, si je ogledalo preko 5000 gledalcev. Nadaljnje uprizoritve je preprečila 2. svetovna vojna. V povojnem obdobju in tudi kasneje so bile razmere za uprizarjanje pasijona povsem neprimerne. Tako je bil v izvorni obliki v celoti uprizorjen šele leta 1999 in potem ponovno 2000, 2009 in 2015. Škofjeloški pasijon se še danes, enako kot v Romualdovem času, odvija v postno-velikonočnem času po ulicah in trgih starodavnega mesta Škofje Loke na vsakih 6 let. Nosilci in izvajalci so prebivalci Škofje Loke in okoliških vasi, ki kot prostovoljci ohranjajo pasijonsko dediščino, ki se ob uspešnem medgeneracijskem dialogu prenaša iz roda v rod.¹

Za zaščito in ohranjanje nesnovne dediščine *Škofjeloškega pasijona* je Občinski svet Občine Škofja Loka 15. novembra 2007 sprejel *Odlok o gledaliških uprizoritvah Škofjeloškega*

¹ Štukl, 2017, str. 13–30.

pasijona, s katerim je bilo zagotovljeno njegovo uprizarjanje v procesijski obliki v postno-velikonočnem času v izvornem okolju znotraj starega srednjeveškega mestnega jedra Škofje Loke. Leta 2008 je bil v Sloveniji vzpostavljen Register žive kulturne dediščine, *Škofjeloški pasijon* pa je bil vanj vpisan kot prva dediščinska enota. Štiri leta kasneje, 19. julija 2012, je Vlada Republike Slovenije sprejela Odlok o razglasitvi *Škofjeloškega pasijona* za živo mojstrovino državnega pomena. S tem so bili izpolnjeni vsi pogoji za začetek vpisa na Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva pri UNESCO. S pripravo nominacije,² pri kateri smo sodelovali predstavniki lokalne skupnosti, Slovenskega etnografskega muzeja in Ministrstva za kulturo Republike Slovenije, smo pričeli leta 2012. Zadnje dejanje večletnih prizadevanj je pomenila udeležba na 11. zasedanju UNESCO-vega Medvladnega odbora za ohranjanje nesnovne kulturne dediščine, ki je potekalo v Adis Abebi v Etiopiji od 28. novembra do 2. decembra 2016. Člani slovenske delegacije Magdalena Tovornik, Jože Štukl, Jernej Tavčar in Aleksander Igličar smo v četrtek, 1. decembra 2016, ob 18.45 po lokalnem času *Škofjeloški pasijon* uspešno vpisali na Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva pri UNESCO, in sicer kot prvo dediščinsko enoto Republike Slovenije.³

Novembra 2017 smo v Loškem muzeju pripravili prvi del razstave o *Škofjeloškem pasijonu*, pri kateri smo se posvetili umetniški in zgodovinski vlogi pasijona, drugi del razstave pa načrtujemo v letu 2022. V prvi fazi smo kompleksno materijo postavili kot prostorsko, ambientalno instalacijo, sestavljeno iz različnih elementov na različnih medijih, ki skupaj tvorijo celoto. Stalna razstava je umeščena v pred leti prenovljene kletne prostore severovzhodnega grajskega stolpa. Postavitev razstave sestavljajo leseni križ, darilo mesta Šandreža pri Gorici Škofji Loki, in pasijonske zastave, ki rahlo plapolajo v vetriču. Slednje so postavljene v slepi del hodnika, ki je grad nekoč povezoval z mestom. Tu so še tri umetniške fotografije uprizoritve iz leta 2009 loškega fotografa Tomaža Lundra, na tablici, pritrjeni na steno, pa lahko prelistate digitaliziran pasijonski kodeks. Na ekranu se vrti film iz starih črno-belih fotografij uprizoritve iz leta 1936. Postavitev zaključuje svetlobnik z oljno sliko Borisa Kobeta iz leta 1967, ki realistično in v historični maniri ponazarja uprizoritev pasijona po loških ulicah. Razstavno sestavljanje povezuje video esej Damijana Kracine, ki v 15 minutah povzame bistvene prizore skoraj dvournega pasijonskega filma Marjana Cerarja iz leta 2015. V projekciji na steno se tako pokažejo vsi ključni deli pasijona, predvsem pa ključni zvoki (topot konjskih kopit, zvončkljanje s cehovskimi orodji ...), ki napolnjujejo prostor zbirke in posamične elemente postavitve povežejo v celoto.

Če v prvem delu razstave v ospredje postavljamo umetniški naboj pasijona, se bomo v drugem osredotočili na njegovo živost, na vse predane prostovoljce, ki sooblikujejo pasijon. Ob pomoči strokovnjakov Slovenskega gledališkega inštituta in Slovenskega etnografskega muzeja načrtujemo kompleksno in raznoliko muzejsko razstavo z bogatim vizualnim in zvočnim arhivom.⁴ Tekom uprizoritve *Škofjeloškega pasijona* v letu 2021 nameravamo spremljati priprave in izvedbe posameznih predstav, opraviti pogovore z režiserjem, igralci, statisti,

maskerji, frizerji in vsemi ostalimi, ki sodelujejo pri pripravi predstave, ter vse skupaj beležiti na filmski trak. Ob prepletanju nesnovne dediščine pasijona z materialno (bandera, cehovsko orodje, kostumi) bomo obiskovalcem pripravili optimalno razstavno izkušnjo.

Z vpisom na Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine pri UNESCO je *Škofjeloški pasijon* presegel lokalne in državne okvirje ter postal dediščina celotnega človeštva. S tem se je pojavila potreba po njegovem umeščanju v mednarodni kontekst. Avtor članka sem se kot uradni predstavnik Občine Škofja Loka aktivno udeleževal kongresov Europassiona – mednarodnega združenja krajev širom po Evropi, v katerih prirejajo pasijonske igre, ki so potekali v Cieszinu na Poljskem⁵ (2016), Kecskemetu na Madžarskem⁶ (2017), Budaörsu na Madžarskem⁷ (2018) in Tullinsu v Franciji.⁸ Pomemben preboj v zvezi z dolgoročno promocijo in prepoznavnostjo *Škofjeloškega pasijona* se je zgodil marca 2019 v Bragi na Portugalskem, kjer je na ustanovni skupščini s slovesnim podpisom listine poleg Španije, Portugalske, Italije in Malte tudi Slovenija s *Škofjeloškim pasijonom* postala del Evropske mreže za praznovanje velikega tedna in velike noči.⁹ S tem simbolnim dejanjem so izpolnjeni pogoji za začetek kandidature novega združenja kot ene izmed kulturnih poti pod okriljem Sveta Evrope.¹⁰

² Štukl, Spanžel: Škofja Loka Passion Play, elektronski vir, e-dostop: <https://ich.unesco.org/en/RL/skofja-loka-passion-play-01203>

³ Štukl, 2017, str. 205–236.

⁴ Štukl, Nabergoj, 2018, str. 163–170.

⁵ Štukl, 2017, str. 144–148.

⁶ Štukl, 2018, str. 98–102.

⁷ Štukl, 2018, str. 103–110.

⁸ Štukl, 2019, v tisku.

⁹ Štukl, 2018, str. 29–35.

¹⁰ Štukl, 2019, v tisku.

Literatura:

Štukl, J., Spanžel, Š., Škofja Loka Passion Play, elektronski vir, e-dostop: <https://ich.unesco.org/en/RL/skofja-loka-passion-play-01203>

Štukl, J., Poročilo z 32. kongresa Europassiona v Cieszinu na Poljskem, v: *Pasijonski doneski 12*, Škofja Loka 2017, str. 144–148.

Štukl, J., Škofjeloški pasijon od slovenskega registra do Unesca, v: *Pasijonski doneski 12*, Škofja Loka 2017, str. 205–236.

Štukl, J., Škofjeloški pasijon – Processio Locopolitana, v: *Pasijonski almanah/Passionis Annuarium 1*, Škofja Loka 2017, str. 13–30.

Štukl, J., Križnar, F. (ur), Pasijoni na Slovenskem in Hrvaškem, v: *Pasijonski almanah/Passionis Annuarium 1*, Škofja Loka 2017, str. 1–158.

Štukl, J., Nabergoj, S., Škofjeloški pasijon. Umestitev enote nesnovne kulturne dediščine v format muzejske razstave, v: *Etnolog, glasilo Slovenskega etnološkega društva*, 28/2018, Ljubljana 2018, str. 163–170.

Štukl, J., Poročilo s kongresa Europassiona v Kecskemetu na Madžarskem, v: *Pasijonski almanah/Passionis Annuarium 2*, Škofja Loka 2018, str. 98–102.

Štukl, J., Poročilo s kongresa Europassiona v mestu Budaörs na Madžarskem, v: *Pasijonski almanah/Passionis Annuarium 2*, Škofja Loka 2018, str. 103–110.

Štukl, J., Udeležba na prvem evropskem forumu na temo praznovanja velikega tedna in velike noči v Luceni v Španiji, v: *Pasijonski almanah/Passionis Annuarium 2*, Škofja Loka 2018, str. 29–35.

Štukl, J., Poročilo s kongresa Europassiona v mestu Tullins v Franciji, v: *Pasijonski almanah/Passionis Annuarium 3*, Škofja Loka 2019, (v tisku).

Štukl, J., Ustanovna skupščina Razširjene mreže za praznovanje velikega tedna in velike noči v Bragi na Portugalskem, v: *Pasijonski almanah/Passionis Annuarium 3*, Škofja Loka 2019, (v tisku).

Model za tiskanje blaga je narejen iz trdega lesa, v katerega so zabiti medeninasti žebliči, ploščice in trakovi, ki tvorijo cvetlični vzorec. Na vzorčniku iz temno modro barvanega bombažnega blaga je natisnjenih 56 različnih vzorčnih polj z belimi in svetlozelenimi geometrijskimi in rastlinskimi vzorci; natisnjeni so bili z ročnimi modeli za tiskanje blaga. Vzorčnik je sešit iz dveh delov – prvi del sestavljajo vzorci od 1 do 40, prišiti del pa vzorci od 101 do 118. Model za tiskanje blaga in vzorčnik izvirata iz znane barvarske delavnice Jurija Pokorna (1800–1875), po domače pri Firbarju, v Karlovcu 33 v Škofji Loki. Njegovo delo je nadaljeval sin France Pokorn. Barvarna je v večjem obsegu delovala do leta 1907, potem pa do prve svetovne vojne, ko je zaprla svoja vrata, postopoma v vedno manjšem obsegu.

Muzejska pedagoška dejavnost

MIRA KALAN

Pedagoška dejavnost ima v Loškem muzeju že 80-letno tradicijo. V zadnjih treh desetletjih, ko imamo za pedagoško delo v muzeju tudi ustrezne pogoje, se tesneje povezujemo s šolami. Za šolske skupine pripravljamo muzejske pedagoške programe, ki so poleg razstav in vodenih ogledov najpogostejša oblika predstavljanja dediščine javnosti. Z muzejskimi učnimi urami in ustvarjalnimi delavnicami vsebine muzejskih zbirk povezujemo z učnimi načrti, mladim obiskovalcem omogočamo spoznavanje kulturne dediščine na način doživljajskega učenja in se pri izvedbi programov usklajujemo s potrebami šol, ki nas v velikem številu obiskujejo.

Že člani Muzejskega društva so kot prostovoljci v starem Rotovžu ob nedeljah vodili obiskovalce po muzeju in z vodenji nadaljevali tudi po preselitvi muzeja v Puštalski in nato na Loški grad. Dediščino v muzeju so želeli približati javnosti in to jim je tudi uspelo, leta 1946 so našli 1.000 obiskovalcev, leta 1954 pa že 10.000. Muzej, ki se je medtem profesionaliziral, si je nove obiskovalce pridobil z urejenimi zbirkami, s prirejanjem tematskih in likovnih razstav ter s strokovnimi vodenji, ki so bila organiziranim skupinam vedno na voljo. Strokovni sodelavci muzeja so zapisali, da le-ta »v polni meri opravlja svoje poslanstvo med mladino, izobraženstvom in preprostim ljudstvom, obiskuje ga mladina iz cele Slovenije«¹ in da si je »utrdil svoj sloves v šolah, posebno pri dijakih gimnazije, vaješke šole in osnovne šole v Loki.«²

Ravnatelj Andrej Pavlovec je imel jasno vizijo, kako pridobiti in obdržati muzejsko publiko. Po preselitvi muzeja na Loški grad leta 1959, dopolnitvi muzejskih zbirk ter postavitvi Škoparjeve hiše na grajski vrt je Loški muzej leta 1962 izdal svoj prvi vodnik po muzejskih

¹ Gorišek, 1956, str. 265.

² Pavlovec, 1958, str. 239.

zbirkah. Veliko pozornosti so namenjali promociji muzeja. Leta 1964 je bil v dnevnem časopisu vsak mesec objavljen en članek o muzeju, za *Filmske novosti* in televizijo so prav tako posneli več prispevkov in število obiskovalcev se je povzpelo na 18.000, pri tem je bilo vseh 241 skupin deležnih strokovnega vodenja. Leta 1965 je bila na Loškem gradu urejena še galerija in tu so leta 1968 razstavljali mladi likovniki, udeleženci regijskega srečanja pionirjev likovnikov in fotoamaterjev. Že naslednje leto je srečanje, katerega soorganizator je bil tudi Loški muzej, preraslo regijski okvir, ko je bila v okviru Jugoslovanskih pionirskih iger in pod pokroviteljstvom Občine Škofja Loka organizirana prva *Mala Groharjeva slikarska kolonija* (MGSK).³ Mladi likovniki iz vse Jugoslavije so za tri dni prihajali v mesto pod Lubnikom, pod vodstvom mentorjev v mestu in okolici slikali kulturno-zgodovinske znamenitosti ter upodabljali predmete iz muzejskih zbirk. MGSK je bila takrat ena najbolj prepoznavnih oblik muzejske pedagoške dejavnosti pri nas. Leta 1969 se je je udeležilo 200 učencev, razstavo njihovih del si je ogledalo 5.000 obiskovalcev, dve leti zatem je sodelovalo že 340 mladih likovnikov in skoraj 100 likovnih pedagogov, na razstavi pa so zabeležili 6.000 obiskovalcev.

Prvi muzejski kustos pedagog je bil Janez Eržen, v muzeju zaposlen v letih 1962–1974. Pri svojem pedagoškem delu je izhajal iz spoznanja, da je vodene ogleda treba prilagoditi različnim skupinam obiskovalcev.⁴ Ločeval je med šolskimi skupinami, ki si ogledajo muzej v okviru dvo- ali tridnevni ekskurzij, in tistimi, ki želijo bolj poglobljeno razlago določene teme, muzejske zbirke ali zgodovinskega obdobja, ter zanje pripravil različne predstavitve. Za skupine, ki so želele tematsko poglobljeno razlago, je pripravljaj t. i. muzejske šolske ure.

Za skupine, ki so želele poleg muzeja še ogled kulturno-zgodovinskih znamenitosti, je strokovna vodenja razširil v staro mestno jedro in na umetnostne spomenike v okolici (Crngrob, Suha, Visoko). Za kvalitetnejšo izvedbo t. i. šolskih ur v muzeju je načrtoval uporabo avdiovizualnih pripomočkov (poseben prostor, diaproyektor), vendar za to takrat ni bilo pogojev. Leta 1973 je Škofja Loka praznovala tisočletnico prve omembe in takrat so v muzeju naštehi nad 31.000 obiskovalcev.

Po nekajletni prekinitvi je bilo leta 1980 ponovno sistemizirano delovno mesto kustosa pedagoga, ki mu je bila dodana še skrb za muzejsko knjižnico. Delovno mesto sem prevzela Mira (Jesenko) Kalan in po opravljenem pripravništvu pričela z vodenjem šolskih skupin in skupin odraslih obiskovalcev. Prvo leto sem po muzeju popeljala 115 skupin. Pri tem mi je bil vsakič izziv, kako motivirati za ogled skupino 40–50 mladih obiskovalcev, obdržati njihovo pozornost v vseh 19 razstavnih prostorih ter jim pri tem predstaviti zgodovino in bogato kulturno dediščino Škofje Loke. Leta 1987 je Televizija Ljubljana v okviru serije *Obiskujemo slovenske muzeje in galerije* po scenariju Brede Kovič posnela 35-minutno oddajo o Loškem muzeju. Ko smo v pritličju okroglega stolpa leta 1989 pridobili ustrezen prostor in opremo za video projekcijo, smo posnetek oddaje predvajali šolskim skupinam, preden smo jih popeljali po muzejskih zbirkah. Za popularizacijo muzeja sem v obdobju 1985–1989 v

glasilih delovnih organizacij v občini objavila več člankov, v katerih sem predstavila muzej in muzejske zbirke. Leta 1989 je izšel novi vodnik po muzeju, ki je doživel ponatis v letih 1991 in 1995.

Sčasoma sem navezala stik z učitelji zgodovine in ti so izrazili željo po tematskih razstavah, ki bi se navezovala na učni načrt. Tako smo leta 1987 v sodelovanju z Narodnim muzejem iz Ljubljane pripravili gostovanje didaktične razstave *Kelti na Slovenskem*, ki si jo je v okroglem stolpu ogledalo 900 osnovno- in srednješolcev, leta 1991 pa razstavo *Pripoved o prazgodovinski hiši* avtorice Eve Kocuvan, kustosinje pedagoginje v Narodnem muzeju, ki si jo je gledalo nad 400 osnovnošolcev. Gostovanje naslednje didaktične razstave smo pripravili v sodelovanju z Narodno galerijo iz Ljubljane in kustosinjo pedagoginjo Lidijo Tavčar leta 1992. To je bila razstava *Nevidne strani vidne umetnosti*, ki je predstavljala nastanek likovnih umetnin, tj. postopke, materiale in tehnike v celotnem procesu nastajanja likovnih del. V muzejski galeriji si jo je ogledalo nad 1.300 mladih obiskovalcev. Spremljala sta jo dva učna lista (za razredno in predmetno stopnjo osnovne šole), ki ju je pripravila kustosinja pedagoginja Pokrajinskega muzeja Ptuj Majda Grah Fridl.

Vse tri gostujoče razstave so naletele na dober odziv šol in tudi sama sem se ob gostovanjih veliko naučila. Ko sem vodila šolske skupine po muzeju, sem razlago prilagajala starosti mladih obiskovalcev in sledila pobudam učiteljev po povezavi muzejskih vsebin z učnimi načrti pri zgodovini, slovenščini, spoznavanju družbe. Da bi vzpostavili bolj načrtno sodelovanje s šolami, sem zasnovala muzejsko učno uro iz zgodovine za 6. razred z naslovom *Nastanek in razvoj mest, obrt in trgovina*, v sklopu katere učenci ob muzejskih predmetih spoznavajo obdobje srednjega veka, na koncu ure pa izpolnijo še učni list o kulturnih znamenitostih Škofje Loke. V začetku šolskega leta 1987/1988 sem jo predstavila učiteljem zgodovine in jih povabila, naj nas z učenci obišejo.

Na gostujočih razstavah so učni listi bistveno pripomogli k prepoznavanju predstavljenih vsebin, zato sem želela v taki obliki nadgraditi in predstaviti vse muzejske zbirke: arheološko, zgodovinsko, kulturno-zgodovinsko, umetnostno, etnološko in prirodoslovno.⁵ Najprej sem v šolskem letu 1991/1992 pripravila dva učna lista za zgodovinsko in kulturno-zgodovinsko zbirko (*Loško gospostvo. Gradovi. Mesto. Cehi; dr. Ivan Tavčar. Kalanovo pohištvo*), nato še tri za etnološko zbirko (*Stavbarstvo. Črna kuhinja. Svetila; Poljedelstvo. Živinoreja. Prehrana. Promet; Oblačilna kultura na Škofjeloškem; Križanka 1 in Križanka 2*). Pri tem sem upoštevala vsebine učnega načrta pri zgodovini, slovenščini, likovni umetnosti in spoznavanju družbe ter možnosti medpredmetnega povezovanja. Učitelji so učne liste dobro sprejeli, prepoznali so jih kot didaktično gradivo, ki pripomore, da so učenci in dijaki v muzeju tudi sami aktivni.

Učne ure iz zgodovine, literarne zgodovine in etnologije, kasneje še iz arheologije in likovne umetnosti so postale nepogrešljivi del muzejske ponudbe. Zelo se je povečalo število

³ Budna, 1992, str. 142.

⁴ Eržen, 1973, str. 431.

⁵ Kalan, 1999, str. 262.

pedagoških dejavnosti in posledično obisk Loškega muzeja, zato smo k sodelovanju povabili absolvente zgodovine, arheologije, etnologije in umetnostne zgodovine ter jih usposobili za pedagoško delo v muzeju. Ob pomoči prvih dveh muzejskih vodičk-animatork – Helene (Bogataj) Janežič in Tatjane (Demšar) Pokorn – smo leta 1993 izvedli že 257 dejavnosti za 8.000 obiskovalcev. Muzejske pedagoške programe sem nadgradila še z vodenim ogledom kulturno-zgodovinskih spomenikov na terenu, saj je bila med učitelji že dlje časa prisotna želja po ogledu starega mestnega jedra Škofje Loke in romarske cerkve Marijinega oznanjenja v Crngrobu. V šolskem letu 1996/1997 smo z absolventko zgodovine Jano Vidic zasnovali program *Skriti zaklad*, s pomočjo katerega učenci 1. in 2. tirade (takrat razredne stopnje) na igriv način spoznavajo znamenitosti srednjeveške Loke. Za učence 7. in 8. razreda pa sem leta 2000 pripravila muzejsko učno uro z učnim listom in ogledom kulturnih znamenitosti, imenovano *Pisana Loka*. Nismo pozabili niti na naše najmlajše obiskovalce: za predšolske otroke smo v muzeju pripravili *Pripovedke ob grajskem kaminu* in *Pripovedke v Škoparjevi hiši*.

Pri načrtovanju novih pedagoških programov smo posebno pozornost namenili likovnim delavnicam, saj se Škofja Loka ponaša z bogato slikarsko tradicijo. Povezali smo se z mentorico Jasno Vastl in med poletnimi počitnicami leta 1996 prvič izvedli brezplačne počitniške dejavnosti za otroke. Skupaj z mentorico smo zasnovali muzejske likovne delavnice, ki se navezujejo na vsebine muzejskih zbirk in vzpodbujajo likovno ustvarjalnost otrok: *Muzej-ski portret*, *Muzejska razglednica*, *Cehovski izveski*, *Ključki*, *Tiskanje rut*, *Škofjeloški grb*, *Obesek z motivom gotske pečnice*. Ob pomoči Ministrstva za kulturo smo v 2. nadstropju okroglega stolpa leta 1997 uredili tudi ustrezen prostor za ustvarjalne delavnice, kjer lahko sprejmemo 30 otrok. Istočasno smo izdali promocijsko knjižico s predstavitevijo 16 pedagoških programov in jo poslali vsem šolam v regiji kot povabilo na obisk muzeja.

Muzej je zahvaljujoč razumevanju odgovornih, predvsem ravnateljev Andreja Pavlovca in Franca Podnarja, dobil najboljše pogoje za pedagoško delo: bogat program dejavnosti za različne starostne stopnje mladih obiskovalcev, usposobljene vodiče-animatorje in ustrezen prostor za izvajanje muzejskih pedagoških dejavnosti. Postal je tudi eden najbolj obiskanih muzejev pri nas: leta 1998 smo našli 31.000 obiskovalcev, za 15.000 od njih smo pripravili 633 organiziranih dejavnosti, vodenih ogledov, muzejskih učnih ur in muzejskih delavnic. Dr. Cene Avguštin je v Loških razgledih leta 1999 zapisal, da se je Loški muzej »razvil v eno najbolj obiskanih in po sodobnih načelih urejenih muzejskih ustanov pri nas, pri čemer je veljal poseben poudarek pedagoškemu delu. Urejene zbirke, stalna vodstva po muzeju in občasni razstavi in še posebej t. i. pedagoške učne ure so privabljale obiskovalce iz vse Slovenije in od drugod. Loški muzej je postal pravi muzej odprtih vrat«.

Likovnim delavnicam smo dodali še delavnice tradicionalnih obrti (*Tiskanje rutk*, *Tkanje s tkalsko deščico*), kjer učenci in dijaki spoznavajo tradicionalne škofjeloške obrti na način doživljajskega učenja, in jih ponudili šolam. V sodelovanju z Društvom prijateljev

mladine Škofja Loka od leta 1997 pripravljamo brezplačne počitniške dejavnosti za otroke, z brezplačnimi ustvarjalnimi delavnicami se od leta 1997 udeležujemo tradicionalne škofjeloške turistične prireditve *Venerina pot* (danes *Historial*). Muzejsko pedagoško dejavnost vsa leta predstavljamo v zborniku *Loški razgledi* (19 prispevkov), v muzejskem časopisu *Argo*, v pedagoških revijah *Zgodovina v šoli* in *Didakta*, v lokalnih časopisih in na Radiu Sora.

Na sestankih Sekcije za izobraževanje in komuniciranje Skupnosti muzejev Slovenije se srečujemo kustosi pedagogi slovenskih muzejev in galerij, da predstavljamo pedagoške dejavnosti ustanov, znotraj katerih delujemo, in jih usklajujemo v skupnih muzejskih akcijah (*Z igro do dediščine*, *Kulturni bazar*, srečanje ravnateljcev). Pregled pedagoških programov muzejev in galerij objavljamo v tiskanih izdajah (*Pedagoški programi v slovenskih muzejih in galerijah*) in na spletu (*Katalog ponudbe kulturno-umetnostne vzgoje*), da so na voljo učiteljem, ki načrtujejo obisk kulturnih ustanov v okviru šolskih ekskurzij, kulturnih, naravoslovnih in tehničnih dni. Vsako leto se predstavimo na *Kulturnem bazarju* v Cankarjevem domu v Ljubljani in povabimo učitelje, da nas z učenci in dijaki obiščejo. Zadnjih pet let Loški muzej na leto obišče več kot 50.000 obiskovalcev, za 16.000 od njih na leto pripravimo približno 800 dejavnosti, ki se odvijajo v stalnih muzejskih zbirkah na Loškem gradu, v Škoparjevi hiši v muzeju na prostem na grajskem vrtu, v starem mestnem jedru Škofje Loke, v Galeriji Franceta Miheliča v Kašči in v Tavčarjevem dvorcu na Visokem.

Pedagoška dejavnost v Loškem muzeju se je skozi desetletja razvijala v okviru kadrovske in prostorske možnosti, na osnovi bogatih muzejskih zbirk in glede na povpraševanje šol po muzejskih vsebinah. V drugi polovici osemdesetih let prejšnjega stoletja smo se tesneje povezali s šolami in pripravili muzejske pedagoške programe, usklajene z učnimi načrti. Zasnovali smo didaktično gradivo za vsako muzejsko zbirko posebej, pridobili ustrezen prostor za muzejske ustvarjalne delavnice in usposobili muzejske vodiče-animatorje. Danes lahko učitelji, ki nas z učenci in dijaki obiščejo, izbirajo med več kot 30 dejavnostmi, ki omogočajo, da so mladi obiskovalci v muzeju tudi sami aktivni. Pri tem jih vzpodbujamo pri sprejemanju dediščinskih vsebin v muzeju in na terenu, da doživijo dediščino kot celoto in sestavni del življenjskega okolja, ki ga bodo nekoč oblikovali sami.

Literatura:

Budna, N., Groharjeva slikarska kolonija [z bibliografijo člankov o Mali Groharjevi slikarski koloniji in Groharjevi slikarski koloniji], v: *Loški razgledi*, l. 39, št. 1, Škofja Loka 1992, str. 137–152.

Eržen, J., Obiski v Loškem muzeju in vodniška služba, *Loški razgledi*, l. 19, št. 1, Škofja Loka 1973, str. 430–432.

Gorišek, D., Ob dvajsetletnici muzejskega dela v Škofji Loki, *Loški razgledi*, l. 3, št. 1, Škofja Loka 1956, str. 264–267.

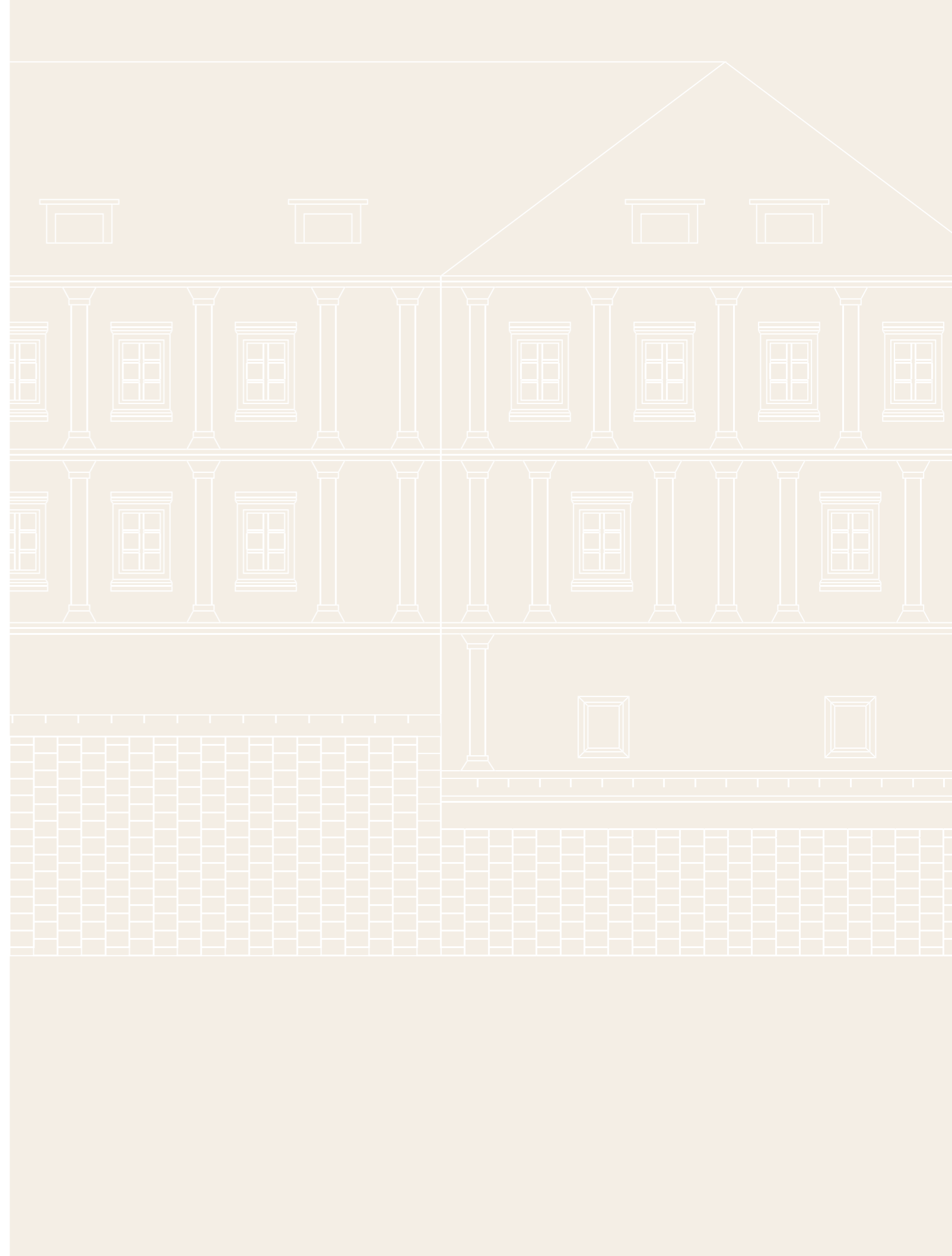
Kalan, M., Enota za pedagoško dejavnost : Šestdeset let Loškega muzeja Škofja Loka, *Loški razgledi*, l. 49, št. 1, Škofja Loka 1999, str. 255–268.

Kalan, M., Pedagoške dejavnosti v Loškem muzeju, *Zgodovina v šoli*, l. 8, št. 3–4, Ljubljana 2001, str. 54–59.

Kalan, M., Pedagoška dejavnost Loškega muzeja, *Argo : časopis slovenskih muzejev*, l. 46, št. 2, Ljubljana 2003, str. 88–91.

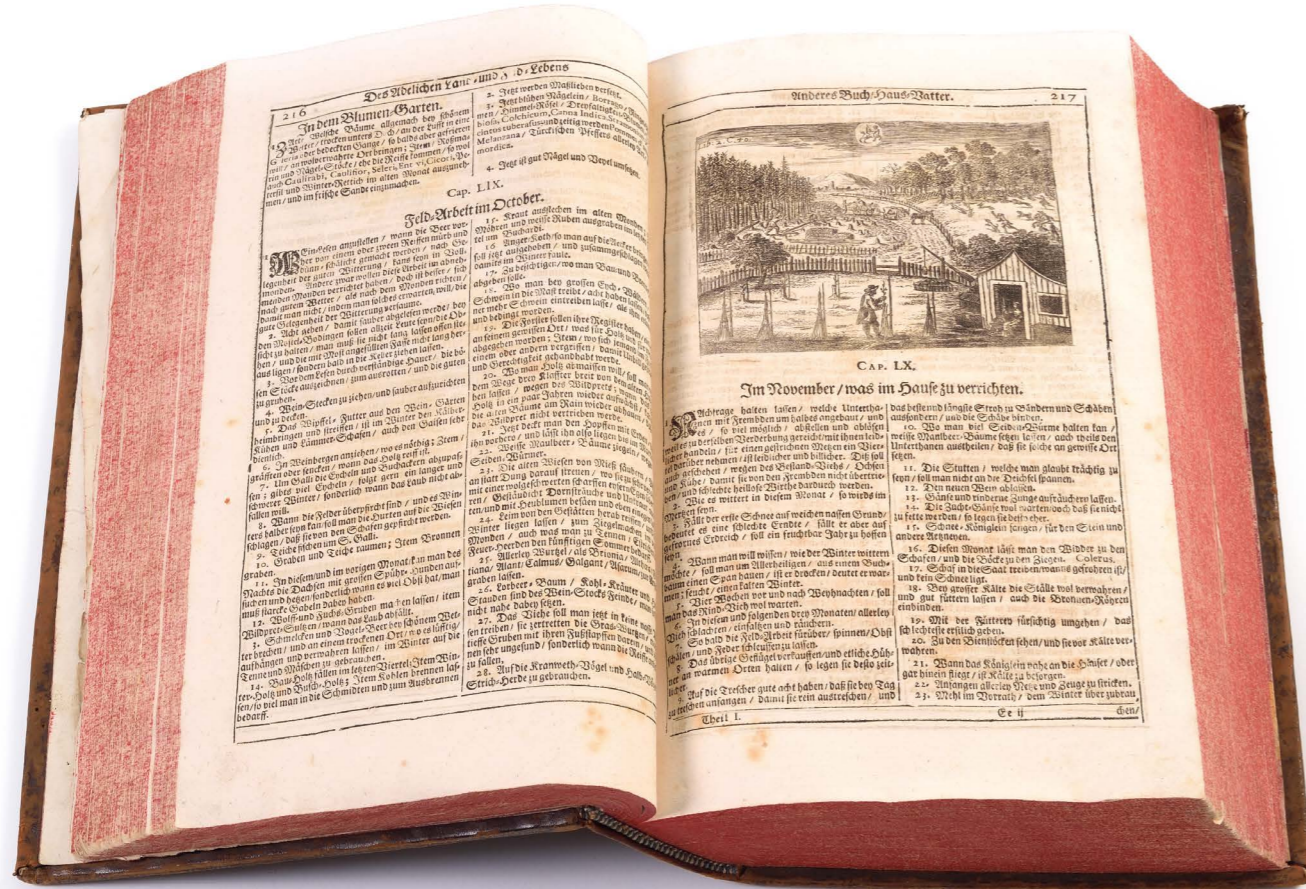
Kalan, M., Pedagoško/andragoška dejavnost v Loškem muzeju v letu 2010, *Loški razgledi*, l. 57, št. 1, Škofja Loka 2010, str. 261–264.

Pavlovec, A., Občni zbor Muzejskega društva, Poročilo upravnika muzeja, *Loški razgledi*, l. 5, št. 1, Škofja Loka 1958, str. 239–241.

Muzejska knjižnica ob 80-letnici delovanja

MIRA KALAN

Georgica Curiosa aucta oder Adeliches Land Leben je delo protestantskega plemiča Wolfganga H. Hohberga (1612–1688). Knjiga je priročnik, namenjen plemiškim gospodarjem kot pomoč pri vodenju njihove posesti. Prvič je izšla v Nürnbergu leta 1682 in nato prav tam še trikrat (1695, 1701 in 1715/1716). Naša izdaja je iz let 1715/16 in je vezana v dva zvezka. Na več kot 2.000 straneh prinaša 277 bakrorezov ter več sto lesorezov, ki nazorno predstavljajo hišna opravila, kot so vrtnarjenje, čebelarstvo, kletarstvo, pa tudi posamezne kmetijske panoge, npr. konjerejo, in tudi različne obrti. Posamezna poglavja prinašajo naslednje teme: obrt, deželoznanstvo; hišni gospodar; hišna gospodinja; vinogradništvo in sadjarstvo; kuhinjski in zdravilni vrt; cvetlični vrt; poljedelstvo; konjereja; pristava; o čebelah in sviloprejkah; ribolov, lov na vodne ptice; lesarstvo in pašništvo. Zaradi svoje starosti in redkosti je knjiga pomemben del naše pisne kulturne dediščine, zaradi svoje bogate vsebine in številnih ilustracij pa odličen kulturno-zgodovinski vir za proučevanje nekdanjega načina življenja. Za muzej je knjiga izjemen dokument časa in prostora, v slovenskem merilu pa je skoraj unikatna, v vzajemni bazi COBISS so vpisani samo trije izvodi naše izdaje.

Začetki muzejske knjižnice segajo v leto 1937, v čas ustanovitve Muzejskega društva Škofja Loka, ko so člani na ustanovnem občnem zboru v društvenih pravilih opredelili, da društvo zbira zgodovinske, narodopisne, zemljepisne in prirodopisne predmete z namenom, da ustanovi muzejsko zbirko s knjižnico in arhivom. Zapisali so, da ima vsak član pravico posluševati se društvenih knjig in drugih znanstvenih pripomočkov. Pričeli so z zbiranjem starih predmetov in ob slovesnem odprtju muzeja 27. avgusta 1939 je bilo v Rotovžu med 915 muzejskimi predmeti na ogled tudi 63 knjig. Fond muzejske knjižnice so s svojimi strokovnimi prispevki-separati obogatili ustanovitelji muzeja dr. Pavle Blaznik, France Planina, Tine Debeljak, dr. Lovro Sušnik in drugi.

Leta 1946 je muzej pridobil nove prostore v Puštalskem gradu, svoje delovanje pa razširil na območje celotne škofjeloške občine. V muzej so pričele prihajati prve zbirke starejšega knjižnega gradiva: knjižnica dr. Ivana Tavčarja iz dvorca na Visokem v Poljanski dolini, knjižnica baronov Oblak-Wolkensperg iz gradu Puštal pri Škofji Loki, nemška občinska knjižnica iz let 1941–1945 ter več časopisov in uradnih listov starejših letnikov. Ko je Muzejsko društvo leta 1954 pričelo izdajati *Loške razglede*, je muzej vzpostavil medknjižnično zamenjavo s sorodnimi ustanovami iz domovine in tujine.

Za knjižnico je v letih 1952–1961 skrbela muzejska arhivarka Doroteja Gorišek. Dokumentirala in inventarizirala je vse knjižnično gradivo, izdelala popis že omenjenih treh knjižnih zapuščin, na novo uredila in izdelala kartoteko strokovne literature. Vodila je evidenco ustanov za izmenjavo. Ko se je muzej leta 1959 preselil na Loški grad, je sodelovala pri selitvi na novo

lokacijo. Po njenem odhodu so za muzejsko knjižnico skrbeli kustosi. Inventarizacijo in katalogizacijo je prevzela etnologinja Meta Sterle, ki je uredila in izdelala abecedno-imenski in tematski UDK-katalog. Ob koncu 70. let prejšnjega stoletja je bilo v knjižnici že nad 5.000 enot strokovne literature, ki je v muzej prihajala večinoma z zamenjavo – *Loške razgledne* so leta 1980 denimo poslali v zamenjavo na 140 naslovov. Knjižnični fond se je bogatil z zapuščinami posameznikov in s knjigami iz opuščenih podružničnih šol ter drugih ustanov in organizacij na Loškem.

Ravnatelj muzeja Andrej Pavlovec si je prizadeval za ustrežnejše prostore knjižnice in za novo strokovno moč, da bi bila bolj dostopna dragocena strokovna literatura kot je zapisal leta 1979 v *Loških razgledih*. Leta 1980 je bilo v muzeju sistematizirano delovno mesto kustosa pedagoga, ki opravlja tudi knjižničarska dela. Kot pripravnica sem ob pomoči starejših kolegov, etnologinje Mete Sterle, kustosa za zgodovino Vinka Demšarja, in strokovnih sodelavcev Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka pod vodstvom prof. Janka Kreka pričela z urejanjem knjižnega gradiva. Po abecedi sem razvrstila vse serijske publikacije, monografije pa razporedila v dve ločeni zbirki – v zbirko aktualnih strokovnih monografij in v zbirko starih monografij, ki so izšle pred letom 1950, obe po tematskih skupinah UDK, razstavne kataloge pa po abecednem vrstnem redu likovnih umetnikov razstavljalcev ali glede na izdajatelja. Že omenjenim trem zbirkam starejšega knjižnega gradiva smo pridružili zbirko verskega tiska, njen popis so pripravili sodelavci Knjižnice Ivana Tavčarja.

Kot kustosinja pedagoginja z bibliotekarskim strokovnim izpitom sem nadaljevala z inventarizacijo in katalogizacijo gradiva. Izdelala in uredila sem listkovni katalog serijskih publikacij ter listkovna abecedno-imenski in UDK-katalog monografij in serijskih publikacij. Za Centralni katalog tujih periodičnih publikacij sem leta 1988 izdelala seznam tujih serijskih publikacij v muzejski knjižnici, da so bile te prek baze Narodne in univerzitetne knjižnice (v nadaljevanju: NUK) dostopne uporabnikom COBISS-a. Ko smo prešli na računalniško obdelavo podatkov, sem v letih 2011–2015 vodila računalniški katalog monografskih publikacij in računalniški katalog serijskih publikacij.

Knjižnica Loškega muzeja je specialna knjižnica s področja kulture, ki je bila leta 2009 vpisana v razvid knjižnic, ki opravljajo javno službo. Njeno delovanje spremlja Center za razvoj knjižnic v NUK. Decembra 2015 je knjižnica postala polnopravna članica knjižnično-informacijskega sistema COBISS. V knjižnici je nad 8.000 enot starejšega knjižnega gradiva in nad 15.000 enot strokovne literature, kamor je uvrščeno tudi domoznansko gradivo: šolska glasila, glasila krajevnih skupnosti, glasila delovnih organizacij, razne jubilejne publikacije in muzejski razstavni katalogi, kjer število lastnih, muzejskih izdaj že presega 350 enot. Letni prirast v zadnjih petih letih znaša prb. 250 enot. Kot način pridobivanja gradiva prevladuje izmenjava s sorodnimi institucijami, predmet zamenjave so muzejski razstavni katalogi in *Loški razgledi*, ki jih muzej trenutno zamenjuje s 45 ustanovami doma in v tujini (Hrvaška, Italija, Češka, Slovaška, Španija, Nemčija). Spodnja tabela prikazuje rast fonda strokovne literature skozi desetletja.

Tabela 1: Rast strokovne literature v knjižnici Loškega muzeja Škofja Loka v letih 1937–2018

Obdobje	Št. inventarnih enot
1937–1962	1.715
1963–1980	3.903
1981–2000	5.777
2001–2018	3.973
Skupaj	15.828

V muzejski knjižnici hranimo sedem zbirk starejšega knjižničnega gradiva. Vse so prišle v muzej kot celota, saj so del nekdanjih ukinjenih knjižnic.

1. Knjižnica dr. Ivana Tavčarja z Visokega. Obsega nad 600 naslovov, od tega nad 200 antikvarnih izdaj.
2. Knjižnica baronov Oblak-Wolkensperg iz gradu Puštal pri Škofji Loki. Obsega nad 250 naslovov.
3. Zbirka verskega tiska. Obsega nad 450 naslovov.
4. Nemška občinska knjižnica 1941–1945. Obsega nad 500 naslovov.
5. Knjižnica narodnega heroja Maksa Krmelja - Matije. Obsega nad 1.500 naslovov.
6. Knjižnica prof. Marije Jamar Legat. Obsega nad 1.000 naslovov.
7. Zbirka starih monografij 1800–1950. Obsega nad 3.700 naslovov.

V teh zbirkah je več sto knjig, ki so izšle pred letom 1800 in so antikvarne vrednosti. Te že zaradi svoje starosti izpolnjujejo pogoje za razglasitev za kulturni spomenik, druge so pomembne zaradi vsebine in dokumentarne vrednosti. Nekatere med njimi presegajo lokalni pomen in so del naše skupne pisne kulturne dediščine, kot npr. pasijonski priročnik *Myrrhen-Gärtlein der hochblöblichen Bruderschaft Jesu Christi*, natisnjen v Ljubljani leta 1690, in rokopisni učbenik filozofije *Institutiones Universae Philosophiae* iz leta 1778. Obe knjigi sta del Tavčarjeve knjižnice z Visokega, učbenik je unikaten celo v slovenskem merilu in je dolgo časa veljal za izgubljenega. Zato smo ga digitalizirali, njegov posnetek pa je zdaj dostopen na portalu dLib in spletni strani muzeja.

Kot je bilo že omenjeno, je knjižnica od decembra 2015 vključena v sistem COBISS, kjer se pridružuje 19 muzejskim in 4 galerijskim knjižnicam. Kot sodelujoča v sistemu prevzema zapise za gradivo iz vzajemne baze in kreira lastno bazo podatkov. Uporabnikom COBISS-a je bilo ob koncu leta 2018 na voljo že 2.091 zapisov za 3.350 inventarnih enot iz muzejske knjižnice. Za gradivo, inventarizirano do leta 2010, pa so jim na voljo listkovna abecedno-imenski in UDK-katalog z več kot 12.000 kataložnimi zapisi in računalniški katalogi, ki jih knjižnica vodi od leta 2006. Teh je pet, z več kot 7.000 zapisi: za strokovne monografije 2011–2015, za serijske publikacije 2011–2015, za zbirko starih monografij, za knjižnico prof. Marije Jamar Legat in za knjižnico dr. Ivana Tavčarja v Visokega. Pri urejanju obsežnega knjižničnega fonda prostorska stiska predstavlja velik izziv, saj ima knjižnica za vso dejavnost na voljo samo 88 m². Strokovna literatura zato ni v prostem pristopu in je razporejena v skladiščnem prostoru ter v delovnih prostorih kustosov.

Knjižnica sodeluje z Društvom Univerza za 3. življenjsko obdobje Škofja Loka in Marinkino knjižnico, ki deluje pri Društvu upokojencev Škofja Loka. Tako je leta 2011 nastal računalniški popis Tavčarjeve knjižnice z Visokega, ki sta ga na osnovi starejšega popisa pripravili članici Društva U3 Špela Polajnar in Vera Hartman. V sodelovanju z Marinkino knjižnico pa teče projekt, kjer prostovoljka Nevenka Mandić Orehek dopolnjuje muzejsko bazo COBISS zapisov za monografije.

Zahvaljujoč razumevanju odgovornih v muzeju so bili muzejski knjižnici že na začetku postavljeni trdni temelji. Zagotovljeni so bili kadrovski in prostorski pogoji za njeno delovanje, knjižnično gradivo pa skrbno popisano najprej na seznamih, potem v listkovnih katalogih in nato v računalniških katalogih. Kljub prostorski stiski danes knjižnica ni ropotarnica. Vključena je v sistem COBISS, njena vloga je dvojna. Hrani in posreduje muzejsko strokovno literaturo, poleg tega pa tudi sedem zbirk pisne kulturne dediščine, enakovredne drugim vrstam dediščine v muzeju.

Literatura:

Kalan, M., Knjižnica Loškega muzeja Škofja Loka : od ideje do vključevanja v sistem Cobiss, *Loški razgledi*, l. 64, št. 1, Škofja Loka 2017, str. 305–313.

Kalan, M., Trije knjižni zakladi iz knjižnice dr. Ivana Tavčarja z Visokega v Loškem muzeju Škofja Loka, *Argo : časopis slovenskih muzejev*, l. 61, št. 1, Ljubljana 2018, str. 46–51.

Publikacije Loškega muzeja Škofja Loka v obdobju 1961–2019

ZLOŽENKE IN KATALOGI**1961**

Gvidon Birolla : v počastitev slikarjeve 80-letnice [15. 10. 1961]. Škofja Loka : Pokrajinski muzej, 4 str.

Šubic Ive : partizanski motivi [december 1961]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

1966

Ive Šubic, Janez Vidic [29. 4.–30. 5. 1966]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Ob razstavi lesenih poslikanih znamenj iz Poljanske doline. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Peter Jovanovič [2. 9.–20. 9. 196]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Razstava nalepk za vžigalične škatlice [Evgen Burdych]. Škofja Loka : Loški muzej.

1967

Dvajset let grafike na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani [14. 3.–5. 4. 1967]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Anton Dolenc, Stane Jarm [7. 4.–4. 5. 1967]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Razstava del gorenjskih likovnikov [5.–21. 5. 1967]. Škofja Loka : Loški muzej : Pododbor DSLU Gorenjske, 6 str.

Boris Jesih : motivi iz Škofje Loke [22. 5.– 22. 6. 1967]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Hauko, Kalaš, Kolakovič, Kučukalič, Novšak, Pengov, Potočnik, Usenik [23. 6.–18. 7. 1967]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Štefan Simonič, Marjan Teržan : grafika [22. 9.–12. 10. 1967]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Romano Ukmar [30. 10.–15. 11. 1967]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Razstava na temo revolucije : J. Boljka, M. Sedej ml., I. Šubic [15. 12. 1967–8. 2. 1968]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

1968

Peter Černe [9. 2.–9. 3. 1968]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Marjan Dovjak [5. 4.–4. 5. 1968]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Peter Adamič [6. 6.–4. 7. 1968]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Groharjeva slikarska kolonija 67 [4. 7.–9. 8. 1968]. Škofja Loka : Loški muzej, 20 str.

Janez Potočnik [9. 8.–5. 9. 1968]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Pet umetnikov iz Pariza : posredovala Galerija 212 Beograd [13. 9.–11. 10. 1968], ur. Jure Cihlař. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

France Kokalj, Franci Novinc, Momo Vuković [11. 10.–6. 11. 1968]. Škofja Loka : Loški muzej, 7 str.

Albert Dorne Amsterdam : izbor slik iz zbirke evropske naivne umetnosti ustanove [6. 12. 1968–6. 1. 1969], ur. Andrej Pavlovec. Škofja Loka : Loški muzej, 20 str.

1969

Razstava Gatnik – Logar [februar 1969]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Maksim Sedej ml. [marec 1969]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Gorazd Šefran : razstava grafike [10.–25. 4. 1969]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Škofja Loka - Medicina Italija : razstavljajo Francesco Colizzi, Luigi Samoggia, Mario Mirri, Vincenzo Dal Rio, Clara Ghelli, Gianni Rimondini, Ghino Rimondini [25. 4.–25. 5. 1969]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Groharjeva slikarska kolonija [avgust 1969]. Škofja Loka : Loški muzej, 28 str.

Janez Pirnat. Škofja Loka : Loški muzej, 24 str. – slv., fr.

1970

France Slana [januar 1970]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Razstava del 4. Groharjeve slikarske kolonije 1970 [16. 7.– 30. 8. 1971], ur. Andrej Pavlovec. Škofja Loka : Loški muzej, 20 str.

Anton Flego plastika, Štefan Simonič grafika [december 1970], ur. Andrej Pavlovec. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Sedej Janez [november 1970]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Razstava del 8 samorastnikov : Gluhodedov, Hure – Delmati, Jereb, Jesenko, Jovanovič, Peternej J., Peternej K., Sever [september 1970]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Razstava del osmih umetnikov iz Mannheima : Gerd Dehof et al. [31. 7. 1970]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

1971

Viktor Snaj [april 1971]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Igor Pleško [marec–april 1971]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Prva skupna razstava slikarskih kolonij Izlake – Zagorje, Škofja Loka, Idrija, Ptuj – Borl, Ravne na Koroškem [Galerija na Loškem gradu, 15. 10. 1971]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Josef Tichy [september–oktober 1971]. [S. l. : s. n., s. d.], 4 str.

1972

Ive Šubic : ilustracije : razstava v počastitev poljanske vstaje [januar 1972], ur. Ive Šubic in Andrej Pavlovec. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Ciuha Jože, Šubic Ive, Vidic Janez [april 1972] , ur. Ive Šubic in Andrej Pavlovec. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Gvardjančič Herman, Jesih Boris, Novinc Franc [maj 1972], ur. Herman Gvardjančič. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

1973

Razstava del 5. Groharjeve slikarske kolonije 1971 [12. 1.–12. 2. 1973]. Loka : Loški muzej, 12 str.

Evgen Sajovic [19. 4.–15. 5. 1973], ur. Andrej Pavlovec. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Pejsaž kot tematska preokupacija v mladem slovenskem slikarstvu = Le paysage comme thème de préoccupation dans la jeune peinture Slovène. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str., slv., franc.

Marjan Keršič, Lojze Perko [november 1973]. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str.

Mala Groharjeva slikarska kolonija : razstava v počastitev mednarodnega tekmovanja pionirjev v alpskem smučanju za Pokal Loka [februar 1973]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

1974

Pavel Florjančič, Veljko Toman. Škofja Loka : Loški muzej et al., 16 str.

Marjan Pliberšek, Viktor Plestenjak [julij 1974], ur. Andrej Pavlovec. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str.

Adamič Peter, Tavčar Franc [oktober 1974], ur. Andrej Pavlovec. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str.

Gorazd Satler, Anton Demšar. [S. l. : s. n., s. d.], 8 str.

Razstava fotografij članov Društva likovnih oblikovalcev Slovenije : Janez Kališnik, Milan Kumar, Jože Mally, Marjan Pfeifer, Marijan Smerke, Vlastja Simončič, Miro Zdovc [januar 1974]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

1975

Boris Jesih [Galerija na Loškem gradu, Likovni salon Ravne, maj–junij 1975]. Škofja Loka : Loški muzej ; Ravne na Koroškem : Likovni salon, 15 str.

Pavle Bozovičar [september 1975], ur. Andrej Pavlovec. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str.

1976

Tomaž Gostinčar [8. 2.–10. 3. 1976], ur. Andrej Pavlovec. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Berko [19. 3.–15. 4. 1976]. Škofja Loka : Loški muzej, 24 str., slv., ang.

Nejč Slapar : grafika [april 1976]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Dolenc [maj–junij 1976]. Škofja Loka : Loški muzej, 18 str.

Batič, Kobe, Šubic : razstavljajo avtorji spomenika Dražgoški bitki [julij 1976]. Škofja Loka : Loški muzej, 20 str.

Štefan Simonič : ciklus najnovejših barvnih grafik [16. 12. 1976]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

1977

Jože Peternej – Mausar : retrospektivna razstava [2. 4.–20. 4. 1977]. [S. l. : s. n., s. d.], 16 str.

Živoslav Mijatović - Žile [maj 1977]. Škofja Loka : Loški muzej : Občinski sindikalni svet, 6 str.

Butina, Gruden, Huzjan, Jernejec, Lovko, Vodopivec, Vrezec [november 1977], ur. Žarko Vrezec. Škofja Loka : Loški muzej et al., 24 str.

1978

Branko Suhy [avgust 1978], ur. Andrej Pavlovec. Škofja Loka : Loški muzej, 40 str.

1979

Marina Mihelič - Satler, Gorazd Satler : tapiserije, slike [februar 1979]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Razstava študentov Akademije za likovno umetnost Ljubljana : interni natečaj za celostno podobo osnutkov za 20. zvezno štafeto mladosti '79 [26. april–18. maj 1979] / [pripravila Loški muzej in Akademija za likovno umetnost univerze "Edvarda Kardelja" Ljubljana s sodelovanjem predsedstva RK

ZSMS Ljubljana in občinskega sindikalnega sveta Škofja Loka]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Razstava Ad hoc [maj 1979]. Škofja Loka : Loški muzej, 7 str.

Razstava Združenja umetnikov Škofja Loka [december 79–januar 80], ur. Simon Mlakar. Škofja Loka : Loški muzej, 20 str.

Maksim Sedej ml. : O naravi nič novega : [Galerija Škofja Loka]. Škofja Loka : Loški muzej, 27 str., slv., franc., nem.

1980

Loška slikana meščanska keramika, Galerija Šubicev : proslava 40-letnice Loškega muzeja [11. 1. 1980]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Anton Dolenc, Stane Jarm [Galerija, junij 1980]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

1981

3. razstava likovnih skupin Gorenjske [4.–20. 4. 1981]. Škofja Loka : Zveza kulturnih organizacij : Loški muzej, 8 str. [tipkopis].

Henrik Marchel. Škofja Loka : Loški muzej [et al.], 24 str.

Hamid A. Tahir – Walid Mustafa, ur. Andrej Pavlovec. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Partizanska grafika, risbe in akvareli. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

1982

III. razstava del članov ljubiteljske likovne skupine pri ZKO Škofja Loka [5.–21. 2. 1982]. [Škofja Loka : s. n., s. d.], 6 str. [tipkopis].

Tone Logonder : ob 50-letnici akad. Kiparja. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Rajko Šubic : ob razstavi v galeriji Loškega muzeja tudi razstava akvarelov v sejni dvorani občine Škofja Loka. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Franc Zupet – Krištof. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Darko Slavec : razstavní katalog. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

1983

Stojan Kerbler. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Leon Koporc. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

France Pavlovec. Velenje : Kulturni center Ivan Napatnik ; Škofja Loka : Loški muzej et al., 8 str.

Franc Vozel. Škofja Loka : Loški muzej ; Kranj : Likovno društvo, 8 str.

Jakov Hure – Delmati : v počastitev 60-letnice slikarja samorastnika. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Marija Prelog. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Pregledna razstava ljubiteljske likovne ustvarjalnosti v občini Škofja Loka. Škofja Loka : Loški muzej : Zveza kulturnih organizacij, 4 str.

1984

Janez Hafner. Škofja Loka : Loški muzej : Združenje umetnikov, 16 str.

Božidar Jakac : osnutki za znamke, znamke, ovitki prvega dne in priložnostni ovitki, priložnostni žigi [september 1984], ur. Andrej Pavlovec. Škofja Loka : Loški muzej : Filatelistično društvo Lovro Košir, 77 str.

1985

Razstava Gorska krajina in planinska literatura ob 90-letnici Planinskega vestnika [Galerija na Loškem gradu, junij 1985]. Škofja Loka : Loški muzej v sodelovanju s Planinsko zvezo Slovenije, 24 str.

1986

Erika Marija Bajuk. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Žerko. Škofja Loka : Loški muzej, 27 str., slv., angl., nem., it.

Karlo Kuhar. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

1987

Boris Yuri Božič : razstava ob Srečanju v moji deželi [2. 7. 1987]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str., [tipkopis].

Vladimir Klanjšček [24. 7. 1987]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str., slv., it.

1988

Ignac Ribič : razstava ob 30-letnici kiparskega delovanja. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Žerko. Škofja Loka : Loški muzej, Zveza kulturnih organizacij ; Jesenice : Gledališče Tone Čufar, Galerija Kosova graščina, 32 str., slv., angl.

1991

Pavle Sedej. Škofja Loka : Loški muzej etc., [s. d.] 12 str., slv., nem.

Tisnikar : petindvajset let kasneje [september 1991]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

1992

Poslikane panjske končnice na Loškem [Okrogli stolp, 29. 5.–30. 6. 1992]. Škofja Loka : Loški muzej, 2 str.

Slike na steklo [Okrogli stolp, 7.–31. 7. 1992]. Škofja Loka : Loški muzej, 2 str.

Igor Pustovrh [Galerija Ivana Groharja, 16. 10. 1992]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

1993

Praznično vzdušje od cvetne nedelje do velikonočnega ponedeljka [Okrogli stolp, 4. 4.–2. 5. 1993]. Škofja Loka : Loški muzej, 2 str.

Ženska oblačilna kultura na Loškem [Okrogli stolp, 17. 9.–17. 10. 1993]. Škofja Loka : Loški muzej, 2 str.

1994

Fiat lux : Janez Ferlan, Dušan Fišer, Metod Frlc, Janez Hafner, Gani Laloshi, Tomaž Lunder, Marjetica Potrč, Herman Pivk, Silvester Plotajs – Sicoe, Igor Pustovrh, Jože Slak [Galerija Ivana Groharja, Galerija Loškega muzeja, atrij SDK, 17. 9.–16. 10. 1994]. Škofja Loka : Loški muzej, 36 str.

Duša Filipčič [avgust 1994]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Janez Knez, Henrik Marchel [Galerija Loškega muzeja, julij 1994]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Gorenjska 1994 : slikarska razstava del slikarjev partizanov [september 1994]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Janez Pipan : fotografije [Galerija Loškega muzeja, november 1994]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

1995

Velikonočna razstava loških kruhkov v žgani glini - delo Marjete Pikelj, mali kruhek [Okrogli stolp, 14.–26. 4. 1995]. Škofja Loka : Loški muzej, 2 str.

Barbara Demšar [Galerija Loškega muzeja, april 1995]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Klara Jenko [Galerija Loškega muzeja, april 1995]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Barvarstvo : predstavitev barvarske obrti na Škofjeloškem [Gorenjski sejem v Kranju, 9.–11. 5. 1995]. Škofja Loka : Loški muzej, 2 str.

Mali kruhek, Marjeta Pikelj [Ljubljana Cekinov grad, 10. 10. 1995–14. 1. 1996]. Škofja Loka : Loški muzej, 2 str.

1996

Metod Bohinc [Galerija Loškega muzeja, 5. 7.–25. 8. 1996]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Janez Pipan : fotozapisi [Galerija Loškega muzeja, 20. 9.–27. 10. 1996]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

90 let telovadbe in športa v občini Škofja Loka [Okrogli stolp, 6. 12. 1996–24. 1. 1997]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Tone Logonder [Galerija Loškega muzeja, 20. 12. 1996–2. 2. 1997]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Slike iz depoja Loškega muzeja [Galerija Loškega muzeja, 22. 3.–5. 5. 1996]. Škofja Loka : Loški muzej, 1 zlož.

Grajske zgodbe : razstava otroških risb [Okrogli stolp, 19. 9.–30. 10. 1996]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

1997

Mihaela Žakelj : božične zgodbe [Galerija Loškega muzeja, 4. 12. 1997–11. 1. 1998]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Prodajna razstava loških likovnikov [Galerija Loškega muzeja, 21. 3.–4. 4. 1997]. Škofja Loka : Loški muzej, 26 str.

Karen Soklič [Galerija Loškega muzeja, 12. 4.–11. 5. 1997]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Janez Hafner : podobe notranje krajine [Galerija Loškega muzeja]. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str., slv., nem

Jože Vogelcnik : razstava likovnih del [Galerija Loškega muzeja, 2.–15. 10. 1997]. [S. l. : s. n., s. d.].

Slovenske vinske kleti na fotografijah Janeza Pipana [Okrogli stolp, 6.–16. 11. 1997]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Mihaela Žakelj : božične zgodbe [Galerija Loškega muzeja, 4. 12. 1997–11. 1. 1998]. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str.

Tone Logonder [Galerija Loškega muzeja, 20. 12. 1996–2. 2. 1997]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

1998

August Berthold : fotograf z začetka stoletja [Galerija Loškega muzeja, Glasbena šola Škofja Loka, 15. 1.–15. 2. 1998]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Aleš Gregorič : fotografije [Okrogli stolp, 19. 2.–15. 3. 1998]. Škofja Loka : Loški muzej.

Iz ateljev učiteljev likovne pedagogike Pedagoške fakultete v Ljubljani [Galerija Loškega muzeja, 19. 3.–19. 4. 1998]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Sokolarstvo na Loškem [Okrogli stolp, 24. 4.–24. 5. 1998]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Tapiserije Silve Horvat [Galerija Loškega muzeja, 23. 6.–30. 8. 1998]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Podobe Petra Jovanoviča [Galerija Loškega muzeja, 4.–27. 9. 1998]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Boleslav Čeru [Galerija Loškega muzeja, 30. 9.–14. 10. 1998]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Boris Prokofjev [Galerija Loškega muzeja, 16. 10.–8. 11. 1998]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Alenka Pirman, Maja Šubic : Ekvador, Kolumbija [Okrogli stolp, 3. 12. 1998–10. 1. 1999]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Karel Plestenjak [Galerija Loškega muzeja, 10. 12. 1998–3. 1. 1999; Grad Kromberk, 15. 1.–28. 3. 1999]. Škofja Loka : Loški muzej ; Nova Gorica : Goriški muzej, 6 str.

1999

Deset let pozneje : razstava slik članov prekmurskega združenja likovni umetnikov [Galerija Loškega muzeja, 8. 1.–10. 2. 1999]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Lado Jakša : misel svetlobe : fotografije [Galerija Loškega muzeja, februar–marec 1999]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str., slv., angl.

Berko [Galerija Loškega muzeja, 18. 3. 1999]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Ribištvo na Loškem [Okrogli stolp, 9. 4.–9. 5. 1999]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Tomaž Gorjup : dela na papirju 1995–1999 [Galerija Loškega muzeja, 23. 4.–30. 5. 1999]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Petra Plestenjak Podlogar : leseni modeli za mali kruhek [Okrogli stolp, 11. 5.–1. 6. 1999]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Franc Novinc [Galerija Loškega muzeja, junij 1999]. Škofja Loka : Loški muzej, 20 str., slv., nem

Peter Pokorn : narodopisni motivi Slovenije [Okrogli stolp, Galerija Fara, 23. 6. 1999]. Škofja Loka : Loški muzej etc., 6 str.

Ob stoletnici kmetijskega združenstva in mlekarstva na Loškem [Okrogli stolp, 3. 9.–3. 10. 1999]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Razkrivajoča navzočnost telesa. Dela študentov ALU na papirju [Galerija Loškega muzeja, 14. 10.–14. 11. 1999]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

2000

Marjeta Pikelj - medeno figuralno pecivo, Jože Košenina - modeli za mali kruhek [Budnarjeva muzejska hiša Kamnik, 6. 2.–20. 2. 2000]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Ciril Velkovrh : Gore prijateljstva : izbrane fotografije znamenj ob Slovenski planinski poti [Okrogli stolp, 25. 5.–25. 6. 2000]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Stane Jarm, Anton Dolenc [Galerija Loškega muzeja, 6. 6.–31. 8. 2000]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Klara Ogorevc Jenko [Galerija Ivana Groharja, 4. 9.–20. 9. 2000]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Barbara Demšar [Galerija Ivana Groharja, 13. 10.–12. 11. 2000]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Marija Vogelnic : zgodnje ilustracije [Okrogli stolp, 6. 11.–31. 12. 2000]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Marjan Prevodnik [Galerija Loškega muzeja, Galerija Ivana Groharja, 17. 11.–17. 12. 2000]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

2001

Tomaž Lunder : Sanje [Galerija Ivana Groharja, 5. 2.–4. 3. 2001]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Peter Jovanovič, iskalec sonca [Okrogli stolp Loškega gradu, Kapela Puštalskega gradu, 5. 2.–5. 3. 2001]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Tanja Lažetić and Dejan Habicht : Snepšot [Galerija Ivana Groharja, marec 2001]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Primož Pugelj : Odprava J [Galerija Ivana Groharja, april 2001]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Boštjan Drinovec [Galerija Ivana Groharja, maj 2001]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Rudi Stopar [Okrogli stolp, 18. 5.–20. 6. 2001]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Roberto Krajcer : Komunikacija dimenzije ali dimenzija komunikacije [Galerija Ivana Groharja, junij 2001]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Dragica Čadež [Galerija Ivana Groharja, september 2001]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Matej Košir [Galerija Ivana Groharja, oktober 2001]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Potovanje na ladji Beagle 1831–1836 : razstava kamnitih znamk [Galerija Loškega muzeja, november 2001]. Škofja Loka : Loški muzej, 24 str., slv., angl.

Mojca Smerdu : razstava kipov [Galerija Ivana Groharja, november 2001]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Miha Štrukelj [Galerija Ivana Groharja, december 2001]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

2002

Milan Kastelic [Galerija Ivana Groharja, februar 2002]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Manja Vadla : 59 [Galerija Ivana Groharja, marec 2002]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Mihelič - Pilon : Montparnasse [Galerija Franceta Miheliča, 14. 3.–9. 5. 2002]. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str.

Aleksij Kobal : Capricciose [Galerija Ivana Groharja, april 2002]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Antonio Živkovič, Janez Pelko : Rock [Galerija Ivana Groharja, maj 2002]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Vladimir Makuc [Galerija Ivana Groharja, junij 2002]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Gani Llaloshi : A Silver Dream about Andy [Galerija Ivana Groharja, julij 2002]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Ljubo Kozic [Okrogli stolp, 12. 9.–12. 10. 2002]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Franc Novinc [Galerija Franceta Miheliča, september 2002]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Davor Rapaič [Galerija Ivana Groharja, oktober 2002]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

TVU 2002 : razstava, koncert, delavnica [Puštalski grad, 18.–19. 10. 2002]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Jurij Kalan [Galerija Ivana Groharja, november 2002]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Jasna Samarin [Galerija Ivana Groharja, december 2002]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Veneti na Slovenskem [Okrogli stolp, 15. 11.–4. 12. 2002]. Škofja Loka : Loški muzej, 10 str.

Tamara Vodopivec : Zgodbe na koži [Okrogli stolp, 5. 12. 2002–13. 1. 2003]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Edina temà je neznanje : šolstvo in skrb za slepe in slabovidne na Slovenskem [Galerija LM 13. 12. 2002–12. 1. 2003]. Škofja Loka, Loški muzej, 6 str.

2003

Strip Core [Galerija Ivana Groharja, februar 2003]. Škofja Loka, Loški muzej, 4 str.

Boštjan Plesničar : Premoderno [Galerija Ivana Groharja, marec 2003]. Škofja Loka, Loški muzej, 4 str.

Majda Skrinar : Eden [Galerija Ivana Groharja, maj 2003]. Škofja Loka, Loški muzej, 4 str.

Metod Frlic : Vizija časa [Galerija Ivana Groharja, junij 2003]. Škofja Loka, Loški muzej, 4 str.

Irena Romih : Ne tipaj! [Galerija Ivana Groharja, julij 2003]. Škofja Loka, Loški muzej, 4 str.

Atelje Clobb z gosti No. 14 [Galerija Ivana Groharja, oktober 2003]. Škofja Loka, Loški muzej, 4 str.

Majda Skrinar [Galerija Ivana Groharja, november 2003]. Škofja Loka, Loški muzej, 4 str.

Janez Kardelj [Galerija Ivana Groharja, november 2003]. Škofja Loka, Loški muzej, 4 str.

Mateja Kavčič : Letni časi [Galerija Ivana Groharja, december 2003]. Škofja Loka, Loški muzej, 4 str.

Jaslice : prodajna razstava [Galerija Ivana Groharja, 4.–14. decembra]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Antonio Živkovič : Prostori tišine : fotografije [Razstavni salon Rotovž, marec 2003; Galerija Loškega muzeja, september 2003]. Maribor : Umetnostna galerija ; Škofja Loka, Loški muzej, 30 str.

2004

Tereza Pavlovič [Galerija Ivana Groharja, januar 2004]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Agata Pavlovec [Galerija Ivana Groharja, januar 2004]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Matjaž Bertonec [Galerija Ivana Groharja, marec 2004]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Mateja Sever : Magma [Galerija Ivana Groharja, april 2004]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Zmago Lenárdič [Galerija Ivana Groharja, maj 2004]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Marko A. Kovačič : Nazaj v prihodnost [Galerija Ivana Groharja, junij 2004]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Arheološke raziskave srednjeveške Škofje Loke [Galerija Loškega muzeja, 24. 6. 2004–1. 6. 2005]. Škofja Loka : Loški muzej, 36 str.

Nuša Lapajne : Sanjsko mesto [Galerija Ivana Groharja, september 2004]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Arjan Pregl [Galerija Ivana Groharja, oktober 2004]. Škofja Loka, Loški muzej, 4 str.

Arven Šakti Kralj Szomi : Timeline [Galerija Ivana Groharja, november 2004]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

2005

Eugen Borkovsky : Plasti samote [Galerija Ivana Groharja, januar 2005]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Marko Kociper : Štiri perspektive [Galerija Ivana Groharja, februar 2005]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Sanela Jahić : Izdavnica iluzije [Galerija Ivana Groharja, marec 2005]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Mirjam Marussig : Trenutki [Galerija Ivana Groharja, april 2005]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Nataša Tajnik : Voda [Galerija Ivana Groharja]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Poslikane panjske končnice iz Loškega muzeja = Painted beehive panels [Okrogli stolp, 18. 6.–30. 9. 2005]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Mirna Pavlovec : Zima na papirju [Galerija Ivana Groharja, september 2005]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Andrej Jemec : Akvareli in risbe [Galerija Loškega muzeja, 27. 10. 2005–8. 1. 2006]. Škofja Loka : Loški muzej, 32 str.

2006

Špela Žabkar, Gorazd Kavčič : Soočanja z dediščino : fotografska razstava [Galerija Ivana Groharja, 23. 2.–12. 3. 2006]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Škofja Loka - čas pasijona : [Galerija Loškega muzeja, 6. 4.–15. 10. 2006]. Škofja Loka : Loški muzej, 83 str.

Škofja Loka at the Time of Passion [Galerija Loškega muzeja, 6. 4.–15. 10. 2006]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str., ang.

Jiri Kočica in Janez Ferlan : Od --- pri --- [Galerija Ivana Groharja, 31. 8.–14. 9. 2006]. Škofja Loka : Loški muzej, 1 zlož.

Sto let športa v občini Škofja Loka in portreti vrhunskih športnikov [Galerija Ivana Groharja, 24. 10. 2006]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

John D. Antone : Izsanzani oltarji / Dream Altars [Galerija Ivana Groharja, 1.–19. 6. 2006]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Rado Dagarin : Ukročena barvitost [Galerija Ivana Groharja]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Slavica Marin : Morfologija sprememb [Galerija Ivana Groharja]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

2007

Kolaži Ane Šalamun [Galerija Ivana Groharja, 1. 2.–3. 3. 2007]. Škofja Loka : Loški muzej, 1 zloženka

70 let Muzejskega društva v Škofji Loki : 1937–2007 [Galerija Ivana Groharja, marec 2007]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Andrej Jemec : Kam? [Galerija Ivana Groharja, 3. 4.–22. 4. 2012]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Taja Ivančič [Galerija Ivana Groharja, 17. 5.–20. 6. 2007]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Plečnik na Loškem [Galerija Loškega muzeja, 8. 6.–31. 10. 2007]. Škofja Loka : Loški muzej, 56 str.

Pavel Florjančič : Živožitja [Galerija Ivana Groharja, 23. 8.–25. 9. 2007]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Edi Šelhaus in Škofja Loka [Galerija Ivana Groharja, 3.–21. 10. 2007]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

100 let Planinskega društva Škofja Loka [Galerija Ivana Groharja, 26. 10.–18. 11. 2007]. Škofja Loka : Loški muzej, 2007

Domen Slana : Zračni talismani [Galerija Ivana Groharja, 22. 11.–15. 12. 2007]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Berko : Ujeti trenutki [Galerija Ivana Groharja, 20. 12. 2007–3. 2. 2008]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Ivan Bukovec, Adriana Omahna : Labirint med dvema svetovoma [Galerija Ivana Groharja]. Škofja Loka : Loški muzej, 14 str.

2008

Barbara Kastelec [Galerija Ivana Groharja, 5. 2.–2. 3. 2008]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Milena Gregorčič : Odsevi neskončnosti [Galerija Ivana Groharja, 6. 3.–6. 4. 2008]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Loška krajina v podobah zapisana : krajinska motivika v loškem slikarstvu od Groharja do današnjih dni : [Galerija Loškega muzeja, 9. 4.–31. 12. 2008]. Škofja Loka : Loški muzej, 139 str.

The Škofja Loka Landscape captured in pictures : landscape images in Škofja Loka art from Ivan Grohar to the present [Galerija Loškega muzeja, 9. 4.–31. 12. 2008]. Škofja Loka : Loški muzej, 141 str., ang.

Janez Hafner : Med cesto in nebom [Galerija Ivana Groharja, 15. 4.–4. 5. 2008]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Peter Jovanovič : Umetnost, ki jo narekuje srce : razstava risb in skulptur [Galerija Ivana Groharja, 21. 5.–1. 6. 2008]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Meta Adamič Bahl : Herbarij občutkov [Galerija Ivana Groharja, 28. 8.–14. 9. 2008]. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str.

Andrej Perko : Stati inu obstati [Galerija Ivana Groharja, 16. 9.–2. 11. 2008]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Maja Šubic : Tistega lepega dne : freske in dela na papirju [Prirodoslovna zbirka Loškega muzeja, 21. 10. 2008]. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str.

Franc Novinc : [Galerija Loškega muzeja, 28. 11. 2008–februar 2009; Galerija Ivana Groharja, 25. 11.–14. 12. 2008]. Škofja Loka : Loški muzej, 57 str.

2009

Irena Jeras Dimovska - slike, Boge Dimovski - grafike [Galerija Ivana Groharja, 29. 1.–1. 3. 2009]. Škofja Loka : Loški muzej, 10 str.

Albina Nastran : Iskanje nevidnih resničnosti [Galerija Ivana Groharja, 4. 3.–14. 4. 2009]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Pogledi na tisočletno mesto [Galerija Loškega muzeja, 12. 3.–3. 5. 2009], ur. Boštjan Soklič. Škofja Loka : Loški muzej, 31 str.

Jože Slak - Đoka : Med snovjo in praznino [Galerija Ivana Groharja, 23. 4. 2009]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Poslikane skrinje na Loškem : [Galerija Loškega muzeja, 15. 5.–30. 9. 2009]. Škofja Loka : Loški muzej, 39 str.

Alenka Vidrgar : Uni-versus [Galerija Ivana Groharja, 27. 5.–21. 6. 2009]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Tomaž Lunder : Portreti [Galerija Ivana Groharja, 16. 7.–23. 8. 2009]. Škofja Loka : Loški muzej, 10 str.

Peter Pokorn : Zapisi s svetlobo [Galerija Ivana Groharja, 26. 8.–27. 9. 2009]. Škofja Loka : Loški muzej, 11 str.

Maja Šubic : Potovanje na ladji Beagle [Okrogli stolp, december 2009]. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str.

Aljažev stolp [Galerija Ivana Groharja, 8. 10.–6. 11. 2009]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Sledi slovenske grafične dediščine [Galerija Loškega muzeja, oktober 2009–februar 2010]. Škofja Loka : Loški muzej, 59 str.

Lujo Vodopivec : Kipi [Galerija Ivana Groharja, 11. 11.–6. 12. 2009]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

2010

Muzejsko delo kot ogledalo časa [Galerija Ivana Groharja, 11. 2.–21. 3. 2010], ur. Boštjan Soklič. Škofja Loka : Loški muzej, 45 str.

Agata Pavlovec : Zastrti [Galerija Ivana Groharja, 25. 3.–18. 4. 2010]. Škofja Loka : Loški muzej, 81 str.

Franc Novinc : Oaze prvobitnosti / Oases of Originality [Velesposlaništvo Republike Slovenije, Bruselj, Belgija, 9.–23. 3. 2010]. Škofja Loka : Loški muzej, 27 str., slv., ang.

Joni Zakonjšek : Pra...niti [Galerija Ivana Groharja, 22. 4.–23. 5. 2010]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Nabrusimo kose : absolventi Akademije za likovno umetnost in oblikovanj [Galerija Ivana Groharja, 27. 5.–27. 6. 2010]. Škofja Loka : Loški muzej, 15 str.

Kaj jemlješ ti orožje, sin? : ognjeno orožje na Loškem gradu [Galerija Loškega muzeja, 22. 6.–30. 9. 2010]. Škofja Loka : Loški muzej, 35 str.

What arms you 're taking up, son? [Galerija Loškega muzeja, 22. 6.–30. 9. 2010]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str., ang.

Marie Michaela Šechtlová : Grafike / Graphics [Sokolski dom Škofja Loka, 28. 6.–16. 7. 2010]. Škofja Loka : Loški muzej, 19 str.

Duh v času : katalog razstave likovnih del nekdanjih profesorjev in dijakov Gimnazije Škofja Loka ob 60-letnici njenega obstoja [Sokolski dom Škofja Loka, 16. 9.–30. 9. 2010]. Škofja Loka : Loški muzej, 19 str.

Maja Sever : Luč [Galerija Ivana Groharja, 26. 8.–19. 9. 2010]. Škofja Loka : Loški muzej, 15 str.

Boštjan Kavčič : Org [Galerija Ivana Groharja, 21. 9.–31. 10. 2010]. Škofja Loka : Loški muzej, 11 str.

Milan Erič : Raztreščena enovitost razpadle celote ponovno sestavljena po delcih [Galerija Ivana Groharja, 4. 11.–3. 12. 2010]. Škofja Loka : Loški muzej, 20 str.

Matjaž in Jelena Bertonec : Obarvana pravljica [Galerija Ivana Groharja, 9. 12. 2010–9. 1. 2011]. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str.

Izgnani z domov : 1941–1945 : razstava posvečena 65. obletnici vrnitve gorenjskih izgnancev druge svetovne vojne. Škofja Loka : Loški muzej ; Jesenice : Gornjesavski muzej Jesenice ; Radovljica : Muzeji radovljiške občine ; Tržič : Tržiški muzej ; Kranj : Gorenjski muzej ; Kamnik : Medobčinski muzej Kamnik, 8 str.

2011

Janez Pelko, Anita Pavlič, Tomaž Tomažin : Te-rezijanska [Galerija Ivana Groharja, 19. 1.–13. 2. 2011]. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str.

Tina Dobrajc : Wunderkammer [Galerija Ivana Groharja, 17. 2.–14. 3. 2011]. Škofja Loka : Loški muzej, 18 str.

Vesna Čadež : Urbane arkadije [Galerija Ivana Groharja, 24. 3.–17. 4. 2011]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Nejč Slapar : Odzveni in odzivi [Galerija Ivana Groharja, 21. 4.–22. 5. 2011]. Škofja Loka : Loški muzej, 18 str.

Moč pogledov : portretno slikarstvo Ivana Groharja [Galerija na Loškem gradu, 17. 5.–2. 10. 2011]. Škofja Loka : Loški muzej, 117 str.

Nina Kaželj : Zrno graha in ostale muhe [Galerija Ivana Groharja, 26. 5.–19. 6. 2011]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Tone Logonder : Veličastje mavca [Galerija Ivana Groharja, 23. 6.–14. 8. 2011]. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str.

Michèle Philippe Arellano : Potovanje k viru in nazaj / Un aller-retour aux sources [Galerija Ivana Groharja, 18.–28. 8. 2011]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str., slv., fr.

Jožef Muhovič : Interakcija časov [Galerija Ivana Groharja, 8. 9.–2. 10. 2011]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Mark Požlep : One Dog a Man and an Island [Galerija Ivana Groharja, 6.–31. 10. 2011]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Sanela Jahić : Sociokonektikum Sociokinetikum [Galerija Ivana Groharja, 17. 11.–11. 12. 2011]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

2012

Manja Vadla : It's Time for Revolution : Part III: Buy, Swallow and Pretend [Galerija Ivana Groharja 11. 1.–12. 2. 2012]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Od zimskih spustov do olimpijskih krogov : loški zimski olimpijci in zmagovalci Pokala Loka [Galerija Ivana Groharja, 15. 2.–18. 3. 2012]. Škofja Loka : Loški muzej, 20 str.

Zakladi Gorenjske : iz zbirke muzejev Gorenjske [Galerija Ivana Groharja, marec 2012]. Škofja Loka : Loški muzej ; Kranj : Gorenjski muzej ; Jesenice : Gornjesavski muzej Jesenice ; Kamnik : Medobčinski muzej ; Radovljica : Muzeji radovljiške občine ; Tržič : Tržiški muzej, str. 15, 3. str. pril.

Andrej Jemec : Kam? [Galerija Ivana Groharja, 3.–22. 4. 2012]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Poslikane skrinje na Loškem [Galerija Loškega muzeja, 15. 5.–30. 9. 2009]. Škofja Loka : Loški muzej, 39 str. – 1. ponatis.

Valentin Oman : Likovni rokopis = Die Bildnerische Handschrift [Galerija na Loškem gradu = Galerie auf der Burg von Škofja Loka, 12. 6.–30. 9. 2012]. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str., slv., nem.

Konrad Peternejl–Slovenec : Apoteoza kmetstva [Galerija Ivana Groharja, 21. 6.–26. 8. 2012]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Matej Bizovičar : Brlog velikega belega lovca [Galerija Ivana Groharja, 13. 9.–7. 10. 2012]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Robert Potokar : Kontekst v sodobni arhitekturi [Galerija na Loškem gradu, 18. 10.–25. 11. 2012]. Škofja Loka : Loški muzej, 15 str.

Zmago Puhar : Podobe, ki vibrirajo [Galerija Ivana Groharja, 22. 11.–16. 12. 2012]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Andrej Pavlič, Jože Vrščaj : Obratno [Galerija Ivana Groharja, 20. 12. 2012–20. 1. 2013]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Veliki format : razstava umetniških del sodobnih škojeloških likovnih ustvarjalcev [Galerija na Loškem gradu, december 2012–februar 2013]. Škofja Loka : Loški muzej, 30 str.

2013

Jure Nastran : Poti in iskanja [Galerija Ivana Groharja, 24. 1.–10. 2. 2013]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Bele strmine, ki vabijo : kratka zgodovina smučanja na Loškem [Galerija Ivana Groharja, 14. 2.–3. 3. 2013]. Škofja Loka : Loški muzej, 14 str.

Maruša Šuštar : Zemlja, ki poješ mi [Galerija Ivana Groharja, 6.–31. 3. 2013]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Matej Plestenjak : Namatejano kiparstvo [Galerija Ivana Groharja, 10. 4.–5. 5. 2013]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Igor Pustovrh [Galerija Ivana Groharja, 9. 5.–2. 6. 2013]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Kuj me življenje, kuj ... [Galerija Ivana Groharja, 5.–23. 6. 2013]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Znanje je luč : vzgoja in izobraževanje skozi čas s poudarkom na deklisiki uršulinski šoli na Loškem gradu [Galerija na Loškem gradu, 13. 6.–30. 9. 2013]. Škofja Loka : Loški muzej, 72 str.

Peter Adamič : Slikovitost in dinamika [Galerija Ivana Groharja, 27. 6.–25. 8. 2013]. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str.

Sodobna japonska fotografija = Modern Japanese Photography : Kikuo Hara et al. [Galerija Ivana Groharja, 19. 9.–6. 10. 2013]. Škofja Loka : Loški muzej, 15 str., slv., angl.

Tomaž Kržišnik : Risbe [Galerija Ivana Groharja, 22. 10.–8. 12. 2013]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

France Slana [Galerija na Loškem gradu, 29. 11. 2013–26. 1. 2014]. Škofja Loka : Loški muzej, 15 str.

Silva Horvat : Tapiserije [Galerija Ivana Groharja, 11. 12. 2013–26. 1. 2014]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

2014

Miha Maleš : Prešernov Sonetni venec [Galerija Ivana Groharja, Škofja Loka, 6. 2.–9. 3. 2014]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Lirika črte : iz likovnih zbirke muzejev na Gorenjskem : dela na papirju = The Lyricism of the Line : from the Art Collections of Museums in Gorenjska : Works on Paper. Kamnik : Medobčinski muzej ; Škofja Loka : Loški muzej ; Kranj : Gorenjski muzej ; Jesenice : Gornjesavski muzej ; Radovljica : Muzeji radovljiške občine ; Tržič : Tržiški muzej, 43 str., slv., angl.

Klavdija Škrbo Karabegović : Skozi objektiv [Galerija Ivana Groharja, 13. 3.–27. 4. 2014]. Škofja Loka : Loški muzej, 11 str.

Mito Gegič : Un-do [Galerija Ivana Groharja, 8. 5.–15. 6. 2014]. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

Spomini na umetnika : Pavel Bozovičar (1910–2001) [Galerija Ivana Groharja, 26. 6.–31. 8. 2014]. Škofja Loka : Loški muzej, 32 str.

Več svetlobe! : svetila od prazgodovine do danes : [Galerija na Loškem gradu, september 2014]. Škofja Loka : Loški muzej, 73 str.

Tina Dobrajc : She(ep) [Galerija Ivana Groharja, 16. 10.–12. 11. 2014]. Škofja Loka : Loški muzej, 14 str.

Tihomir Pinter, Andrej Jemec : Prijatelj dva ... [Galerija Ivana Groharja, 20. 11.–14. 12. 2014]. Škofja Loka : Loški muzej, 22 str.

Loka, moj edini pravi dom! : življenje in delo Marije Jamar Legat (1914–2003) [Galerija Ivana Groharja, 17. 12. 2014–30. 1. 2015]. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str.

2015

Smučke na noge : portreti vrhunskih športnikov [Galerija Ivana Groharja, 11. 2.–1. 3. 2015]. Škofja Loka : Loški muzej, 32 str.

Tradicionalno izdelovanje papirnatih rož : nesnovna kulturna dediščina Slovenije [Galerija Ivana Groharja, 5.–29. 3. 2015]. Škofja Loka : Loški muzej, 4 str.

Škofja Loka – čas pasijona [Galerija Loškega muzeja, 6. 4.–15. 10. 2006]. Škofja Loka : Loški muzej, 83 str., 1. ponatis.

Škofja Loka – čas pasijona : bonton pri mizi in načela zdrave prehrane. Škofja Loka : Loški muzej, 26 str.

Avust Černigoj v mreži evropskega konstruktivizma : Černigoj-teater / Avgust Černigoj - in the Network of European Constructivism : Černigoj-Theatre [Galerija na Loškem gradu, 22. 6. 2015–15. 2. 2016]. Škofja Loka : Loški muzej, 136 str., slv., ang.

Zbornik prispevkov z mednarodnega strokovnega simpozija Avgust Černigoj in dediščina eksperimentalnih praks [Loški muzej Škofja Loka, 24. 4. 2014]. Škofja Loka : Loški muzej, 44 str., slv., ang.

Jana Vizjak : Križev pot v sivem [Galerija Ivana Groharja, 31. 3.–3. 5. 2015]. Škofja Loka : Loški muzej, 20 str.

Mateja Kavčič : Gozdna igralnica / Forest Playground [Galerija Ivana Groharja, 8. 10.–1. 11. 2015]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str., slv., angl.

Metod Frlic : Udi narodovega telesa ali fantje zavozili ste / The Limbs of the Nation's Body or Guys You've Blown it [Galerija Ivana Groharja, 5.–26. 11. 2015]. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str., slv., angl.

Izložbe domišljije : Po dar na škojeloški plac! : skupinska prodajna razstava loških umetnikov in rokodolcev / Windows of Imagination : Get a Gift

at Škofja Loka Square! : Group Sales Exhibition of Škofja Loka Artists and Craftsmen [Škofja Loka, 3. 12. 2015–7. 1. 2016]. Škofja Loka : Loški muzej, 1 zgibanka, slv., angl.

2016

Vzgajaj v trdnem telesu trdne značaje : 110 let Telovadnega društva Sokol v Škofji Loki / Raising a Strong Character in a Strong Body : 110 Years of the Sokol Gymnastic Society in Škofja Loka [Galerija Ivana Groharja, 17. 2.–23. 3. 2016]. Škofja Loka : Loški muzej, 14 str., slv., angl.

Propaganda! : medvojni plakat (1941–1945) iz zbirke Loškega muzeja / Wartime Posters (1941–1945) from the Loka Museum Collection [Galerija Ivana Groharja, 30. 3.–5. 5. 2016]. Škofja Loka : Loški muzej, 14 str., slv., angl.

Vmesni prostor / In-between Space [Galerija na Gradu, Galerija Ivana Groharja, Okrogli stolp, 1. 6.–15. 10. 2016]. Škofja Loka : Loški muzej, 103 str., slv., angl.

Berko [Galerija na Gradu, 14. 9.–16. 11. 2016 ; Gorenjski muzej Kranj, 9. 6.–19. 9. 2016 ; Medobčinski muzej Kamnik, 25. 11.–16. 5. 2017]. Škofja Loka : Loški muzej, 151 str., slv., angl.

Izrazni eskapizem Nejča Slaparja / The Expressive Escapism of Nejc Slapar [Galerija Ivana Groharja, 21. 9.–16. 11. 2016]. Škofja Loka : Loški muzej, 23 str., slv., angl.

Duje Jurić : Stvarno - nestvarno / (Un)real [Galerija Stolp / Tower Gallery, 26. 10. 2016–09. 04. 2017]. Škofja Loka : Loški muzej, 23 str., slv., angl.

Kalle Hamm, Dzamil Kamnager : Potovanje / Journey [Galerija na Gradu, 23. 11. 2016–17. 4. 2017]. Škofja Loka : Loški muzej, 64 str., slv., angl.

Izložbe domišljije : prodajna razstava umetnikov in rokodelcev / Windows of Imagination : Group Sales Exhibition of Artists and Craftsmen [Škofja Loka, 29. 11.–31. 12. 2016]. Škofja Loka : Loški muzej, 1 zlož., slv., angl.

Naše tovarne, naš ponos : industrijska dediščina Gorenjske. Kranj : Gorenjski muzej ; Škofja Loka : Loški muzej ; Radovljica : Muzeji radovljiške občine ; Tržič : Tržiški muzej ; Jesenice : Gornjesavski muzej Jesenice ; Kamnik : Medobčinski muzej Kamnik ; Domžale : Slamnikarski muzej, 59 str., slv.

2017

Črte in dimenzije : Škofja Loka in njeni gradovi na skicah in računalniških tridimenzionalnih modelih Tomaža Križnarja / Lines and Dimensions : Škofja Loka and its Castles in the Sketches and Computer-generated Three Dimensional Models of Tomaž Križnar [Galerija Ivana Groharja, 15. 2.–15. 4. 2017]. Škofja Loka : Loški muzej, 24 str., slv., angl.

Tone Logonder : Spomenik umetnosti in lepoti / A Monument of Art and Beauty [Galerija Ivana Groharja, 12. 4.–31. 5. 2017]. Škofja Loka : Loški muzej, 23 str., slv., angl.

Sveže! Frišn! Fresh! : pregledna razstava novejših del članov Združenja umetnikov Škofja Loka / A Survey Exhibition of Recent Works by the Members of the Škofja Loka Association of Artists [Galerija na Gradu, 17. 5.–6. 9. 2017]. Škofja Loka : Loški muzej, 51 str., slv., angl.

Opečne prezračevalne mreže, gospodarskemu poslopju v korist in okras / Ventilation Brickwork Screens - a Decorative and Useful Feature of Agricultural Buildings [Galerija Ivana Groharja, 7. 6.–1. 9. 2017]. Škofja Loka : Loški muzej, 39 str., slv., angl.

Človek : stroj / Man : Machine : Metod Frlič, Tomaž Furlan, Sanela Jahić, Aleksij Kobal, Antonio Živkovič [Galerija na Gradu, 18. 10. 2017–25. 2. 2018]. Škofja Loka : Loški muzej, 44 str., slv., angl.

Mausar, žirovski Apelles / The Apelles of Žiri [Muzej Žiri, 9. 11. 2017–11. 2. 2018]. Škofja Loka : Loški muzej, 23 str., slv., angl.

Izložbe domišljije : prodajna razstava umetnikov in rokodelcev / Windows of Imagination : Group Sales Exhibition of Artists and Craftsmen [Škofja Loka, 28. 11.–31. 12. 2017]. Škofja Loka : Loški muzej, 20 str., slv., angl.

2018

Marjan Žitnik : Delavec za boljši svet / A Worker for a Better World [Galerija Ivana Groharja, 7. 2.–25. 3. 2018]. Škofja Loka : Loški muzej, 39 str., slv., angl.

Loka : Ankara : Loka : Evrazijsko vrvenje Hakana Esmerja / Hakan Esmer's Euro-Asian Hustle and Bustle [Galerija na Gradu, 14. 3.–9. 5. 2018]. Škofja Loka : Loški muzej, 27 str., slv., angl.

Prosojni dokumenti časa : fotografije na steklo iz depoja Loškega muzeja in fotografski opus Františka Topiča iz Narodnega muzeja Bosne in Hercegovine [Galerija Ivana Groharja, 18. 4.–3. 6. 2018]. Škofja Loka : Loški muzej, 19 str., slv.

Loka : Ankara : Loka : Peter Gaber : zbudi mojo osamljenost [Galerija na Gradu, 16. 5.–26. 8. 2018]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

»A jaz imam po strani klobuk, pa kaj mi vse drugo mar!«, Polona Poklukar : razstava klobukov [Galerija Ivana Groharja, 13. 6.–2. 8. 2018]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Vid Sark : Azteške pesmi : risbe 2015–2017 [Galerija Ivana Groharja, 22. 8.–23. 9. 2018]. Škofja Loka : Loški muzej, 15 str.

Franc Novinc : Roke moje mame [Galerija na Gradu, 5. 9.–28. 10. 2018]. Škofja Loka : Loški muzej, 44 str.

Izložbe domišljije : prodajne razstave umetnikov in rokodelcev / Windows of Imagination : Group Sales Exhibition of Artists and Craftsmen [Škofja Loka, 1.–31. 12. 2018]. Škofja Loka : Loški muzej, 1 zgibanka, slv., angl.

2019

1. svetovna vojna na Loškem : zbornik ob razstavah 1. svetovna vojna na Loškem [Galerija na Gradu 28. 11. 2018–2. 6. 2019, Andrej Perko : Mi hočemo živeti : Galerija Ivana Groharja, 3. 10.–25. 11. 2018]. Škofja Loka : Loški muzej, 95 str.

Janez Pelko : Zatemnjena razodetja [Galerija Ivana Groharja, 30. 1.–10. 3. 2019]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Tomaž Kržišnik : Umetnost misli : katalog pregledne razstave / The Art of Thoughts [Muzej Žiri, 29. 3.–31. 12. 2019]. Škofja Loka : Loški muzej, 45 str.

Sanela Jahić : The Labour od Making Labour Disappear / Delati zginotje delanja [Galerija Ivana Groharja, 16. 5.–23. 6. 2019]. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

Neverjetne gore : vodnik po Gorenjski muzejsko-planinski transverzali [skupni projekt gorenjskih muzejev 18. 5. 2019]. Škofja Loka : Loški muzej ; Mojstrana : Slovenski planinski muzej ; Tržič : Tržiški muzej ; Radovljica : Muzeji radovljiške občine ; Kamnik : Medobčinski muzej Kamnik ; Kranj : Gorenjski muzej, 55 str.

VODNIKI PO MUZEJSKIH ZBIRKAH

1962

Loški grad in muzej : vodnik po Loškem muzeju [France Planina]. Škofja Loka : Muzejsko društvo, 23 str. Ponatis iz dela Škofja Loka z bližnjo okolico avtorja Franceta Planine.

1972

Loški grad in muzej : vodnik po Loškem muzeju [France Planina]. Škofja Loka : Loški muzej, 31 str. Ponatis iz dela Škofja Loka s Poljansko in Selško dolino avtorja Franceta Planine.

1985

Loški muzej : vodnik po zbirkah [Meta Sterle, Zorka Šubic, Franc Podnar, Mira Kalan ; skici Zdena Kramar]. Škofja Loka : Loški muzej, 38 str. [tipkopis]

1989

Loški muzej 1939–1989 : vodnik po zbirkah : ob 50-letnici [Meta Sterle, Zorka Šubic, Franc Podnar, Mira Kalan ; skici narisala Zdena Kramar]. Škofja Loka : Loški muzej, 66 str.

1991

Loški muzej 1939–1989 : vodnik po zbirkah : ob 50-letnici [Meta Sterle, Zorka Šubic, Franc Podnar, Mira Kalan ; skici narisala Zdena Kramar]. Škofja Loka : Loški muzej, 66 str., 1. ponatis.

1995

Loški muzej : vodnik po zbirkah [Mira Kalan, Zorka Šubic, Meta Sterle, Tomi Trilar, Tone Hafner, Franc Podnar ; skici narisala Zdena Kramar]. Škofja Loka : Loški muzej, 79 str., 2. dopolnjena izdaja.

INFORMATIVNO IN DIDAKTIČNO GRADIVO

1962

Muzej na prostem / Open Air Museum Loški muzej Škofja Loka Jugoslavija / Musée de plein air : v počastitev občinskega praznika 18. 12. 1962. Škofja Loka Loški muzej, 6 str., slv., angl., fr.

1995

Par v praznični narodni noši iz druge polovice 19. stoletja : figuri za oblačenje. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str.

1996

Museum of Škofja Loka. Škofja Loka : Loški muzej, 10 str., angl.

1997

Loški muzej : pedagoška dejavnost. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

1998

Loški muzej : pedagoška dejavnost. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str., 1. ponatis.

Par v praznični narodni noši iz druge polovice 19. stoletja : figuri za oblačenje. Škofja Loka Loški muzej, 8 str., 1. ponatis.

Loški muzej. Škofja Loka : Loški muzej, 10 str.

1999

Zgornji stolp na Kranciju : nekdanji izgled, Loški vitezi, orožje, predmeti za vsakdanjo rabo. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str., 12 f. pril.

Das Museum von Škofja Loka Slovenia. Škofja Loka : Loški muzej, 10 str.

2000

Museo di Škofja Loka. Škofja Loka : Loški muzej, 10 str.

2005

Ivan Grohar (1867–1911) : poet slovenskega impresionizma. Škofja Loka : Loški muzej, 6 str.

2006

Giulio Quaglio : Snemanje s križa v kapeli sv. Križa v Puštalskem gradu = Deposition from the Cross in St. Cross Chapel at Puštal Castle. Škofja Loka : Loški muzej, 8 str., slv., ang.

2007

Stoletnica rojstva Franceta Miheliča. Škofja Loka : Loški muzej, 2 str.

Musée de Škofja Loka. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

2010

Mlinarstvo na Loškem. Škofja Loka : Loški muzej, 11 str.

O škofu, mostu in starem gradu : tri loške pripovedke o starih časih v sliki in besedi. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str.

About the bishop, the bridge and the old castle : three stories in pictures and words about the old times in Škofja Loka. Škofja Loka : Loški muzej, 16 str.

El Museo de Škofja Loka. Škofja Loka : Loški muzej, 14 str.

2016

Grajske rokodelnice : v sodelovanju z Loškim muzejem Škofja Loka pripravljata Rokodelski center DUO Škofja Loka in Pletilska zadruga Breja Preja. Škofja Loka : Loški muzej, 26 str., slv., angl.

Visoška domačija pripoveduje. Škofja Loka : Loški muzej, 1 zlož.

2017

Loški muzej Škofja Loka. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str.

Museo di Škofja Loka. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str., it.

Škofja Loka Museum. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str., angl.

Museum Škofja Loka. Škofja Loka : Loški muzej, 12 str., nem.

2018

Kokijeve muzejske dogodivščine : družinski vodnik po Loškem muzeju. Škofja Loka : Loški muzej, 23 str.

Koki's Museum Adventures : Family Guide to the Škofja Loka Museum. Škofja Loka : Loški muzej, 23 str., angl.

2019

Gora velikanov : loška pripovedka o nastanku gore Lubnik. Škofja Loka : Loški muzej, 36 str.

Popis publikacij je pripravila Mira Kalan.

Delavnica Janeza Ljubljanskega, Sv. Nedelja, po letu 1450, kopija freske (avtor kopije: Marijan Tršar), 265 x 222 cm

Freska, katere original se nahaja na fasadi cerkve v Crngrobu, ima enkratno dokumentarno vrednost, saj skozi žanrske prizore prikazuje življenje srednjeveškega človeka. Kaže nam opravila, s katerimi vernik – če jih opravlja ob nedeljah – muči odrešenika. Na njej so prizori različnih obrti in dejavnosti, posebej tistih, značilnih za loško ozemlje: od sokolarstva, platnarstva, barvarstva, tkalstva pa vse do motivov lova, priprave kruha, celo gostilniških prizorov in domnevnega motiva prešuštvovanja. Crngrobska freska pomeni vrh tovrstne evropsko razširjene motivike pri nas. Kopija je nastala po naročilu Loškega muzeja leta 1955.

Praznovanje 80-letnice Loškega muzeja Škofja Loka

Ob 80-letnici muzeja smo muzejski sodelavci želeli čim širšemu krogu obiskovalcev ne samo predstaviti zgodovino Loškega muzeja, ampak tudi omogočiti pogled v zakulisje muzejskega dela in predstaviti tudi tisto, kar je največkrat skrito očem javnosti. Zgodbo o Loškem muzeju smo tako preko celega leta pripovedovali na različne načine in večplastno – preko razstav, dogodkov, spletne strani, družabnih omrežij in medijev.

Začetek praznovanja smo napovedali z razstavo *80 let v vaši družbi: Loški muzej in njegovi obiskovalci*, ki smo jo odprli 20. marca v Galeriji Ivana Groharja. Na razstavi smo, kot že ime pove, večji del pozornosti namenili obiskovalcem muzeja. Zbrali smo njihove vtise in spomine, se poigrali s statistiko o obiskanosti muzeja in na ogled postavili fotografije s številnih muzejskih dogodkov.

Ob razstavi je 13. aprila potekala *Pravljica v galeriji: zgodbe iz muzejskega kovčka*, kjer sta pripovedovalki Petra Čičić in Marija Demšar ob muzejskih predmetih muzej predstavili najmlajšim obiskovalcem.

Junija je sledilo odprtje velike pregledne razstave *80 let Loškega muzeja* v Galeriji na Gradu. Na razstavi sta kustosinji Biljana Ristić in Marija Demšar predstavili pomen muzeja kot skrbnika kulturne dediščine, prostora, kjer se prepletajo znanje, spomin in umetnost ter središča učenja, povezovanja in srečevanja različnih generacij, kultur, nazorov in idej. Na razstavi sta bila predstavljena zgodovina in razvoj Loškega muzeja, predstavili pa smo tudi ozadje muzejskega dela. Skozi delovne procese kustosa kot osrednjega muzejskega delavca smo obiskovalcem razkrili, kako poteka priprava razstave, ter skušali opozoriti na pomembnost sodelovanja različnih notranjih in zunanjih sodelavcev za kvalitetno delo v muzeju.

27. avgusta – prav na dan, ko je bil pred 80 leti odprt Loški muzej – smo s slavnostno prireditvijo odprli Muzejski teden. Na prireditvi smo podelili zahvale Loškega muzeja, ki so jih prejeli Muzejsko društvo Škofja Loka, Združenje umetnikov Škofja Loka, Zgodovinski arhiv Ljubljana – Enota Škofja Loka, Odbor za muzej športa v Škofji Loki, Mira Kalan, Mojca Šifrer Bulovec, Jože Štukl, Igor Kavčič in Meri Bozovičar. V program Muzejskega tedna, ki je potekal med 27. avgustom in 3. septembrom, smo strnili dogodke za različne publike in pripravili posebna vodstva po naših muzejskih zbirkah (eno od vodstev je bilo posebej prilagojeno za otroke) in dislociranih enotah, predavanje sestre Marte Triler o nunskih šolah na Loškem gradu, delavnico stripa z Leo Vučko in Damirjem Grbanovičem ter v sodelovanju s KD Grable pripovedke z Ano Duša v Škoparjevi hiši.

Skozi celo leto so kustosi Loškega muzeja v kotičku FOKUS predstavljali muzejske predmete, ki jih je Loški muzej pridobil med prvimi. Biljan Ristić je tako predstavila prvo muzejsko inventarno knjigo MD KDMP, Boštjan Soklič kopijo freske Judov poljub, ki jo je muzeju podaril duhovnik Janez Veider, Barbara Sterle Vurnik zlate dražgoške oltarje, ki so razstavljeni v kapeli Loškega gradu, Jože Štukl svečnik v podobi paža, ki je bil najden na Kranclju, Mojca Šifrer Bulovec pa slike na steklo.

Na spletni strani Loškega muzeja, v mesečnem novičniku, na družabnih omrežjih Facebook in Instagram ter v oddajah *Muzejski zapiski* na Radiu Sora smo redno objavljali vsebino, povezano z našo zgodovino, in odkrivali zanimivosti dela v muzeju.

80-letnici muzeja je bilo posvečeno tudi raziskovanje v okviru študijskega krožka Ločanke, kjer so udeleženci pod mentorstvom Biljane Ristić raziskovali življenje in delo žensk, ki so delale v Loškem muzeju ali so bile kako drugače povezane z njim.

Razstava 80 let v vaši družbi: Loški muzej in njegovi obiskovalci

Galerija Ivana Groharja, 20. 3.–5. 5. 2019
Kustosinji razstave: Biljana Ristić in Marija Demšar

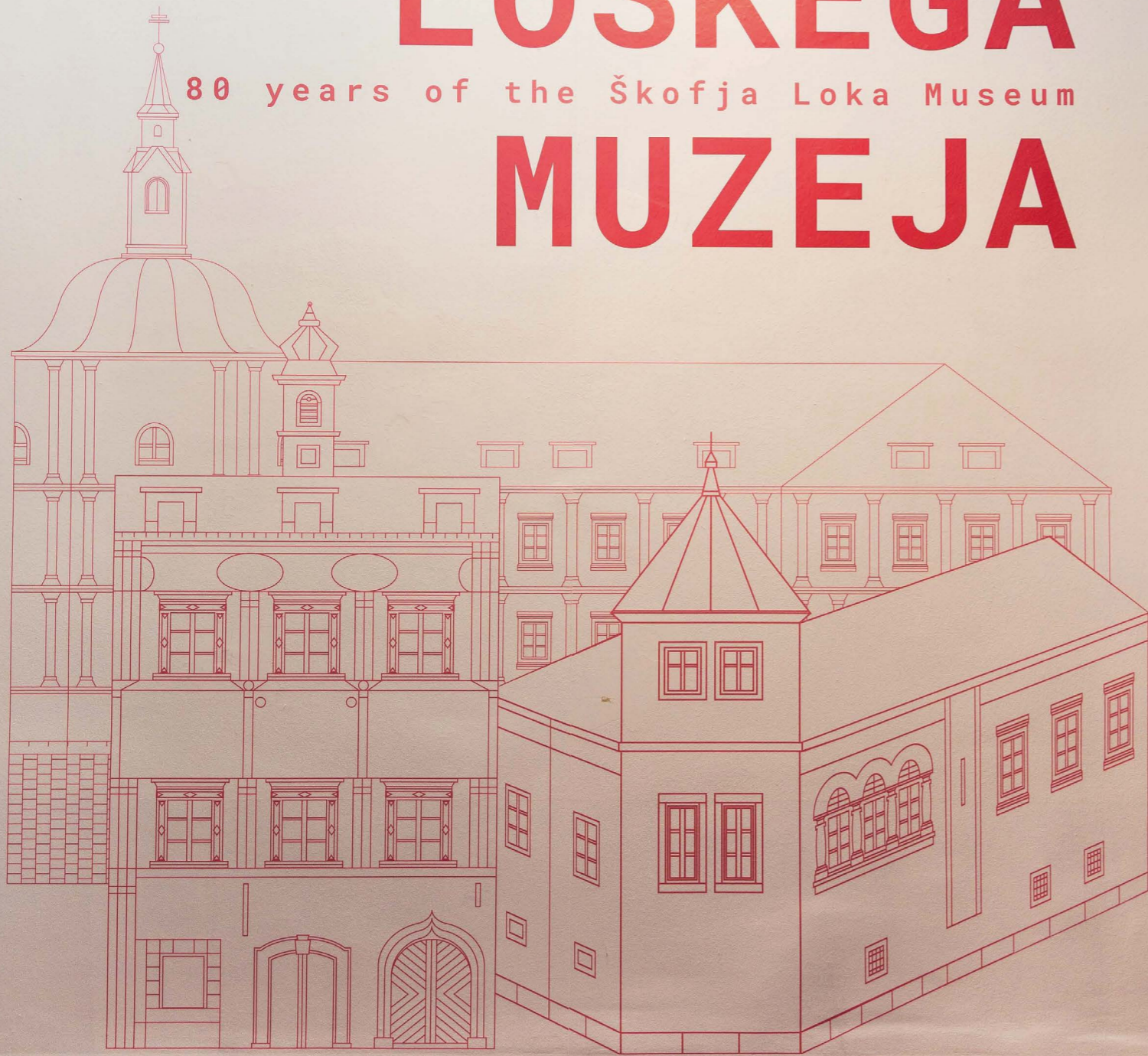
126

127

80 LET LOŠKEGA MUZEJA

80 years of the Škofja Loka Museum

Razstava 80 let Loškega muzeja Škofja Loka

Galerija na Gradu, 19. 6.–3. 11. 2019
Kustosinji razstave: Biljana Ristić in Marija Demšar

Muzejski teden, 27. 8.–3. 9. 2019

*Ohranjamo preteklost za prihodnost:
Zbornik ob 80-letnici Loškega muzeja Škofja Loka*

Izdajatelj:
Loški muzej Škofja Loka
Grajska pot 13
4220 Škofja Loka
www.loski-muzej.si

Zanj: Saša Nabergoj, direktorica

Urednici: Marija Demšar, Biljana Ristić
Jezikovni pregled: Anja Strajnar
Grafično oblikovanje: Luka Kravanja
Fotografije: Janez Pelko, FOTIM – Branka Timpran, fototeka Loškega muzeja
Avtorji grafike na naslovnici: Tak Kolektiv, Ljubljana
Tisk: R-Tisk
Naklada: 400 izvodov

Cena: 15 EUR

Izdajo kataloga so podprli:

Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije
Občina Škofja Loka
Zavarovalnica Triglav

© 2019 Loški muzej Škofja Loka

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

069(497.4Škofja Loka)(091)
LOŠKI muzej (Škofja Loka)

Ohranjamo preteklost za prihodnost! : zbornik ob 80-letnici Loškega muzeja Škofja Loka /
[urednici Marija Demšar, Biljana Ristić ; fotografije Janez Pelko, Branka Timpran, fototeka
Loškega muzeja]. - Škofja Loka : Loški muzej, 2019

ISBN 978-961-6727-38-9
1. Gl. stv. nasl. 2. Demšar, Marija, etnologinja
COBISS.SI-ID 303211776